

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

VOL. 3. } చెన్న పట్టణము 1916 సం॥ నవంబరు నెల 29 వ తేది బుధవారము } No. 202
సంపుటము. ౩. } సంచిక ౨౨౦

ఇండియన్ మెయిల్ లీవరు వాచ్
5 సంవత్సరములు గ్యారంటీగలది
చక్కని గొలుసుతో నెల 3-0-0 పోస్టేజి 0-4-0.

ఇది మాకోజ్ కే సిద్ధపరుపబడింది. కావున నెవరివద్ద నుండదు. కాల స్వల్పమైనను ఫల మధికమని యనుభవమున తెలియును. దృఢమైన సామానులచేత జేయబడి డబ్బు ప్రూఫ్ అను గ్లాసుదూము కలిగియుండుటచే చాలకాలము నిలవక శృద్ధికరముగ పనిచేయును. గడియోము నెట్టినై 'ఇండియన్ మెయిల్' అను పేరుండును. నెట్టలోపల గ్యారంటీ పత్ర మలికించి యుండును.

ఇండియన్ మెయిల్ గ్లాసుదూము లేనిది నెల 2.8-0.
చిరునామ:- నువీరియర్ వాచ్ కంపెనీ,
పోస్టువాక్కు నెం 167, మదరాసు.

అతివల్ల కాలమునకు తగిన శిరోతాప నివారణి యేది?
మన చందనాది తయిలము
ఈతైలమును వారమునకు రెండు తడవలు ప్రాతికాలములో రాదుకొని స్నానముచేసినయెడల పి త్రవీరుదిగును. కన్నునుంటలు కపాలపుర్ణం, ఓంటితలనోపి, తలలెరుగుట చెంబ్రుకిలు రాలుట, శీతనమవుతున్నది. తీక్షణమైన బుద్ధి కలుగును. క్రయము డబ్బా 1-కి రూ 2-0-0
ఇదిగాక మావద్ద నువాసన కక్కిపాడియు నువాసన గుచ్చుము, కొబ్బరితూరుము, నుగంధ స్నానపాడి, దేశాంగము చందనపవుడరు, అరగజా, కేసరిపవుడరు, పుసుగు, జవ్వారి, అంబరు, మొదలైన వస్తువులు దొరుకును. క్యాటలాగు కావలసినవారు వ్రాసువలెను. కే. ఆర్. వి. అండు కో.
485 నువాసన వ్యాపారము, కుంభకోణము,
K. R. V. & Co., Perfumers, Kumbakonam

కె. బి. జోషి అండు కో.
సెక్యూరిటీ బిల్డింగు
నెం. 321, హరన్ బీరోడ్డు,
ఫోర్ట్, బొంబాయి.
పూర్వముగా నవీన మయినది.
లోడవుక్ ఫోర్సు పంపు.

25 అడుగుల లోతునుండి నీళ్లుతోడి అంత ఎత్తునకు వైకిలాగును. గంటకు 2000 గాలనులు తోడును. 2 అంగుళములు నుండు నిప్పును చల్లార్చుటకును, నీటిని వైకి కొట్టుటకును జములు ఏర్పాటు చేయబడును. ఒకచోటనుండి మరియొకచోటికి నుండులముగా తీసికొని పోవడదగి యున్నది. బహు స్వల్పకర్తతో ఎడతెగని ధార ప్రవహింపజేయును. ఒక క్క మని ఏ పి పనిచాలును.
డీప్ వెల్ పంపు ఇతర పంపులు కావలయునని మాకు వ్రాయుడు.
నెల రు. 55. K. B. JOSHI & Co.,
No. 321 Haranby Road, Fort, BOMBAY.
(537)

చ త్ర ము ల రా జు

అ స లు "లే డి" గు టు తు

అందమైనది, చౌకది, చాలకాలము మన్నింపకు "లేడి" గుటుతుగల గొడుగులనేవాడు. "లేడి" గుటుతు గొడుగులే చాల మంచి"పని క్రతివారును చెప్పునరు. జాగీయ వస్తు ప్రదర్శన సభయందును పేరు వహించినదియే. బవిడన్లు, ఫెల్టూటోపీలును చాల తక్కువ ధేటకు దొరుక గలవు. వెలయువారు ఈక్రింది విలాసమునకు వ్రాయుడు.

Ebrahim Currim & Sons,
Umbrella Merchants,
No. 251/53, ESPLANADE ROW, MADRAS.

Hed Office:—
Bombay
Branch:—
Calicut

541

ఉప్పిడి రామయ్య శెట్టి,
గురుసామి శెట్టి కంపెనీ.
మరాఠ్ నర్తకులు, మద్రాసు.
విశేషము: "ఉప్పిడి రామ్" చిత్రము.

ఈచిత్రము కను పరచినట్టి అనేక సిద్ధులైన గాజులు నమ్మకముగా నవరూప బంగారంతో తయారుచేయబడి యున్నవి. వలయువారు ఈచిత్రములో యుండు నెంబరును వ్రాసి మహారి విషయములు తెలియ పత్రు స్నాము. ఇంకా మావద్ద బంగారు గుల్లతోడాలు, గట్టితోడాలు, గట్టిలెలు ఉంగరములు, రాళ్ల వుంగరములు, డాలర్లు, గడియారపు గొలుసులు, కాసుల పేర్లు, వెండినగలు అనేక విధములైన వెండిపాత్ర సామానులు హాజరున యున్నవి. నాణ్యమైన నగలు పూచీయివబడును.

598

యం. జి. పంట్ గారి
గానకావైన్:- శ్రేతర క్షణావ్యములను తంతి మేహము, కీళ్లనొప్పులు, మొదలైనవి ఒకవారములో పోగొట్టును.
షిఫిలైస్:- సవ్యాముమేహమును ఎట్టివైనను ఏఫిటిలో వున్నప్పటికిని, ఇంకను పవిత్రము, మూలము మొదలైన వ్యాధులను ధ్వంసము చేయును.
అమోబిని:- మేహవ్యాధులను సంతాన హీనతను బుతుశూలను నివర్తి చేయును.
గంధరైన్:- మొదడుకు బలమును, చలనయును గలుగజేయును. మొదటి సంబంధము గల సకల వ్యాధులను పోగొట్టును.
హేర్బడైన్:- తెల్ల వెండ్రుకలను వెంటనే నల్లగా మార్చును. వృద్ధులను యౌవనులుగా చేయును.

యం. జి. పంట్ గారు,
నెం. 312, మింటు స్ట్రీటు, మదరాసు.

సంగీత ప్రదాయని
వెల రూపాయలు 3.
ఈ గ్రంథము అతిప్రసిద్ధి జేరిన దాక్షిణాత్యగాన విద్యాపారంగతులైన విద్యావేద. కనకాచార్యులు, కె. వి. శ్రీనివాస అచార్యులు, వీరి కృష్ణమూర్త్యులు వీరలచే రచింపబడినది. ఇందులక్షణ సంగ్రహమును అభ్యాసపద్ధతులును, స్వరజతులు, స్వములు, తాగ్గియ్యగారి కృతులు, పట్నం నుబ్రహ్మణ్య కృతిగారి కృతులు, దీక్షితకృష్ణులు మొదలగు, సుమారు 140 పుటలకు పైబడిన స్వర, సాహిత్యతో, కాలములకుగురు లేస్వరచిత్రంవలె సులభముగ గ్రాహ్యమగునటుల వ్రాయబడియున్నది. హాస్యనిము, వీరి ఈ గ్రంథవాదములకు పటములును, వీటినిబాములును, వీటిని సుపర్యాయించి విధములును వ్రాయబడి యున్నవి. పేజీలకొద్దము 16 పుటలు నైజా 500 పుటలు. దశసరి గ్రేసు కాగితముగా ముద్రితము. కాలికో బయిండు బంగారు గీలులు చేయబడి యున్నది. వలయువారు ఈ క్రిందివారికి వ్రాసికొనవలెను.
మొసర్పు సహో అండు కంపెనీ,
546 డ్రెంటర్స్, మద్రాసు.

అమృతాంజనము
అన్ని నొప్పులకు పరమామృతము
చక్కని డబ్బీతో సహా సీసా 1-కి వెల 0-8 0
తలనొప్పుల మాన్పును
వాయువుపోట్ల పోగొట్టును
సార్వభౌమ నొప్పుల భార దోలును. పోట్లపోగొట్టును
సువాసనగలిగి యుండును.
ప్రతియొక ముండువగిచెడి.
వనమూలికలచే హిందూ దేశమందు
తయారుచేయబడు మంచిమందు.
అమృతాంజనం డిపో. } 109, ఫోర్ట్, బొంబాయి
7, తంబుపెట్టి వీధి, మద్రాసు.

Best Indian
Pain Balm
Amritanjana Balm
BOMBAY.

కృష్ణ దేవరాయ కాలపు ఆంధ్రవాఙ్మయస్థితి నెఱింగించు చారిత్రక భాగము నెల రు. 1-2-0 పది ప్రతులకు 1 ప్రతి యింకా. (గంధ విశేషములకు మంచి కమీషను ఇవ్వబడును. ఇండియా ఇంక్స్ డివిజనులందును ముద్రాధికారులచేతను ప్రాచ్యదేశీయ భాషా పండితులచేతను గొనియోడబడినది. ఎస్.పంతులు సెం. 22 రు. ఆచార్యుల వీధి, మద్రాసు.

A New Book on a Highly Patriotic Subject !!!
(IN ENGLISH.)
"A NATIONAL FLAG FOR INDIA"
With 30 coloured illustrations and an introduction by the Hon'ble K. B. Bahadur B. N. Sarma, Member of the Imperial Legislative Council in India. Price Re 1. Copies can be had only from Mr. P. Venkayya, National College, Masulipatam. 601

ఆత్మజిజ్ఞాసా.

శరీరమును విడచినతరువాత ఆత్మస్థితి.
వ్యక్తులను సద్భావమును గురించిన శాస్త్రీయచర్చ.
చిన్నపైజా చిక్కని గ్రంథము. నెల రు. 0 8-0
మేనేజరు, ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము
591 హోస్టల్ వాక్కు 212, మదరాసు

ప్రాణము గల బొమ్మలు

బయస్కోపులు - ఫిలుములు - డేరాలు - గ్యాసుడిఫ ములు - జొమ్మలకాట్టలు - గారడీ పుస్తకములు విక్రయించెదము - క్యాటలాగు కావలెనా (592)
బి. ఈస్టర్నప్రెస్ అండు సన్స్, విశాఖపట్టణము.
కూరకాయల, పువ్వుల విత్తులు.
పండ్లచెట్ల మొక్కలు, సంపంగి, రోజామొదలగు మొక్కలు మా కద్ద దొరకును. కావలసినవారికి ధరల పుస్తకము పంపబడును. మా విలాసము:—
యం. ఓబళప్ప అండుబదర్స్,
588 బసవనగూడి, బెంగుళూరు సిటీ.

అమృతా జనం దీపావరి దినోత్సవములు

నేపాళదేశపు కట్టార, ముచిడి తులము 1-కి ...	30-0-0
కుంకుమ పువ్వు తులము 1-కి ...	2-0-0
గోరోజును, ముచిడి " ...	7-0-0
ఆనిపచ్చికానా లేక జున్న " ...	8-8-0
రసభస్మము తులము 1-కి రూ	0-10-0
పచ్చకర్పూరం " ...	2-0-0
బాలామృతము సీసా 1-కి ...	0-12-0
చుండుకు నూనె సీసా 1-కి ...	0-6-0

అమృతాంజనంబిహో; బాంబాయి, అండ్ మద్రాసు
Approved by Text Book Committee
కథలపుస్తకములు:—(1) సరస్వతి (2) సులోచన
(3) కాసల్య నెల రు. 0-4-0 దేశభాగ్యమును, ధాతు
పుష్టియు నొసంగు టానిక్ మాత్రలు 48 కి రు. 1-0-0.
528 "విద్యానిధి", 87 రామస్వామివీధి, మద్రాసు.
నీవు ఇల్లుకట్టెనా? అట్లయిన కాస్తు అయిక్
కాలమును, స్పిరిట్ స్పెయిర్ కేసెను, ఆర్నె మెంటల్
రెయిలింగును వైకలకు, (సి. గోపాలనాయకర్
అండుసన్స్ బేసిక్ ఫ్యాండ్రి మద్రాసు వారికి
(వ్రాయుము.) 557

180 పుటల పుస్తకము ఉచితము

ఆంగ్లభాషా శాస్త్రమును గూర్చిన పాఠ్యపాఠక
మైన కొన్ని విధులను అనుసరించుట వలననే కల్గుచున్నది.
ఈ ఉత్తమమైన పుస్తకము ఆంగ్లభాషాభ్యుదయమున కలుగజేసి
శరీరసౌఖ్యమును దృఢపరచును ఆయుర్వృద్ధిని ఇప్పించు
ను, ఈ పుస్తకము ఇనానుగా నీయబడును. పోస్టు చార్జి
యు మేమే భరించుటవలెను. తెలుగునామము
219 వైద్యశాస్త్ర ముగింకర్ గోవిందజీ,
అలంకర్ణికా బొంబాయి 156, బ్రాడ్వే, మదరాసు.

వీర వ్యాసలకు కుమార్తెలకు సమీపము.
మదనమంజరి మాత్రలు వాడుటయే.
ఈ మాత్రలు చులబద్ధము, ఆజీర్ణము, మందబుద్ధి,
విస్మృతి, కేరీమానసికి దోష్టలము పీడిని పోగొట్టుట
యందు ఆసాధారణ కీర్తివలెను.
ఆయుర్వేదసాగ్రముల పుస్తకం ఇనాం గా ఇవ్వబడును
రాజవైద్య నారాయణజీ కేశవజీ
ఆయుర్వేదసాగ్ర బొంబాయి,
107 20, చీనాబజారురోడ్, మద్రాస్.

హాలండుదేశము.

II

1555 వ సంవత్సరము నందొక గొప్ప రాజకీయసభ జరిగెను. అందు చారల్సు చక్రవర్తి నెదర్లాండులని పిలువబడు జిల్లాలను తన కుమారుని పరము చేసెను. అతని కుమారుడును క్రమముగా విజృంభించి రెండవ ఫిలిప్స్ నామముతో స్పెయిను దేశాధీశుడుగాగూడ నయ్యెను. ఇతరభాగములను ఫిలిప్స్ పిన్నతండ్రివర మొనర్చెను. ఇట్లు నెదర్లాండులను జిల్లాలు సామ్రాజ్యమునుండి నేత్ర స్పెయినుతో శాశ్వతముగాడేర్ప బడిపోయెను.

చారల్సు ప్రజాప్రియుడుగా నెంతయుండినను, నెదర్లాండులు ప్రత్యేకింపబడిన తోడనే అశాంతి కలుగజొచ్చెను. పన్నులు ఎక్కువగా నుండుటయు, నెదర్లాండు పట్టణములందు స్పెయినుదేశపు పట్టణములుండుటయు, మతవిషయ వైషమ్యములు అధిక నుగుటయు అశాంతిని పెంపొందించెను. ప్రాన్సు, జర్మనీ, స్విట్జర్లాండు, ఇంగ్లాండు లందువలె అక్కడి ప్రజలును మతసంస్కరణ విషయమున భేదములొంది వెతలొందుచుండిరి. మతవిషయ వైషమ్యములు వృద్ధి నొందుకొంటిరాజు అన్యాయత ప్రజలను హింసింపవారంభించెను. ఇదియును శాంతికి కంగకారితై ప్రజాద్వేషమును గలిగించెను.

ఫిలిప్స్ రాజు పరిపాలనమునలన స్థితులు మఱితో విపరీతము లయ్యెను. ఇతడు కడుపిన్నవాడు. తనదేశములోని జనుల భాష లభింకి జెలియవు.

అతని దృష్టియంతయు స్పెయినువీధను ఇటలీలోని తన స్థానములమీదను, అమెరికామీద నుండెనుకాని హాలండు దేశమునందలి నిగువ ప్రదేశములవై నెన్నడును లేకుండెను. నెదర్లాండుల ప్రజలు అతని అన్యదేశీయు డని గౌరవింపకుండిరి. ఇట్లు నాలుగు సంవత్సరము లెట్లెట్లా పరిపాలనము సలిపి ఫిలిప్స్ తనరాజ్యమును తన సవతిసోదరి కిచ్చి స్పెయినుకు బోయెను.

నెదర్లాండులందు ప్రజలు తిరుగబడిరి. దీనికి గారణము లనేకములు గలవు. ఫిలిప్స్ కంటే కొంచెము తెలివిగల పాలకుడుండిన నతడు మతసంస్కరణవిషయపు తీవ్రతను రాజకీయముగా బరిణమింపకుండ జేసి, రాజకీయముగా పరిణమించిన దానికి వైషమ్యము గలుగక పితూరీ లేకుండ జేసియుండును. కాని ఫిలిప్స్ సర్వవిధములను ప్రజాద్వేషము సంపాదించెను. స్వమకద్వేషాలను హింసింపవోడంగెను. శాసనముల నుల్లంఘించి ప్రజలహక్కులను నాశనముజేసెను. పన్నుల నెక్కువ చేసెను. క్యాథోలిక్కు మతసూత్రములే అమలులో నుండవలయునని పట్టుపట్టెను. నిగువరాష్ట్రములందలి ప్రజలు సనుష్టించిన విభావనను నతడు త్రొసివేసినవెనుక ప్రజలకు ద్వేష మెక్కువయై తిరుగబడిరి. ఫిలిప్స్ క్రూరుడును కఠిన హృదయుడును నగు ఆ రాష్ట్రపురషను నేనానిని పితూరీనణగద్రొక్కబంపి ప్రభుత్వము వారియధికారమును నెగ్గజేయవలయునని అతని కాజ్ఞాపించెను.

ఆ రాష్ట్రపురపు యుద్ధసంస్థితు డగుటతోడనే విషయములు పరిపూర్ణస్థితికి రాసాగెను. నెదర్లాండులలోని పదునేడు రాష్ట్రములు నెట్లు వికమత్యముగలిగి యుండెనగు నను సమస్య బయల్పడెను. మొట్టమొదట అన్ని రాష్ట్రములును తిరుగుబాటుకు కంఠభావము నొండెను. దక్షిణపు రాష్ట్రమునందు మతసంస్కరణము నిర్మూలించబడెను. ఈవిషయము రాజాను కూలమే కాని రాజకీయ స్వార్థత్యాధిక్ పరిస్థితులు తిరుగుబాటును బోషించుచుండెను. ఉత్తరరాష్ట్రములందు మత సంస్కరణము విజృంభించియుండెను. ప్రభుత్వమువారి మత నిరసనను తిరుగుబాటునకు మూలమయ్యెను. విప్లవ కారులకు మంచి నేనాధిపతి సమకూరెను. రాజుపక్షమున అతిబలవంత మగు స్పెయినుదేశ ముండెను. ఈదేశము నొకాబలయున ఆకాలమునందద్విత్తియును.

ఈ యుద్ధమునందు మహా ప్రభావతిగాంచిన పురుషుడు "మాని" యగు నిల్లియమ్. ఈతని కాలమునందును ఈతని తరువాత వచ్చినవారి కాలమునందును డచ్చివారి ప్రజాపరిపాలిత దేశము అభివృద్ధి నొండెను. విల్లియం సంతతివారే ఇప్పటికిని ప్రభుత్వము సలుపు కిరీటాధిపతులై యున్నారు. ఈ సంతతికి ఆరంభ సంతతియని పేరు. ఇప్పటికిని ఆంప్టర్డాము, లీడెన్ మున్నగు నగరముల ప్రజలు "ఆరంజిపోవేన్" (ఆరంజి సంతతి చిరకాల ముందును గాక) యని యాదుచు ప్రార్థించుచుండును.

విల్లియం అను నతడు జన్మ గాజుకుమారుడు. నానా డిల్లెన్ బర్గ రాష్ట్రమునకు ప్రభువు. హాలండు దేశమునందతడు

మొదట హాలండు జేలందు అక్రెట్ రాష్ట్రములందు స్పెయిను రాజప్రతినిధిగా నుండెను. జర్మను కుటుంబములందు నానా కుటుంబములపురాతనము, ప్రభావతమము, పరాక్రమతమము. పంచమ చారల్సు పరిపాలనాకాలమునందు రాజుగారి నొద్ద నుండు అంతరంగిక సభ్యులలో నొకడగు నానా కుటుంబపు ప్రభువు 1554వ సంవత్సరమున ఆరంజియును ప్రదేశమును సంపాదించెను. కాని ఆరాష్ట్రము కాలక్రమమున ప్రాన్సుదేశమున గలసిపోయినది. ఐనను 1544-వ సం॥ను నుండి ఈకాలమువఱకు నానాడిల్లెన్ బర్గ సంతతివారికి ఆరంజిబిరుదము గలదు.

విల్లియము ఫిలిప్సువంటివాడు కాడు. అతని పరిపాలనా కాలము, రాజకీయశాస్త్రప్రావిణ్యము, రాజతంత్రవైపుణ్యము, సచ్చిలము, కష్టసహనము, ప్రజాపరత్వము, ఆధునికప్రాయములు. కాని యుద్ధకార్యములందతడును సామాన్యుడే కాని మహాప్రజ్ఞకాలికాడు. ఇతడు బలవంతు డగుటయంతయు స్పెయినురాజును బడద్రోయుటకేయని ఫిలిప్సుకు తప్ప ఇంకెవరికిని జెలియలేదు. విల్లియమును జరిపించినయెడల తన శత్రువుల కాధార ముండదని ఫిలిప్స్ 1579 వ సంవత్సరమునుండి విల్లియమును జంపువారికి గౌరవాదు లొసంగుదునని ప్రకటించెను. 1584 వ సంవత్సరమున హత్య జరిగెను.

విల్లియమ్ చనిపోయినను. డచ్చిప్రజల ప్రబలవైరము నశింపలేదు. వారు బ్రిటిషువారి సహాయమునొంది స్పెయిను నణగద్రొక్క గడంగిరి. దక్షిణరాష్ట్రములందు ఫిలిప్స్ ఎట్లెట్లా తిరుగుబాటును భగ్ని పరుచెను; కాని ఉత్తర రాష్ట్రము లందన్న నో మతసంస్కరణము పొందుకొనియున్నందున ఉత్తర దక్షిణరాష్ట్రముల సంఘభావము కుదురుట కష్టమయ్యెను. కట్టకడపట 1579 వ సంవత్సరమున ఆ రాష్ట్రములందు 7 రాష్ట్రములు వైరములుమాని పగస్పర్శ సహాయమునాని జాతీయాభివృద్ధిని శత్రు. పరాజయమునకును ప్రయత్నింపవోడగెను. ఈసభ్యుమే భావిడచ్చిరాజ్యమునకు బునాది యయ్యెను. 1581వ సంవత్సరమున నీయేమరాష్ట్రములవారును వారికిగల సంబంధములను ద్రెంచికొని స్వాభ్యంత్ర్యమును ప్రకటించి ప్రజాపాలనము నేర్పఱచుకొనెను.

ఈయేడు రాష్ట్రములకును ప్రత్యేక రాజకీయ సంఘములుండెను. ఈ సంఘమున కెన్నుకొనబడు స్వభావము రాష్ట్రాధికారిగా ఆ రాష్ట్రమును పాలించుచుండును. సంయుక్త రాష్ట్రముల ముఖ్య రాజధాని నగరమున సామ్రాజ్య రాజకీయవర్గ మొకటి యుండెను. ఈ వర్గమునకు వివిధరాష్ట్రముల రాజకీయ సంఘములవారును తాము కొరినంతయుండి ప్రతినిధులను బంపవచ్చును. రాష్ట్ర సంఘాధ్యక్షుని సామ్రాజ్య రాజకీయ వర్గమువారు రాష్ట్ర రాజకీయ సంఘముల సిఫార్సులపై పెన్ను కొందురు. రాష్ట్ర రాజకీయసంఘాధ్యక్షుడు నామరాగము రాష్ట్రాధికారిగాని నిజముగా రాష్ట్రమున సతడే రాజునంటివాడు ఆరాష్ట్రము కాలక్రమమున ప్రాన్సుదేశమున గలసిపోయినను రాజునకు గల అధికార మంతయు నతనికుండెను. ఈ రాష్ట్రముల కన్నిటికిని హతుడైన విల్లియము జ్యేష్ఠకుమారు ముఖ్యపాలకుడుగా నుండెను.

విల్లియము చంపబడినవెనుక 50 సంవత్సరములవఱకు యుద్ధము సాగెను. 1618 వ సంవత్సరమున 30 సంవత్సరముల యుద్ధము ముగిసినవెనుక స్పెయినురాజు హాలండులోని సంయుక్తరాష్ట్రములను స్వతంత్రరాష్ట్రములుగా నంగీకరించి ఇతర దేశములవారికిగూడనట్లు ప్రకటించెను. ఇదియే వెస్టుఫేలియా సంధిప్రాయుక్తము. ఆరంజి సంతతివారే ఇంకను బలవంతులై నికరుగు పాలకులై యుండిరి. రాష్ట్రాధిపత్యము వారసత్వమునలన గలుగునట్లే గాను లేకపోయినను విల్లియము సంతతివారు ప్రజానాగాముచేతను, సచ్చిలముచేతను సర్వగాస్త్రాధిపత్యమును వహించుచుండిరి.

పీతకాపురమున స్థాపించిన శ్రీ సూర్యరాయ పుస్తక భాండాగారమునకు సంబంధించిన ఆంధ్రభాషాభివృద్ధి నాటక సమాజమువారు ప్రదర్శించిన నాటకములకు హద్దించి శ్రీ రాజావారు పదునైదువందల రూపాయలు బహూకరించిరి. ఇందునకు వారికి కృతజ్ఞతాభివందనము లాచరించుట కొరకు యేతత్సమాజము తరఫున శ్రీ రాజా గామెర సీతారామస్వామి దొరవారు సభగావించిరి. సోమనాథ రావుగారు, సీతారామయ్యగారు, ఉద్రమే అలీషాగారు, శ్రీవారి వాత్సత్వాది వదాన్యగుణములు విపులముగను, గంభీరముగను ఉపన్యసించిరి. తరువాత వేదీసంహారములో నొక యంకము ప్రదర్శించి సభ్యుల సంతయునానంద మొనగూర్చి, శ్రీ వారికిక స్వాగతప్రత మిచ్చిందిరి. సభ జయజయధ్వనములతో ముగిసినది.

గ్రంథస్వీకారము

(0)

పరమార్థ వివేచనములు

ఇది రంగారావు భక్తజన సమాజ కార్యదర్శియగు ఆత్మార్థి రామమోహనరావుగారిచే ప్రకటింపబడిన చిన్న కథలపుస్తకము. ఈకథలు సులభపదములతో గూడి మనోహరముగ వ్రాసి వ్రాయబడినవి. పండిత పాఠశాలములకు మనోరంజకముగా నుండగలవు. కేవల మనోరంజకముగా మండుటయే గాక నీ చిన్నపాత్రము పాఠశాలక విషయముల బోధించుచు కొన్ని సందేహములను గూడ నివృత్తి చేయుచున్నది. బుద్ధి, మహిమ, క్రీస్తు, క్రీస్తుని, కబీరు, కాలిదాసు, రామకృష్ణ స్వామిలవారు మొదలగు సత్పురుషులు చెప్పిన పరమార్థవిషయముల నిది తెలుపుచున్నది. మహాపురుషుల బోధనములలో నిందుక భిన్నాభిప్రాయములున్నను మొత్తమునై ననేకకథలు పరమార్థసాధనమును తెలుపుచున్న వనుట నిర్వివాదాంశము.

ప్రశ్నోద.

ఇది బాల భారతీగ్రంథమాలవారిచే ప్రథమగ్రంథముగ ప్రకటింపబడిన చిన్న నాటకము. ప్రథమపాఠశాలల యందలి పిల్లలకు బాలరతును బాలికలకు సుమముక్తము. గ్రంథకర్త ఆనంతపురమున సుపాఠ్యాయులుగా నున్న ఏ. పేరనార్యకవిగారు. తెలి కనుగులభముగ నున్నది. ఏమాత్రముభాషాభాసము గలవారైనను గ్రహింపజాలుదురు.

విజ్ఞానదర్శనము.

ఇది విజ్ఞానవల్లికా గ్రంథమాలవారిచే ప్రకటితము. గ్రంథకర్త ఆనంతపుర మండలములోని భర్తృవరాస్తవ్యులగు శీరిపి. ఆంజనేయులుగారు. ఈగ్రంథము పద్యగద్యాత్మకము. తెలిసాటి కతనము. విషయము భక్త్యుద్బోధకము. ఎల్లవారును చదువదగినది.

జీవచరితము.

ఈ గ్రంథము కాకినాడవాస్తవ్యులగు వేమూరి శ్రీనివాసరావు బి. ఏ. గారిచే వ్రాయబడినది. ఇది జంతువులను గురించిన సర్వవిషయములను తెలుపు చక్కని గ్రంథము. గ్రంథకర్తగారు చాల పరిశీలనతో దీనిని చక్కని తెలితో వ్రాసి యాంధ్రుల మన్ననకు పాత్రులైరి.

శ్రీ రుక్మిణీ హరణము

ఈగ్రంథము చెన్నపట్టణమున ఆంధ్రప్రదేశ్ కా కార్యాలయముననుదితపత్ర పాఠశోద్యోగి యగు బుక్కపట్టణము రామానుజయ్యగారిచే విరచితము. కథ భాగవతములోని సుప్రసిద్ధ విషయ మగు రుక్మిణీకల్యాణము. తెలి సమానుబహుళమును శబ్దాలంకారభూయిష్ఠమునై పండితజనైకవేద్యముగ నున్నది. పుస్తకతెలి యని వ్రాయజాలము. గ్రంథకర్త పాండిత్యము ప్రకటిత మగుచున్నది.

మహాభారత కథ.

గ్రంథకర్త రాజమహేంద్రవరవాస్తవ్యులగు ముడియం సీతారామరావు బి. ఏ. ఎల్. టి. గారు. భారతము 18 పర్వములలోని కథను గ్రహించి ఈచిన్నిపాత్రమున నిమిషించిరి. అచట నచట చేర్చబడిన పటములు సుయోగములముగను సుబోధకములుగ నున్నవి. తెలి చక్కనిపుస్తకతెలి. ఇది ఎల్లరును సులభముగ నభ్యసించేసికొగల వచన గ్రంథము. బహుజనోపయుక్త మని నుడువ వచ్చును.

జ్ఞానారోగ్య ప్రదర్శిని.

ఈ గ్రంథము చిత్తూరు జిల్లా తిరునలిపొట్ల తిరుమల వాస్తవ్యులగు సత్యవాడ సుబ్బారావుగారిచే విరచితము. దీని నాంధ్రు లందరును చదివితీరవలెను. చదువుటయే గాదు. ఆచరించి తీరవలెను. ఆరోగ్యము నక్షేపించుపాఠికందరికి నిది చింతానుజీవనంబు. గురుసహాయములేకుండ స్వయంకృషివలన నభ్యసించవగినరీతిని గ్రంథకర్త సర్వవిషయములను చక్కని తెలిని వెల్లడించియున్నాడు. రామచరకాది యోగిపుంగవులు సంస్కృతాంధ్రిభాషలలో వ్రాసిన పెక్కు గ్రంథములసారము నీపుస్తక రూపమున నాంధ్రుల కొసంగి గ్రంథకర్త ఆంధ్రమాత ఆశీర్వాదములకు పాత్రుడయ్యెను.

సుబోధిని

ఇది రాజమహేంద్రవరము వున్న భండారపక్షమున అయ్యగారి బ్రాహ్మిరాజుగారిచే ప్రకటింపబడిన కథప్రముల త్పుత్రము సంపుటము. ఇందు నిన్ను జాతీయముద్ధరణము - భిక్షకులు - విదేశీయానము - దార్శిద్ర్యము - మున్నగు ననేక ముఖ్యవి

కొల్లేటి ములక.

రై కలూరు తాలూకా సంఘము.

రైతుల విజ్ఞాపనము.

26 తేదీ నాయంత్రము 2 గంటలకు రై కలూరుతాలూకా సంఘము పక్షమున తాలూకారైతులు 33 గ్రామముల వారు 200 మంది కయకలూరు గ్రామములో సభచేసిరి. సభకు తాలూకా పెద్దరైతులలో నొకరును గుడివాడకోర్టు వ్యాయవాదియగు పండ్లంగి ఆనందరావు పంతులుగారు అగ్రాసనాధి పత్యము వహించిరి. కొల్లేటిములక వలస 54000 యెకరముల భూమి మునిగి పంటలు పట్టు మైనది. ఆ ప్రదేశము నందు సర్కారుకు రు 250000 లు శిస్తు చెల్లవలసియున్నది. కృతసాయపు ఖర్చులనిమిత్తము రైతులు రు 500000 లు చెచ్చించిరి. రు 2500000 లు పంటనష్టమై పోయినది. ములక వలకలిగిన వాధలను అగ్రాసనాధి పతిగారు చెప్పగా రైతు లందరును నిశ్చిన్నులైరి. ఆసమయమందు సోమేశ్వరంగ్రామ జిరాయితిరాలు ఎడ్లవలిరారుమ్మ "బాబూ నాకు 140 యెకరముల భూమి సోమేశ్వరంగ్రామంలోవున్నది. మూడు సం॥ రం నుండి పంటపొతూమున్నది" అని కంటతడిబెట్టుచు సభలో మొత్తుకొనెను. వరదలవలన తిండిలేక మాడుచున్న దీవులకు తిండి సదుపాయముచేసిన శ్రీకృష్ణరవారానికి బెజవాడ నే వకబృందమువారికి ఆంధ్రప్రదేశ్ కా వరదనిధి వారికిని. ఆంధ్రప్రదేశ్ కా పతి నుగు కాశివాధుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు తమస్వకీయ విలేఖరునిపంపి కొల్లేటివరదలను గురించి తమవిలుగల దినపత్రికయందు ప్రచురపరచి ఆంధ్రదేశమునకు వెల్లడి చేసినందుకును సభవారు కృతజ్ఞతా పూర్వకమందనము లర్పించిరి. మరియు ములకవలస పట్టమైన భూములకు మావత్తు రిమిక్ష యిప్పించుచున్నది ఏదైనయెత్తున అచనాపడి నష్టపడిన భూములకు శిస్తు ముందు సం॥ రం కిస్తీలవరకు ఆపుచేయించుచున్నది కృష్ణా నీరును గాని గోదావరి నీటిని గాని సప్తయి చేసి దాల్చా పంటకు నీటి వసతులు కలుగజేయుచు చున్నందు మూడు సం॥ రం వ్యవసాయము చేయుటకు తగుసామ్యులేను గనుక వ్యవసాయదారుల అప్పు చట్టము (Agriculturists Loans Act) ప్రకారము కొంతసామ్యు ఆప్పుగా యిప్పించుచున్నది సర్కారు వారిని ప్రార్థించుటకును ఈ విషయములను స్వయముగ శ్రీకృష్ణరవారికి నునవి చేయునిమిత్తము కొందరు పెద్ద మనుష్యులు ఏర్పడుటకును తీర్మానించబడినది. సభకు ఉత్పలూరి మల్లిఖార్జున రావుపంతులు బి. ఏ. గారును, ఉత్పలూరి ఆదినారాయణ మూర్తిపంతులు గారును దయచేసిరి. అగ్రాసనాధిపతి గారివందనములతో సభముగింపబడినది. (పురవాసి)

హిందూపురం ఎలిమెంటరీ యుపాధ్యాయుల సంఘ పునర్గతి:— 24వ తేదీని మాడన సర్ కల్ స్కూలు ఇన స్పెక్టరు ఎం. రామస్వామి అయ్యంగారుగారి ఆధిపత్యముక్రింద జరిగినది. మొగొండ రేంజి స్కూల్స్ సబ్ అసిస్టెంటు ఇన స్పెక్టరు వాసుదేవరావుగారు 64 గురు ఉపాధ్యాయులును సభనలకరించిరి. సభ ప్రాధాన్యతో ప్రాధాన్యతయ్యెను. హిందూపురపు ఎడ్వర్డు కాన్వెంషనుస్కూలు ప్రధానోపాధ్యాయులగు ఎం. వి. సంతోషచార్యుగారు మహాయజ్గోరి హిందూదేశపు చండయ్యత్త కథను" మాదిరి" పాఠముగ ఉపన్యసించిరి. బోర్డుస్కూలు ఉపాధ్యాయులగు గిరియప్పకాస్తులి కిడర్ సహాయముతో కిడర్ గార్వెడ్ డ్రిల్లు మార్చింగు పాఠమును బోధించిరి.

మయములను గూర్చి పరిగ్రహిడి వేంకటేశ్వరగారు, తాళ్ళూరి ఉమాకాంతంగారు, చింతా శంకరదీక్షితులుగారు మున్నగు పలువురు ధీమంతులచే వ్రాయబడిన వ్యాసముల నేకము గలవు.

తెయిలరు హైస్కూలు మూగజను.

ఈ ప్రతీక మూడు మాసముల కొకసారి ఆంగ్లభాష యందు కృష్ణా జిల్లా సరసాపురము తెయిలరు హైస్కూలు వారిచే ప్రకటింపబడును. మొదటి సంపుటమున మూడవసంచిక మా కార్యాలయమున కంపబడినది. ఇందు తత్సమపదవి నేకము-విద్యార్థుల భోజన కాల-పుణ్యసతి ప్రభావము-నను విషయములనుగూర్చి ఆంధ్రభాషను ప్రకటింపబడినది. తక్కిన భాగ మంతయు నాంగ్లభాషయందే ప్రకటింపబడినది. ఇది ఆంధ్రదేశమున-ఆంధ్ర విద్యార్థులకొరకు-ఆంధ్రులచే-ప్రకటింపబడుచున్న ప్రతీకయైనను దీనియం దాంధ్రము నానుమాత్రముగను ఆంగ్లము సంపూర్ణముగ నుండుట మా కంతగా రుచింప లేదు. కారణము పూర్వము.

వరదలు-విరాళములు.

నెల్లూరుజిల్లా బుచ్చిరెడ్డిపాలెం గ్రామపంచాయత్య కృష్ణా వరదలనిధికిగాను వేబారు సుబ్బారావురెడ్డి గారి నుల రామ రెడ్డిగార్లవల్ల వసూలుచేయబడిన చందాల వివరము. ఆ. మ. రా. శ్రీ. టి. ఆది. కుమార తాతాచార్యులుగారు రు 4-0-0లు, ఆ-తి సింగారాచార్యులయ్యవాగంగారు 5-0-0, ఆ. తాతాచార్యులయ్యవాగంగారు 2-0-0, వొడ్ల వేంకట్రామరెడ్డిగారు 8-0-0, బెజవాడ సుందరరామరెడ్డిగారు 10-0-0, వంగల్లు రామరెడ్డిగారు 6-0-0, జేవరం రంగారెడ్డిగారు 3-0-0, వోవూరు ముద్దుకృష్ణారెడ్డి పాటిపాడు 3-0-0, యసనాక రంగారెడ్డిగారు 2-0-0, నూకలపాటి రామయ్య 2-0-0, పుచ్చలపల్లి రంగారెడ్డి 1-8-0, కొమాండుర వేంకటకృష్ణమాచార్యులు 1-0-0, చక్రవర్తుల తిరు వేంకటాచార్యులు 1-0-0, ముంగర సుబ్బారెడ్డిగారు 1-0-0, గట్టుపల్లి సుబ్బయ్య 1-0-0, మొగల్లపల్లి నమ్మయ్య రెడ్డి 1-0-0, కాటం రెడ్డి యనాది రెడ్డి 1-0-0, విద్వలూరు బలరామ రెడ్డి (మోపూరు) 1-0-0, కాటంరెడ్డి సుబ్బారావు రెడ్డి 1-0-0, నూకలపాటి కోటారెడ్డి 1-0-0, ఆవుల శేషురెడ్డి 1-0-0, కాకాణి ఆదివ రెడ్డి (మహమ్మదా పురం) 1-0-0, పోలింరెడ్డి సీతారామరెడ్డి (రేబాల) 1-0-0, బత్తుల వరసారెడ్డి (వరిగొండ) 1-0-0, గుర్రం శ్రీనివాసులు శెట్టి 1-0-0, బెజవాడ శంకరరెడ్డి భార్య, లక్ష్మీదేవమ్మ 1-0-0, చుహంతాక చెంగాబత్తుడు 1-0-0, బండికట్టు కన్నాసామి 1-0-0, బెజవాడ బాలకృష్ణారెడ్డి భార్యరామమ్మ 1-0-0, గుండాబత్తుల వేంకటేశు 1-0-0, భీమా వేంకటసుబ్బయ్య 1-0-0, అత్తిపల్లిమల్లారెడ్డి 1-8-0, కొమాండుర రంగారాచార్యులు ఆ 8, చక్రవర్తుల నరసింహాచార్యులు ఆ 8, తిరుమల కృష్ణమాచార్యులు ఆ 8, కందుకూరు శేషాచార్యులు ఆ 8, ఇప్పగుంట కోటారెడ్డి ఆ 8, కొండుర మల్లారెడ్డి (యసకపాళెం) ఆ 8, యిప్పగుంట రామరెడ్డి ఆ 8, ములుమాడి కాశీపతి ఆ 8, వాకాటి పిచ్చిరెడ్డి ఆ 8, సత్యవోలు వేంకటసుబ్బారెడ్డి ఆ 8, యాలము క్కల రాఘవరెడ్డి ఆ 8, గాలి బలరామరెడ్డి ఆ 8, చిన్న సుబ్బారాయుడు శెట్టి ఆ 8, పొట్ల వేంకటసుబ్బయ్య నల్లగు ఆ 8, వాకాటి రాఘవరెడ్డి (యసకపాళెం) ఆ 8, కొండుర చెంచురామరెడ్డి ఆ 8, ఆరగుంట సుబ్బయ్య ఆ 8, యిప్పగుంట సుబ్బారామరెడ్డి ఆ 8, మేకు వంతులూ సాహెబు ఆ 8, అత్తిపల్లి వేంకటనరసారెడ్డి ఆ 8, నెల్లూరు పిచ్చిరెడ్డి ఆ 8, పల్లారెడ్డి రాఘవరెడ్డి (పల్లారావు) ఆ 8, మెట్టు సుందరరామరెడ్డి (అన్నారెడ్డిపాళెం) ఆ 8, చిరవెళ్ళ వేంకటనారాయణు ఆ 8, గునుపాటి పోలిరెడ్డి ఆ 8, మాగుంట పేరారెడ్డి (యసుకపాళెం) ఆ 8, మోగల్ల బసవయ్య ఆ 8, నూరి ఆదినారాయణయ్యగార్లు ఆ 8, 0-8-0 కు లోపు గుత్తము 32-0-0, మొత్తము 114-0-0.

చుండుర గ్రామములో దినమునకు రు 1000లకున్న ము తియారగునట్టి పెద్ద బియ్యపుమన కలదు. అక్కడ లెక్కారగు బియ్యమును ఇతర పట్టణములకు వవానాచేయు నిమిత్తము రయిల్వే ఆధికారులకు యె తనామ్యు క్యయము చేసి యెన్ని టిల్లిగ్రాంలు పంపించినను వర్తకమునకు ముఖ్యులగు మగు మే, జూన్, రెండు మాసములలోను ఒక వారమునకు ఇచ్చి యుండలేదని, ఒకరు మాశేర వ్రాయుచున్నారు. జూలై, ఆగస్టు, సెప్టెంబరు, మాసములలో నెలకు 10-15 వాగెనులకంటె సప్లయి కాలేదు. అక్టోబరు మాసముయందే తిరిగి వాత్రిగ వాగెనులు సప్లయి చేయుట ముగివేసారు. అందువలన దినమునకు 1000 బస్తాలు తయారు కాగల బియ్యపుమన పనిచేయక వాగెనులు యెప్పుడు సప్లయి చేసెదరా, మనకు తిండి యెప్పుడు దొరకునా యని కూలీలు కనిపెట్టుకొని యున్నారు. కావున రైలువే ఆధికారులు సరకుల సప్లయికి కావలసిన వేగనులను పంపి తిండిలేక మాడుచున్న వారికి ఆదరువు కల్పించవలసియున్నాడు.

"తెనాలితాలూకా చినగాడెలవర్రు సమాకాళి పోసరి సంఘముయొక్క వత్తమవార్షికోత్సవము డిసెంబరు 24వ తేదీ గుంటూరుజిల్లా కలెక్టరు ఇ.ఎ. డేవిసు బి.సి.యస్ గారి యాధిపత్యముక్రింద జరుగును. తత్సమయమున పట్టణపుర్రె నామ నేములు పంతులు బి. ఎ. గారు "గ్రామ పారిశుధ్యము, గ్రామవిద్యుత్ సౌకర్యము" అను విషయములను గురించి యుపన్యసించును.

బాలగంగాధరతిలకు మహాశయుడు.

ధార్యుజ్ఞా న్యాయాధికారి యక్రమము.

“మహాశయి” పత్రిక కొక విశేష డిల్యుల వ్రాయుచున్నాడు.

పూనా నగరముందలి దక్కను బ్యాంక్ దివాలా యెత్తు సందర్భమున గాడగ వద్ద తమ క్రింద నుండు మాదియల నాచి వాటి వృంతాంతమును తమకు తెలియజేయుట కాబ్యాంకివారు గా॥ మాన్యోహనదాసు రాష్ట్రా గారిని, బాలగంగాధరతిలకు మహాశయుని గాడగునకు వెళ్లగోరిరి. 18వ తేదీ నాటిసాయంకాల మాయువు రాపనిమీద పూనాలోబయలుదేరి పునాదు సాయంకాలము ఆస్థలమును చేరిరి. 20 వ తేదీని తరువనిని పూర్తిచేసికొని వారు 24 వ తేదీ ని మరలి వచ్చిరి; గాని ఈసందర్భములో నొకసంగతి జనుల యొక్కయు ముఖ్యముగా రాజధానిలోని కొందరు అధికారుల యొక్కయు దృష్టిని కేవలముగ నాకర్షించెను. తిలకు మహాశయుడు 18 వ తేదీ నాటి బండిలో బయలుదేరి వచ్చుచున్నాడను సంగతి బెల్గాముజనులకు తెలిసి తిలకుగారికిని, మోహన దాసుగారికిని ప్రేమమంద ననేక ఉపచారముల చేసిరి. ధార్యు, హల్లీ గాడగు స్నేహుల వద్దగూడ నిలులనే జరిగెను. ప్రతిష్టేషనునందను ప్రవలాయువురను, ముఖ్యముగా తిలకుగారిని పూనాకు మరలునపు డాయాస్థలములలో విడిచి గోరిరి.

తిలకు మోహన దాసు లిరువురును గాడగు జేరగనే యాచటి జనులందఱును వారిని దర్శించి 20-వ తేదీ నాటి సాయంకాలము తమ యతిథి సత్కారమును ప్రకాశ గోరిరి. వత్తుల తరపున మాదిబజారులలో వాస్తవికిని తాంబూల మీయబడెను. మోహన దాసుగారు విడిచుముల నందుకొని తిలకుగారి తరపునను తమ తరపునను వందనము లర్పించిరి. అందేమియు విశేషము జరుగలేదు. నాటి సాయంకాలమే 5-30 గంటలకు పురపాలక సంఘమువారి పరిస్థితులలో “సంచారపటండా” యనుచోట జనబాహుళ్యము వారిగ్గరికిని, ముఖ్యముగా తిలకు మహాశయునకు తాంబూలముల నిచ్చి యతిథి సత్కారము చేయవలసియుండెను. సత్కారము కొలది కాలములో జరుగనున్న దనగా సాధ్యమైనచో నధికారుల సభ నాపివేయగోరుచున్నారను గాలివార్త పురమంతట వ్యాపించెను. వారముగోజుల క్రిందటనే గొప్పవృక్షములు పడి పురమంద ననేకయిండ్లు కూలిపడి. సేదవారికి తగినసహాయము చేయవలయునను కోరికతో ధార్యు జిల్లామేజిస్ట్రేటు గారును, కలెక్టరుగారును, అసిస్టెంటు పోలీసు మాఫరింఠెండు గారును అపు డాపురమున నుండిరి. ఈ యధికారులు జనుల బేదరించి వారు తిలకు గారి యుపన్యాసమును వినుకుండ జేయకలయునని తలంచినట్లుండెను. కాని సభానిర్వాహకుల కిసంగతిని వారిందుకయు బెలియబడవ నిశ్చయింపలేదు. సభానిర్వాహకులలో కొంతమంది పోలీసు అసిస్టెంటు మాఫరింఠెండుగారి నీసంగతి నడిగినను అతడేమియు చెప్పలేదు. తిలకుమహాశయుని జూడవలయుననియు వారి మృదు మధుర గంభీరపన్యాసమును వినువలయుననియు జనులూ నిర్ణయ సభా ప్రదేశమున వేసవేలుగా మూగి ఇంకను మూకలు మూకలుగా రావొడగిరి. అంతట పోలీసు అసిస్టెంటు మాఫరింఠెండు గారును, గాడగు ఫస్టుక్లాసు మేజిస్ట్రేటును మార్గతుదారును ఆగు ఆర్. బి. పాడ్మిని బి.వి. గారును 25 లేక 30 గురు పోలీసు జవానులతో నా ప్రదేశమునకు వచ్చి నిలవంతమునై, ఆవసరము వచ్చినపుడు జనుల గొట్టుచుగూడ నాసమాహము నంతయు చెల్లొడదరు జేసిరి. చూచుట కిది మిగుల అద్భుతముగను, భయంకరముగ ను గన్పించెను. పాపమా ప్రజలకేమి చేయుగదియు తోచలేదు. తిలకు మహాశయుని జూడవలయునను; వారి యుపన్యాసము వినువలయునని వారికి విశేషముగ నుండెను. ప్రజలలో ననేకులకు దెబ్బలు తగిలి చక్రములు కారుచున్నను వారు పురపాలక సంఘముండ పాలిమేర దాటి చుట్టును నిలచుండిరి. అంతలో తిలకుమహాశయుడును, మాన్యోహనదాసు రాష్ట్రాగారును అచటికి వచ్చిరి. ఇద్దరును స్క్రెముగా సభ సమావేశ ప్రదేశమునకు బోయి చూడ సభికులెవ్వరు లేరు. ఉపన్యాస నేదికవిందర వందరచేయబడెను. పోలీసు జవాను లిరువారుల బారులు తీర్చి నైసికాటోపము

న నిలచి యుండ అసిస్టెంటు మాఫరింఠెండు గారును పాడ్మినిగారు విజయ గర్వమున నవ్వు సంచరించు చుండిరి. ఆ యధికారుల లక్ష్యము చేయక తిలకు మహాశయుడు సభా కార్యనిర్వాహకుల బిలచి వేదిక సుజేయగోరి జనుల దాని చుట్టును గూర్చుండునని పలికెను. అంత నాపోలీసు ఉద్యోగి తిలకు మహాశయుని సమీపించి జిల్లా మేజిస్ట్రేటు గారి ఈ క్రింది యుత్తరువునువారి చేతికిచ్చెను:—

“గాడగు బెల్గాగలీ మూనిసిపలుపురమున నున్నంత కాలమును పీఠులలోగాని, జనబాహుళ్యముచే జూడదగు బహిరంగ స్థలములలోగాని బాలగంగాధరతిలకు గారట్టి ఉపన్యాసము నీయగూడదు. జిల్లా పోలీసుఆఫ్ఫీ సెక్షను 42 ఇ. జి. టర్నరు నవంబరు 20, 1916 జిల్లా మేజిస్ట్రేటు”

పోలీసు యుద్యోగి ఆ యధికారపత్రము నిచ్చివేయ గోరెను. తన విలాసమునకు వ్రాయబడి యుండుచే నాపత్రము తనవద్దనే యుండవలయుననియు తిరిగి ఈయబడనేరదనియు తిలకు మహాశయుడు చెప్పెను. బొంబాయిజిల్లా పోలీసుఆఫ్ఫీ నందలి 42 వ సెక్షను జిల్లా మేజిస్ట్రేటుగారికిని వారు లేనపుడు ఫస్టుక్లాసు మేజిస్ట్రేటు గారికిని జనుల నెమ్మదిని జెరమనట్టి యుపన్యాసము, పాట బొమ్మల జూపుట మొదలు గాగలవానిని, బహిష్కరింపవచ్చును. తిలకుమహాశయు డందుచే మెల్లన ఆ యుత్తరమును జేబులో నుంచుకొనెను. పిమ్మట పోలీసువారును, జనబాహుళ్యము జూచుచుండ వారిద్దరికి నీక్రింది యుత్తేజక సంభాషణము జరిగెను.

తిలకు మహాశయుడు :—అందుదహరింపబడిన వ్యాస మేదియో (Harangue) నే నెఱుగుదును. దానిసంగతి నేను జూచుకొనియెదను. కాని జనుల నిలుల తరిమివేయుటకును, వానిని తిరిగి యాహోటున బలవంతముచే జేరనీయకుండుటకును నీకేమి కారణముగలదు? జిల్లా మేజిస్ట్రేటుగారి యుత్తరువు నన్ను బహిష్కరించుచున్నదే గాని జనులను గూర్చి యేమియు జేయజాలదు.

పాడ్మినిగారు (చుట్టును గాల్చుచు):— వారలటుల జేయుటకు నాకు నోటియుత్తరువు నిచ్చిరి. జిల్లామేజిస్ట్రేటుగారు పురముననేయున్నారు.

తిలకు:— ఏమిటి? ప్రజ నడ్డగించుటకు నీకు నోటియుత్తరువులన్న వా! ఆ సెక్షనుక్రింద లిఖితపూర్వకముగ యుత్తరువుండవలయును.

పాడ్మిని:— మాకిచ్చిన యుత్తరువులు నోటి యుత్తరువులే. మేము వారి నెరవేర్చవలయును.

తిలకు:— అట్లయిన నివోట్టు జనులు నాకు తాంబూలము నిచ్చుటను, నేనది పుచ్చుకొనుచు వారిసత్కారమునకు ప్రత్యుత్తర మిచ్చుటను, నీ వభ్యంతరపరచెదవా?

పాడ్మిని:— మా యుత్తరువు లట్టివి. ఒక నాటకకాలలో గాని బహిరంగముగాని ఇతరస్థలములందు గాని ఈ సత్కారము జరుపవచ్చును. మేము దాని నభ్యంతర పగు పము.

తిలకు:— వారిపు డి యెడద దెడదలో శ్వేయేర్పాటును జేయజాలరు. ఇచ్చట వారు తాంబూలము నిచ్చుటను, నేను దానిని పుచ్చుకొనుటను, 42-వ సెక్షనుక్రింద నీ నాటకపరచుచున్నటుల నొక లిఖిత పూర్వకముగ నుత్తరువు నిచ్చెదవా?

అంతట పాడ్మినిగారిందుక కలవరపడిరి. మొదట తానటులనే లిఖితపూర్వకపు టుత్తరువునిచ్చెదననెను. మరల పునరాలోచించి జిల్లా మేజిస్ట్రేటు గారనదిదూరములో నున్నారనియు, బదునిముసములు వేచియుండిన వారి యుత్తరువుల దెలిసికొని వచ్చెదననియు నతడు చెప్పిఅచటినుండి వెడలి పోయెను. తిలకు మోహన దాసులు వేదికనై నుండిరి. వేదిక క్రమముగా ననుర్చుబడెను.

కొలది నిమిషముల కాలము గలిగినవెనుక పాడ్మిని గారు మరలివచ్చిరి. ఈక్రింది సంభాషణము జరిగెను:—

పాడ్మినిగారు:— తాంబూలము నిచ్చుటకును, మీరు దాని కృతజ్ఞతా పూర్వకపు మాటలతో బుచ్చుకొనుటకును వారి కేయభ్యంతరమును లేదని జిల్లామేజిస్ట్రేటుగారు చెప్పిరి. కాని మీభాషణము కృతజ్ఞతావందనములతో మాత్రమే ముగియవలయును. ఈ కార్యక్రమ మంతయు నైదునిమిషములలోనే ముగియవలయును.

తిలకు:— అయ్యు నిమిషములలోనా! ఇం తెందుకు? మీరు తలెమివైచిన ఈ ప్రజయార్యయు సమముగా గూర్చుండుటకే అయిదు నిమిషములు పట్టుచున్నదే!

పాడ్మిని:— అనగా కార్యక్రమ మారంభమైన అయిదు నిమిషములకని నా యుద్దేశ్యము.

తిలకు:— రుంచిది! కాని పోలీసుల ప్రజల మరల నివ్వు గూర్చుండబెట్టుటకు మీర మాకింకొక తోడ్పడెదరా?

పాడ్మినిగారును పోలీసుఉద్యోగులును ఇందుకు సమ్మతించిరి. కొలదికాలములోనే దూరదూరముల నుండి జనుగుచున్నదంతయును నాతురతతో జూచుచున్న జను లందఱును సభావేదిక చుట్టునుగూర్చుండిరి. పోలీసువారు వారికితోడ్పడిరి.

అంతయు నెమ్మదిగా నున్నపిదప బి. బి. ఆలూరు బి.వి.ఎల్.ఎల్.బి. గారు సభ్యులతరపున స్వాగతాభివందన వచనములతో బొంబాయి హైకోర్టులో విజయులగుట. కభి నందనములు తాంబూలము సమర్పించిరి. పిమ్మట తిలకుమహాశయుడును, మోహనదాసు గారును పుష్పమాలాలంకృతులు చేయబడిరి. ఇంతవెచారగ్రస్తావస్థలోనైన తన్నటుల గౌరవించినందులకు తానుసభికుల కంతయు కృతజ్ఞుడనియు, తానచటికి వర్తకపు పనిమీద వచ్చుట తేసి జనులలో ముచ్చటించుట జరుగునని యనుకొనలేదనియు, ఆజిల్లావారు మాట్లాడుకన్నడభాష తనకు రానందులకును, తనకుహారాష్ట్రభాష వారికంతగా తెలియనందులకును మిగుల జింతిల్లు చున్నాడనియు అయిన మరికొన్ని నిమిషము లధికముగ ముచ్చటించుట కతనికి కోర్కెయున్నను, అయిదు నిమిషములకంటె నధికము మాట్లాడుటకువీలులేదనియు, హైకోర్టువారితీర్మానమునకు వారు తన్ను మనఃపూర్తిగా నభినందించుచున్నారను సంగతి తా నెరిగినవాడనియు, కాని అది వ్యక్తి విజయముగా ప్రతిగణింపగూడదనియు అది స్వపరిపాలనా విజయమనియు, స్వపరిపాలనా గమ్యస్థానము న్యాయమైనదనుటయే గాక దానిని సంపాదించుకొనుట కుపయోగించు మాన్యములును విమర్శములును పూర్తిగ న్యాయమంతయులే యని యిందువలన పూర్ణముగ నిశ్చయింపబడినవనియు, ఆ స్వపరిపాలనా గమ్యస్థానమును జేరుటకు సభికులందఱును, తమ శక్తి సామర్థ్యముల కొలది తగిన సహాయము చేయవలసి యున్నదనియు తిలకు మహాశయుడు చెప్పెను. ఈ సంభాషణము మహాశందముతోడను, “తిలకు మహారాజాకే జై” అను జయజయ స్వరములతోడను సంపూర్ణావరణాతిశయముల నొందెను. సాయంకాలము చీకటిపడుచుండ సభికులు ఈ చిన్నపని కింత యాటోపము నేల పోలీసువారుచేసెనని యాశ్చర్యముతో బయటకొనుచు తమతమ నిలయుములకు బోయిరి. సజేషము.

పంచమ విద్యార్థుల దురవస్థ. రాణ్డ్ర హేంద్రనాథులకు విశ్వాసన, బాలికలకు సంగతులు.

పట్టణ వాస్తవ్యులారా, మేమిరువురము పంచములము, అనాథులము. భోజన దార్ద్ర్యము, విద్యాదార్ద్ర్యము మాపాలిట అంతరించి మమ్ములను హతము జేయుచుండగ, నీపట్టణములో నేకోపకార పరాయణులగు బ్రహ్మశ్రీ చిలకమర్తి నరసింహముగారిచే ధర్మాధ్యక్షుగా స్థాపింపబడిన శ్రీరామ మోహన విద్యాలయ మా విద్యాదార్ద్ర్యమునుదీర్చుచున్నది. ఇరువురము ఏడవతరగతి చదువుచున్నాము. విద్యాదార్ద్ర్యము తీరినదిగా యని యూరకుండుటకు వీలులేదుగాదా? ఒక్క నిమిష మైనను ఉదరము ఊరుకొనునా? ఉదరమును పూర్తిగా నిండించినగాని మాకు విద్యా గంధము అంటదు. ఇంతవరకు భోజన నిమిత్తమై కొంతమంది మహామభావులు వారికి దోచినంతవఱకు ఇచ్చుచున్నారు. అది ప్రతి నెలకు సరిపోకయున్నది. ఇదిగాక మేమింకను ఆరు నెలలు చదువవలసియున్నది. ఆ ఆరు నెలలకు దగు వ్యయమును మీరు యియ్యని యెడల మేము నిలుచుటకు వీలగునా? మొట్టమొదటనే మేము మాయొక్క స్థితిగతులు వెల్లడించి కొంటిమి. కాబట్టి మహానీయులారా! మీరు మాకియ్య బోచ్చిన సొమ్మును శ్రీరామ మోహన స్కూలు హెడ్డుమాస్టరుగారికి అందజేసిన యెడల మేము వారియొద్దను కైకొని మిమ్ములను సదా తలంపకొనెదము.

- (1) నక్కా తాతయ్య,
- (2) మాతంగి రుద్రాక్షుడు.

[మా రాజు హేంద్రనాథులు విశేషుడు దీక్షితుడు మాకు పంపియున్నాడు. ఆ దురదృష్టవంతులు వ్రాసినజాబును ఉన్న దున్నట్లుగనే ప్రచురించివాము. ఆ విద్యార్థు లిద్దరు లిండిలేక మలమలమాడి పోవుచున్నారనియు ఒక పూట లిండియుండిన రెండవపూట లిండిలేక పోవుచున్నదనియు విశేషుడు తన జాబునందు వ్రాసియున్నాడు] ఆం. ప. సం.

వరదలు - ఆంధ్రపత్రిక నిధి

(0)
సోమవారము నాడు సాయంత్రము 5610-15-4
నెల్లూరు జిల్లా బుచ్చిరెడ్డిపాలెం గ్రామ పోలవల్ల
కృష్ణవరదల నిధికి వేరూరు సుబ్బరామరెడ్డి
గారి బలరామరెడ్డిగారు వసూలుచేసి పంపిన
మొత్తము రూ 114-0-0
నివరము వీ సంచికయం దింకొకచో ప్రకటింప
బడినవి.
నెల్లూరు గోఖేలు సెర్విస్ లీగు సంఘము వారు
కరతల భిక్షవలన సమకూర్చి పంపిన మొత్తము. 8-8-0
5728-7-4

విషయానుక్రమణిక.

హాల్లందుదేశము 2
ఆంధ్రవిమర్శనము, కొల్లేటి ములక 3
లోకమాన్యబాల గంగాధరతిలక 4
స్థానిక వార్తలు, పోర్టు సెంటు జార్జి గజెట్టు 5
ప్రధాన వ్యాసము 6
చెన్న పురి శాసనసభ 7
భిట్టు 8
ఐరోపా మహాసంగ్రామము 9
విదేశతంత్రీ వార్తలు 10
దేశీయతంత్రీ వార్తలు 11
ఆంధ్రదేశ వార్తలు 12
వివిధ విషయములు 13
ఆంధ్ర సాగరస్వత మహాసభ, ఆంధ్రగీర్వాణ విద్యాలయము 14
ఇంగ్లీషు తంత్రీ వార్తలు 15
ఆంధ్రవాణి 16
వ్యాయ విశేషములు 17

స్థానిక వార్తలు

(0)
జరుగబోవు సంగతులు.

డిశంబరు 10 ఆదివారము.

జాతీయవిద్య. (కృప.) (పచ్చ.).....

జాతీయవిద్య:— డిశంబరు పదియవతేదీ సాయం
కాలము జి. ఎస్. అరంజీలుగారు పచ్చపాపా కాలేజీ భవన
మున జాతీయవిద్య గూర్చి ఉపన్యసించుదురు.

మహాజనసభ:— 27-వ తేదీ సోమవారమునాడీ
సభవారు సమావేశమయి జరుగబోవు దేశీయ మహాసభకు
చెన్న పురినుండి 142 రు ప్రతినిధుల నంపిరి.

విరాళము:— పేదల వసతి గృహము నిమిత్తము
రావుబహద్దరు అన్నావలె చెట్టియారు మైలాపూరు మాధవ
పురము సంఘమువారికి రూ 100 ల విరాళము నొసగిరి.

యాచకులు:— భారతీయులు, యూరేషియనులు,
ఆంగ్లోఇండియనులు సుమారు 16 రు మష్టివారు కచేరీలో
యాచించుచుండగా పోలీసువారు వారిని పట్టుకొనిరి. కామి
యేడుగారు ఆడువారిని విడచివెట్టి పురుషులలో నొక్కొక్క
రికి రెండవలవంతున జరిమానా విధించెను.

స్వపరిచాలనా సంఘమువారి పుస్తకభాండా
గారము:— జాబ్బిలెండు పుస్తకభాండాగారము బి. ఎక్.
గుప్తాగారిచే బహూకరింపబడినది. బ్రాడ్వేయందలి మద్రాసు
బ్రాంచి క్రొత్త అక్కిసున నీ భాండాగారము గురువారము
సాయంకాలము 5-30 గంటలకు ఆగివీసెంటుగారిచే తెరిచ
బడును. ఆదివారముననే పతనాలయము గూడ తెలుపబడును.
రెండును సంఘసభ్యులకును సహచరులకు మాత్రమే తెలుప
బడును. రాబోవు వారమునుండియు గోక్షేత్రాసులును, సంఘ
సభలును అచటనే జరుపబడుచుండును.

పోర్టు సెంటు జార్జి గజెట్టు

(0)
నవంబరు 28 మంగళవారము
ప్రాన్సిసుహరీ సెక్వెక్సాలె. సి. ఎస్. గారికి డిశం
బరు 1 వ తేదీనుండి 22 దినములు సెలవీయ బడినది.

ఇండియా వాణిజ్య పారిశ్రామికశాఖయందు డెప్యూటీ
సెక్రటరీగా పనిచేయుచున్న ఎ. హెచ్. లీ. గారు సెక్రటరీ
గను ఎస్. హెచ్. గ్లెటరుగారు డెప్యూటీ సెక్రటరీగాను
నియమింపబడిరి.

ఈ క్రిందివారిని యూనివర్సిటీ ఆఫ్ క్రింద మదరాసు
విశ్వవిద్యాలయపు ఛాన్సలరు గారు సాధారణ విశ్వవిద్య
లయ సభ్యులుగా నియమించు చున్నారు. 1. గౌ. వ్యాయ
మూర్తి అబ్దుల్ హేమి ఎం. ఏ. బాక్-ఎల్-లా గారు.
2. జానుకార్తర్యలో ఎం. ఏ. గారు (3) మహ్మదు బజ్జిల్లా
సాహేబుబహద్దరు ఖాన్ సాహేబుగారు (4) రామస్వామి
నాథ అయ్యరు అయ్యరుగారు (5) రావుబహద్దరు రఘుపతి
వేంకటరత్నము నాయుడుగారు ఎం. ఏ. ఎల్. టి.

యూనివర్సిటీ ఛాన్సలరుగారి క్రింది సభ్యుల మరల
యూనివర్సిటీ సభ్యులకుగా నియమించిరి. తెనాలెండు కేనను
ఏడ్వర్లు సెల్లు విలియమ్ హెన్రీజేమ్సు డి. డి. గారు ఎం.
ఎస్. సి. ఎం. వి ఎం. ఇ. ఎ. ఎమ్. సి. ఇ. గారు (3)
రావుబహద్దరు కిడాంబిరామానుజ ఆచార్యుడు ఎం. ఏ. (4) కొం
కొతు రామ్మని మెనను ఎం. ఏ. బి. ఎల్ గారు (5) ముక్కో
రేయి కృష్ణస్వామి అయ్యంగారు ఎం. ఏ. ఎం. ఆర్. ఎస్.
ఎఫ్. ఆర్. హెచ్. ఎస్. గారు.

మునిసిపల్ కలెక్షన్లు డిపార్టుమెంటు

సోమ ఇన్స్పెక్టరెడ్డిగారు బల్లారి జిల్లాబోర్డు సభ్యులు
గను, అంబటి వేంకటరమణప్పగారు అనంతపూరు జిల్లాబోర్డు
సభ్యులుగను, హాలీవుడ్ హమ్మిడ్ జిమ్మయన్స్ అహమ్మదు
అహ్ సార్ బహదూర్ గారు నెల్లూరు మునిసిపల్ సభ్యులు
గను, మురళీ రంగ ఆచారిగారు బరంపురము మునిసిపల్
సభ్యులుగను, బంట్రాల్ రామ బాలి గ అవధ్య గారు
కడప మునిసిపల్ సభ్యులుగను, నియమించబడిరి.

తల్లపాటి శోభనాద్రాగారు ఏలూరు మునిసిపల్ సభ్యు
లుగ నెన్నుకొనబడిరి ఎస్. రంగారావు బి. ఏ. ఎల్. టి.
గారిని జమ్మలమడుగు తాలూకాబోర్డు సభ్యులుగా నియ
మించిరి. కె. జానకిరావు, వి. నూర్యనారాయణ శర్మగార్లు
గుంటూరు తాలూకాబోర్డు సభ్యులుగ నియమించిరి. ఆకుల
శేషగిరిరావుగారు రాజమహేంద్రవరము తాలూకాబోర్డు
సభ్యులుగా నెన్నుకొనబడిరి. రావుసాహేబు వేదాంతరావు
నాథముగారిని, పచ్చ సీతారామశర్మగారిని బెజవాడతాలూకా
బోర్డు సభ్యులుగా నియమించిరి. రావి తిరుపతి నాయుడుగారు
నెల్లూరు జిల్లా కందుకూరు తాలూకాబోర్డు సభ్యులుగా నెన్ను
కొనబడిరి నేములకొండ విశ్వనాథము, నేరుని నూర్యనారా
యగార్లు, వంకాయల కృష్ణ సెట్టిగార్లు వరసపట్నము తాలూ
కాబోర్డు సభ్యులుగా నియమింపబడిరి.

సెర్వియావారి ప్రకటన
లండను, నవంబరు 28:— మేము 100 మీటరులు ముం
దుకు పోలిమి. చిల్లరయ్యధ్యముల విస్తారముగా జరిగినవి.

పరాసువారి ప్రకటనము.
లండను, నవంబరు 29:— సోమ డోహంతు రంగ
ములలో ఫిరంగులు కాల్చబడినవి.

ప్రాసెనరు రామమూర్తిగారు

ఇండియన్ హెరల్డులెస్ అనగా భారతీయ
భీముడు అని ప్రసిద్ధిచెందిన కోడి రామమూర్తి
గారు నవీనచయత్కార విద్యాప్రవీణులగు నూర్సర
తో చెన్న పురికి విచ్చేసెదరు. శ్రీ పెంట్లండు
ప్రభువు ప్రభ్యిగార్ల ఆదరణక్రింద 1916సం॥ డిశెం
బరు 6 వ తారీఖునుండియు రెండు వారములు
చెన్న పురి ఎస్సెనేషునందు ప్రదర్శన మిచ్చెదరు.
ఆ నాడు శ్రీవారలు కూడ దయచేయుదురు. ఆ
నాటి సామ్మ మద్రాసు యధనిధి కియ్యబడును.
ఇకను పీరు ఈ ప్రాంతముల తమ ప్రదర్శనమును
జరుపరు. టిక్కెట్లు, మద్రాసు వెస్టు అండుకో,
వారివద్ద దొరకును. 605

ఏలం నోటీసు వివరం.

(0)
ఏలూరు డి. మునసబుకోర్టులో.
అసలు 924
1913

వాది. దేవులపల్లి లక్ష్మీపతి శాస్త్రుడు
ప్రతిడి గుర్త కోటయ్య.

I కృష్ణా డి. ఏలూరు తా. భీమడోలు సబు
డి. లోని
కొవ్వలిగ్రామం తా. జిరాయి పల్లం రీసర్వి
నె 1054 ఎ య 16. 51

II కృష్ణా డి. ఏలూరు సబు డి. లోని చాలి
పూడి గ్రామం తాలూకు

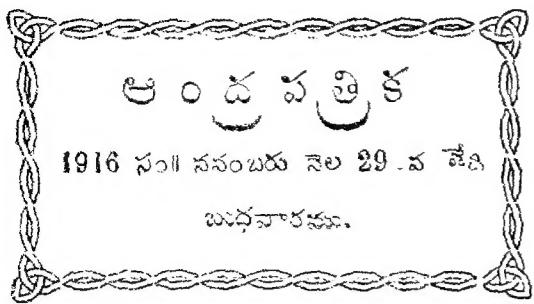
జిరాయి పల్లం. రీసర్వే నెం.	పరిమితం య. శెం.
492	4. 0
507 సి	0. 77
508 బి	0. 73
511	2. 46
502	0. 77
యినాంపల్లం 430	లో ప్రతి వంతు ఉత్త రం కైపు. } 4. 50
431	
432	

III కృష్ణా డి. ఏలూరు సబు డి. లోని చాలి
పర్రుగ్రామం తా.

జిరాయి మెరక. పరిమితం.	రీసర్వే నెంబరు.	పరిమితం.	
రీసర్వే నెంబరు. య. శెంట్లు.		య. శెం.	
333 బిలోదం	623-77 బి	2. 70	
కైపు. 1. 10	80 సి	1. 21	
79	6. 4	103	5. 80
102 ఇ	2. 12	107 బి	4. 23
107 ఎ	1. 39	78 బి	8. 17
104	8. 40	102 సి	2. 72
105	3. 30	112 ఎ	2. 27
108	5. 56	114 బి	4. 72
623-113 బి	4. 50	116 ఎ	1. 79
115 బి	5. 14	109 ఎ	2. 68
117 ఎ	2. 10	102 డి	1. 0
106	5. 39	116 బి	1. 95
109 బి	2. 90	135 బి	0. 37
117 బి	2. 68		
110	4. 62		

IV కృష్ణా డి. ఏలూరు సబు డి. ఏలూరు
గ్రామంలోని ప్రతివాదికి యున్న ఆస్తివివరం.
తూర్పు. నెం. 55 దీనికి దక్షిణమున య 1.97;
పడమర. నెం. 56 య 2.85; నెం. 57 ఎ.
దక్షిణం. య 0.93; నెం. 63 ఎ దీనికి పడమర
ఉత్తరం. య 1.60 తూర్పు య 7.35న్ను ఒక
ఉప్పుడు బియ్యపు ఘాట్లో, యింజనులు యావత్తు
మరలున్ను, భాగ్యపుకొల్లు యింట్లు, మేడతల్లులు
ద్వారబంధములు సహా వైన వినరించిన యావత్తు
సిరాస్తి యేలూరు సబుకోర్టులో డి 4-12-16 తే
దిని వేలం జరుగును. కాబట్టి కావలసిన వారు
సదరు వేలం రోజుకు హాజరై పాడుకొనవచ్చును.

(Sd.) C. Ramamurty B. A., B. L.
Vakil for Plaintiff.
ELLORE.

శాసన సభ.

శాసన సభలు అధికార సభ్యులకును సనధికార సభ్యులకును గల బలాబలములను నిర్ణయించుటకు రంగములుగ నున్నవి. సిద్ధాంతమునం దనధికార సభ్యుల సంఖ్య యధిక మని నిర్ణయింపబడినను వాడుకయం దధికారుల పక్షమునకే విజయము గలుగుచున్నది. సభయందు సభ్యులు మూడు తరగతులవారు గలరు. అధికారులు, అధికార నిర్దేశితులు, ప్రజాప్రతినిధులు. 46 సభ్యులందు 21 ప్రజాప్రతినిధులు గలరు. ప్రజాప్రతినిధుల సంఖ్యకంటెను అధికారాధిమానుల సంఖ్య హెచ్చుచున్నది. సభ్యులకు సత్పరిపాలనము పరమావధియైనను అధికార సభ్యులకు అధికార నిర్దేశిత సభ్యులకు అధికారాధిమానము సహజ ధర్మము. ప్రజా ప్రతినిధులకు దేశోపకారజీవనము సమానధర్మమైనను ప్రత్యేక లాభాన్వేషణమువలన దృఢసంయోగము దుర్లభ మగుచున్నది. గతించిన శాసనసభా సమావేశము యొక్క కార్యక్రమమును విమర్శించినపు ఁ విషయమునందలి గుహార్థము గ్రాహ్యము గాగలదు. సభ్యులువేసిన కొన్ని ప్రశ్నలకు పాలకులు తెలిపిన సమాధానములు సభ్యులు పూరించిన తీర్మానములకు పాలకులు చూపిన ప్రతికూలభావము దేశోపకారమును ప్రకటింపవలసిన విషయమును చగువ్రువనిలనను విడితముగాగలను.

మోర్స్ వాటో ప్రభుత్వము స్థాపించిన సంస్కారముల వలనను ప్రజాప్రతినిధ్య పరిపాలనమునకు సోపాన మేర్పడినదని ఆలోచింపవలసింది. కాని యధికారుల యసహనమును బరికించినపుడామాత్రం సభలమగునని నమ్ముట కవకాశములేదు. మోర్స్ మింటో సంస్కారములవలన సనధికారసభ్యులకు శాసనములను ప్రవేశ పెట్టుటకును తీర్మానములను పూరించుటకును ప్రశ్నల నమగలుటకును సధికారము గలరు. అకాయ న్యయములకు సంబంధించిన చట్టములను ప్రవేశ పెట్టుట కభ్యంతరము మోర్స్ మింటోరాజ్యాంగ సంస్కరణ శాసనమునం దేర్పడుచుబడినది. ఆకాయ న్య ముగము నిర్ణయమునకు సంబంధించిన శాసనముల ప్రవేశమును సయితము కార్యదర్శి నిరాకరించుట వింతగ చూడగలము. మా. బి. రంగారావుగారు గారు గ్రామ పంచాయతీలకు సంబంధించిన శాసనమును పూరించు సమకాలపు వాదనమును ప్రవేశ పెట్టుటకు వీలులేదని కార్యదర్శి నిరాకరించెను. అంగడి సమావేశములయందును నిర్ణీత సంకుచిత భావమును పాలకుల కనుకరచి సంస్కర్తలయందే కమునకు విస్తృతముగ నాచరించిరి. సభాధిపతి మైనను నుచారభావమును జూపకుండుట విచార విషయము.

శాసనసభయందు పూరించబడిన తీర్మానములు గ్రామ స్వపరిపాలనము ధర్మాదాయములు విద్యావ్యాపకము నితీపాదుల రయితుల కర్మములు ముఖ్యము దేశోపకారములు ప్రైవేటు కర్మము మొదలగు విషయములకు సంబంధించి యున్నవి. అసభికారసభ్యులు పూరించిన తీర్మానములందు మొదటి తీర్మానమును ప్రైవేటుని బోధ్యమొనరుగ నియమించుచు సరసింహయ్యకు

గా రుపపాదించిరి. వీరైనపుడు తగినవారు లభించినపుడు ప్రైవేటుసభ్యుని నియమించుటకు ప్రయత్నించెద మని మా॥ కాన్స్టాబుల గారు చెప్పిరి. ఇంతకు పదేండ్లకు పూర్వము హేమికుగా ర్జి వాన్డానమును చేసిరి. కాని ఇంతవరకును క్రియ జరుగలేదు. ప్రజాప్రతినిధులు సాధ్యమైనంత త్వరలో నీ యుపక్రమము నవలంబించునటు లధికారుల సమ్మతిని గోరిరి. అధికారు లంగీకరించలేదు. సరసింహయ్యగారి తీర్మానము నిరాకరింపబడినది. ప్రైవేటులు కలెక్టరులు, జడ్జిలు, ప్రైవేట్ జడ్జిలు, కార్పొరేషన్ల సభ్యులుగ నుండుటకు దగినపుడు బోధ్యమొనరుపవలసి తగరని చెప్పుటయందు ఘట్ట లేదు. పాలకవర్గమున కధికారావరణమును భేదించుటకును దానియందు ప్రైవేటులకు ప్రవేశమును గలుగజేయుటకును నభిప్రాయములేదని మాత్రము విదితమగుచున్నది. అన్ని థానిక సభలయందు ప్రజాప్రతినిధుల సంఖ్య మూడువంతు లుంపవలయునని వేంకటపతిరాజుగారు పూరించినది. కాని శివస్వామిగారు శీతీర్మానము సంగీకరించుటవలన గిన్నెరుగారి విచక్షణ కవకాశ ముండదనియు ఉ. నియము సకల సభలకును నొక విధమైన నియమును జేయుటకు వీలులేదనియును వాదించిరి. తీర్మాన ముపసంహరింపబడినది. రామచంద్రరావుగారు ధర్మాదాయములను నిర్ణయించుటకును వినియోగించుటకును శాసనమును జేయుట సమంజసమని తీర్మానము నుపపాదించెను. పాలకసభ్యులు ప్రజానిర్దేశిత సభ్యులు కొందరు దీనికి వ్యతిరేకాభిప్రాయమును తెలిపిరి. ధర్మాదాయ స్థితిగతులను విచారించుటకు తగిన ఏర్పాటులను జేయుట యవసరమని రామలక్ష్మణగారు రుపపాదించిన తీర్మానమును సభాంగీకారమును బడసినది.

మధ్యమ తరగతి పాఠశాలలందు విద్యావ్యాపకమును జేయుటకు సాధనముల నన్వేషించుటకు గరించి రామచంద్రరావుగారికి తీర్మానము నుపపాదించిరి. మధ్యమతరగతి విద్య చెన్నపురి రాష్ట్రమునం దితిరరాష్ట్రములందువలె వ్యాపించుట లేదని రామచంద్రరావు గారు నేర్పుగ రుజువుచేసిరి. పిటెండ్రిగారు సయితము విమర్శన మవసరమనిరి. విద్యాశాఖాధికారిలోకుగ సభాధ్యక్షుడును నీ తీర్మానము నామోదింపలేక. గవర్నరుగారు విద్యా విషయమైన 42 తీర్మానములలో 26 తీర్మానములను పాలకు లంగీకరించుట వలన సీకిషయమై పాలకులకుగల సానుభూతివ్యక్తమగుచున్నదనియును సారములేని విద్యను విశేషము వ్యాపింపజేయుటకంటెను సారవంతమైన శిక్షణము స్వల్పమైనను జేయకర మనియును తీర్మానము నుపసంహరించుట యుచితమనియును బోధించెను. రామచంద్ర రావుగారు తీర్మానము నుపసంహరింపలేదు. కాని సభచే లిగకరింపబడినది.

కృష్ణాగోదావరి డెల్టా ప్రదేశములందు మురుగు పారుదలయందలి లోపములను తిరిగి విచారించి నిర్ణయించి లోపములను సవరించుటకు దగిన ప్రణాళిని నిర్ణయించుటకు పాలకులు వేక బడుచున్నారను తీర్మానమును శాసనసభాంగీకారమును బడసినది. రామచంద్రరావుగారు రుపపాదించుటకు బకిరంగవివారణ జరిగినపుడె ఈ విచారణవలన ప్రయోజనము గలుగగలదు. ఈ విచారణ కేవల మధికారులకు నడవినపుడు సభయందు కర్నూలు ఎల్లిసూగారు చెప్పినట్లులు ధనాభావము దుర్లభము కారణములుగ నిరూపింపబడి మురుగువలన బాధితుల కుపకృతి గలుగునని నమ్ముట కవకాశము లేదు. ఎల్లిసూగారు కొల్లేరు నందు వ్యవసాయముచేయువారు ఇతరప్రాంతముల వారి ద్రవ్యమును వ్యయముచేసి మురుగు సమపా

యమును గోరుట స్వాభావికమని తెలిపిరి. కాని ఈ వాదము సరికాదని కృష్ణా గోదావరి కాలువల స్థితిగతులను తెలిపిన వారలకు విశదమగుచున్నది. పాలకులు కాలువలను నిర్మించి మురుగు నీరంతయును కొల్లేరు ప్రాంతమునకు పోవునటు లేర్పాటులను జేసిరి. ఈ ఏర్పాటులవలన లాభములను బొందువారు నష్ట పడు వారల కేల ప్రతికారమును గల్పింపరాదో తెలియకున్నది. ఈ యేడు కృష్ణా గుంటూరు మండలములందు జలప్రళయమునకు మురుగు పారుదలకు సదుపాయములు లేకుండుట యని గ్రామస్థులు మొరపెట్టుకొనుచున్నారు. అనాదినుండియును పల్లపు సాగు గల బాపల్ల తాలూకాయందు పాలకులు మురుగు నీరు పోవుటకు తగిన ఏర్పాటులు చేయనందున గ్రామములు జలమయములై యనారోగ్య భూమియై లగుచున్నవి. భూములవలన పాలకులు విశేషమైన లాభమును బొందుచుండగ కొంత ద్రవ్యమును వ్యయముచేసి మురుగు పారుదలకు సదుపాయములను గల్పించుటవలన ప్రజలకు పాలకులకు స్థిరమైన లాభము గలుగుట ద్రువము. గుడ్డిలో మెల్ల యనునటులు పాలకులు మార్పుతోనైనను నీ తీర్మానము సంగీకరించినందులకు సంతసింపవలసి యున్నది.

దక్షిణ ఆర్కాటునందలి శీసెట్టిలమొంటును గురించి సుబ్బరాయలు రెడ్డియారూగు రుపపాదించి తీర్మానించిన తీర్మానమునకును పాలకులు మార్చి యామోదించిన తీర్మానమునకును వ్యత్యస్తము గలదు. ఉపపాదకుడు ప్రజల ఆర్థికస్థితిని సంపూర్ణముగ విమర్శించి శీసెట్టిలమొంటు చేయవలయునని కోరెను. దెవోస్థగారు “ఇంక నవసరమైన విచారణను” చేసి శీసెట్టిలమొంటు చేయవలయునని ప్రతిపాదించెను. కాన్స్టాబుల గారు పూరించిన తీర్మానము సంగీకరించినందును పిరుటను సవరింపవలసిన తీర్మానము నామోదించుట సక్రమము కాదని ప్రతినిధులు చేసిన వాదము క్రమముగ నున్నది. సవరణ తీర్మానమువలన విశేషమైన ప్రయోజనము లేకున్నను పాలకులామోదించుట తృప్తికరము. డిప్రెట్టు బోర్డుల రైలు సెన్సుల నన్నిటిని నేకముచేసి రైలురోడ్లులను రాజధానియం దంతటను నిర్మించుట కుపయోగించుటకై ప్రయత్నించుటకు దగిన ఏర్పాటులను జేయుట కొక యవసరమును నియమించుటకు గురించి రామయ్యగారు రుపపాదించిన తీర్మానమును సభ్యులు తగినరీతిని నిరాకరించిరి. కృష్ణాజిల్లాయందు రైలు సెన్సు సామ్య 20 లక్షలు నిలువయున్నది. అందు 2 లక్షలరూప్యములు కృష్ణా జిల్లాయందలి బాటల కుపయోగించుటకు వీలులేదని గవర్నరుగారు నిర్ణయించినపు డొక మండలములోని సెన్సు వేరొక మండలమైన తెలులపయోగించబడును. కష్టపడువా రొకరును ఫలమనుభవించెడివారు మరొకరును గాజాలరు. తాలూకా బోర్డుల కెన్నుకొనగల సభ్యుల నుగంబుల విషయమై ఏ. ఎన్. కృష్ణారావుగారు రుపపాదించిన తీర్మానమును, తాలూకాబోర్డుల సనధికార సభ్యుల నేర్పాటుచేయగల ఆ. సూర్యనారాయణరావుగారి తీర్మానమును పాలకు లంగీకరించిరి.

అధికారులకు గ్రామస్థులు సమకూర్చు సామగ్రిలను గురించి రామయ్యగారు రుపపాదించిన తీర్మానమును చచ్చించుపు కాన్స్టాబులగారికిని గవర్నరుగారికిని వ్యత్యస్తాగ్రహము గలిగినది. రామచంద్రరావుగారు తెలిపినట్లు గ్రామస్థు లధికారులకు సప్లయలను జేయుటయందు పడజి బాధలు ఆబాలగోపాధిమునకును విడితము. తాలూకా జవాను మొదల కలెక్టరువరకును సప్లయలను గోరుచుండురు. సప్లయలకు తగిన ప్రతిఫలము సామాన్యముగ

ముట్టును. కొందరికాదులు తగిన ద్రవ్యమునుచ్చుట సత్వమైనను నది బీదరైతునకు ముట్టునో లేదో సంగత్యాస్తదము. ఈ భావమును యథార్థముగ గ్రహించకను అనధికారసభ్యుల అధికారసభ్యుల రంధ్రాన్వేషణమును కుట్రమించినారని కాడ్పు గారాగ్రహపడుటయును గవర్నరుగారు వారిని సమర్థించుటయును నుత్తమ సభ్యత్వ లక్షణము గాజాలదు.

ఈవిధమున ననధికార సభ్యుల తీర్మానములు శాసన సభయం దర్థాంగీకారమును బడసినవి, లేకను నివారించబడినవి. కారణ మధికారదుర్గ బలముని విదితమగుచున్నది. ఆదుర్గమును భేదించుటకు మన నాయకులు కోరునటులు శాసనసభల యందు సంపూర్ణముగ గాని నాలుగువంతులుగాని ప్రజాప్రతినిధులుండినగాని మన రాజ్యాంగనిర్మాణములకు విమోచనము గలుగనేరదు. గతసమావేశమునం దుదారస్వరూపులైన సభాధికారిగారు ప్రతినిధుల తీర్మానములపట్ల ససహనమును జూపుటకు గతంబు తెలియకున్నది.

ప్రశ్నలు-౩ శోధిత్తములు.

నూతన కాశనసభ సమావేశ మైనది. సభ్యులు గొప్ప ప్రశ్నలను సభికారుల నడిగిరి. పెద్దతీర్మానముల నుపపాదించ సమకట్టిరి. ప్రశ్నల సంఖ్యను తీర్మానముల ధోరణిని జూచి నపుడు భయము గలిగినది. ఆశ్చర్యమైనది. ఉత్తరువులను జూచి నపుడు మందహాసము పాడనూపినది. కాశననిర్మాణసభ బయటపడినది. అధికారుల యుక్తి ప్రబలినది. బలము వ్యక్తమైనది. అనధికారులవాదము ఉపయోగించలేదు. బలము నిలువలేదు. వర్తమానసభ యందలి యనధికార సభ్య వర్గమునకు గత సభయందలి యనధికార సభ్యవర్గమునకుగల సంయోగము సంపదించు గలదని నిర్ణయించుటకు వీలులేదు. అధికారసభ్య వర్గమునుగూడ గట్టుట కధికారాభిమానపాతముగలదు. పాలక వర్గాదరణము ప్రాచీనము గలదు. అనధికారసభ్యులను చేర దీయుట కట్టి సామాన్య పాతబంధము లేదు. ప్రజాప్రతినిధులందు కొందరు దురాచారస్వభావము గలవారు. కొందరు సిగ్గరీ భ్రాతృబంధులు, కొందరు భూస్వాముల తేమమును గోరువారు. కొందరు తెల్లవారి ప్రాపక పటిలపించువారు. కొందరు ప్రత్యేక జాతి లాభముల నాకాంక్షించెడివారు. కలగూర గంపవలెనున్న యనధికారసభ్యులు జేశాభిమాన పాతబంధులైన సామాన్యచరణము లేకను నెవరికివారి యగుచున్నారు. కాశననిర్మాణ సభయందు లెక్కకు అనధికారసభ్యుల సంఖ్య హెచ్చుగ గమపించినను క్రియయందు నిరపయోగమని సభాకార్యక్రమమును విమర్శించినపుడు విశేషమగుచున్నది.

గత వాసరంబునందు గూడిన సభా కార్యప్రణాళిక యందు 261 ప్రశ్న లడుగబడినవి. మాజీ ఖాజానాదారు ఆహ్వానమున ముగ్ధులయగు 7, సరసింహయ్యగారు 22, గారునాథరాజుగారు 14, రావుబహద్దరు మోచర్ల రామచంద్రారావుగారు 13, పోలవరం జమిందారు కృష్ణారావుగారు 89, పి. ఎస్. కృష్ణారావుగారు 12, రావుబహద్దరు అజ్ఞానమలై చెట్టిగారు 17, రావుబహద్దరు రామానుజాచార్యుగారు 17, కవలపూర్ ముప్పిలనాయుడుగారు 8, టి. రంగాచార్యుగారు 21, పి. శివరావుగారు 4, కె. గాయయ్యగారు 13, సదాశివశర్మగారు 23, గివాజ్ బహద్దరు ముగ్గురాయలు రెడ్డియారుగారు 20, ఆకల్ల నూర్యనారాయణరావుగారు 14, బి. వేంకటపతిరాజుగారు 18, యాదవ హనుమంతరావుగారు 5, చిదంబర నాథ మొదలగువారు 4 ప్రశ్నల నడిగిరి.

ప్రశ్నలు సకల విషయములకు సంబంధించి యున్నవి. ప్రతినిధుల ప్రశ్నలలో విశేషభాగము స్థానిక విషయములకు సంబంధించి యున్నవి. (గ్రామస్థుల మొదలు మొదలు రాష్ట్ర పరిపాలనను వరకు ప్రశ్నలను జేరియున్నవి. విద్య వ్యవసాయము పరిశ్రమల నీటిపారుదల ధర్మాదాయముల పంచాయతులు లోకలుబోర్డులు మ్యూనిసిపాలిటీలు రైలు ప్రమాణికుల యిబ్బందులు రైలుమార్గములు ఖరీదులు, మురుగు మార్గములు మొదలగు విషయములకు సంబంధించిన వివర వివరప్రశ్నలందు గలదు. కొన్ని ప్రశ్నలకు సమాధానము అవును, తెలియదు, తెలియజేయ నుద్దేశము లేదు అని యున్నను కొన్ని ప్రశ్నలకు సక్రమమైన సమాధానమును గలదు. ప్రశ్నలను నుత్తరములను జమవుటవలనప్రజలకు గలిగెడి లాభ మెప్పుడైనను ప్రశ్న లధికారవర్గపు హెచ్చుతక్కు గారణం బగుచున్నవి. ప్రశ్న లధికారాభిమానులకు వారి మార్గమునుండి మరల్చుబాటలు. కాని ప్రతినిధుల పరిశ్రమమునకు నిదర్శనములై అధికారవర్గము వలన కంటకము లగుచున్నవి.

ఆంధ్రజాత ప్రతినిధు. అడిగిన ప్రశ్నలలో కొన్ని ప్రశ్నలకు ప్రత్యుత్తరములను విమర్శించిన ఈకథ తెలియగలదు. రామచంద్రారావు పంతులుగారు 1410 సంబంధ ఉత్తరువు ననుసరించి గ్రామ పంచాయతులను స్థాపించుటకు మండలాధికారు లేమి యేర్పాటులను జేసినని యడుగగా సముజాయిషి వ్రాసి తెప్పించెదమని బదులు చెప్పిరి.

పోలవరము జమిందారుగారు రైలు ప్రమాణికుల పొకర్కమై చేసిన ప్రశ్నలకుగాని గ్రామ పంచాయతులను స్థాపించుటకు చేసిన ఏర్పాటులను గురించి గాని చెప్పిన సమాధానములను తెలిసికొన దగిన జేమియును లేదు. కోయంబత్తూరు వ్యవసాయ కళాశాలకు 268 దరఖాస్తులు వచ్చినపుడు 42 మాత్రమే చేర్చుకొనుట వివరీతముగ నున్నది. దరఖాస్తు చేసినవారితో 11 వంతుమాత్రము చేర్చుకొనబడిరి. లక్షలకొలదిరూప్యముల వ్యయ మగుచున్న వ్యవసాయ కళాశాలలకు 42 మందికి మాత్రము లాభము గలుగుచున్నది. ఇంటరు మీడియేటు విద్యార్థుల స్థితికి సంబంధించిన ప్రశ్నలకును తగిన సమాధానము రాలేదు. ఆయుర్వేద వ్యాపనమునకు సంబంధించిన నిర్ణయములను గురించియును ధర్మాదాయమునకు సంబంధించిన విషయములను గురించియును విషయము యోచనయందున్నదని అధికారులు తెలిపిరి. మా. పి. ఎస్. కృష్ణారావుగారు గవర్నరు మెంటు స్టేషన్లను గురించి అడిగిన ప్రశ్నలకు అధికారులు మొత్తముమీదను తగిన సమాధానము నిచ్చిరి. డి. సుబ్బబోర్డులు, మ్యూనిసిపాలిటీలు, గ్రామపంచాయతులు విషయమై యడిగిన ప్రశ్నల కధికారులు విషయ మాలోచనయందున్న దని తెలిపిరి. మా. పి. శివరావుగారును బల్లారి కర్నూలు ఆనంతపురం మండలంబులందు క్రొత్త మునసబుకోర్టులను పెట్టుటయందు ఫిలిప్సుగారి సిఫారసు ననుసరించి ఫలనిర్దేశము చేయబడినదాయను ప్రశ్నకు పాలకులు ప్రస్తుతి మేమియును చెప్ప నుద్దేశముగారని ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి. మా. ఆకల్ల నూర్యనారాయణరావుగారు ఎన్టీబియూను ఆప్టననుసరించి హక్కులను నిర్ణయించిన ఎన్టీబియూను డెయిలీపనునియడిగినపుడుక్షిణివల్లూరుఎన్టీబియూనును పిశాచురము ఎన్టీబియూను 70 గ్రామములందును నీపని జరిగినదనియును నితర ఎన్టీబియూనును నీపని జరుగుచున్నదనియును ప్రత్యుత్తరము నిచ్చిరి. గంజాము విశాఖపట్టణముమండలంబులందు మున్సిపల్ కమిషనరులను గలిగిన మరణములను డెయిలీపనుని యడిగినపుడు సరియైన సముజాయిషి లేదని ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి. తాలూకాబోర్డుల కనధికారాధ్యక్షుల సంఖ్యను డెయిలీపనుని కోరినపుడు 1912 నందు 9, 13 నందు 18, 14 నందు 18, 15 నందు 22, 1916 నందు 27 అని తెలుపబడినది. తాలూకా బోర్డులందు సభ్యులసంఖ్య హెచ్చుచుండుట సంశ్లేష్టికరమైనను పాలక నిర్వహిత సభ్యుల సంఖ్య హెచ్చుచున్నది. కాని ప్రజానిర్వహిత సభ్యుల సంఖ్య హెచ్చుటలేదు. మా. భూ. వేంకటపతి రాజుగారు అడిగిన ప్రశ్నకు గలిగించిన 10 పిండ్లయందును 3344 యెకరములు మంజూరు చేసినటులు తెలుపబడినది. విశాఖపట్టణ మండలమునందు ప్రాథమిక విద్యావ్యాప్తనమును గురించి, ఇతర మండలములందలి విద్యా వ్యాప్తనమునకు ప్రతికూలము కానివిధమునను ఆచండలము నందలి విద్యావ్యాప్తన కేర్పాటులు చేయబడననియును ఆ మండలములందలి మున్సిపల్ కమిషనరుల కియ్యేసు రూ 8500 లధిక తరముగ వ్యయముచేయబడు ననియును తెలుపబడినది. మాన నియమలైన సభ్యులు అడిగిన ప్రశ్నలకు బడసిన ప్రత్యుత్తరములను విమర్శించినపుడు కొన్ని ప్రశ్నలకు సదుత్తరములు లభించ లేదని విదిత మగుచున్నది.

మెయిలుపత్రిక - లోకమాన్యతలకు

మెయిలు పత్రిక ప్రకటించిన నిందావాక్యములను జదివిన మైండ్లవలకు పత్రికపట్ల సమానుతగలుగుచున్నది. అనేక ప్రదేశములందు సభలు చేయబడుచున్నవి. మెయిలు పత్రిక దూషణకు పాలగుచున్నది. లిలకు మహాశయును మెయిలు పత్రికకు నోటిను నిచ్చెను. అనోటినునందు లిలకు ఆప్పిలు అను వ్యాసమునం దాయనను గురించి దూషణ వాక్యములు వ్రాయబడిన వనియును ఆ వ్యాసవిషయములు సరే వెలెం తెను పి.గోలు విరచితమైన "హిందూజాతమునం దకాంతి" యను గ్రంథాధారమునుజేసి వ్రాయబడిన దనియును నా విషయ మిపుడు వివాదగ్రస్తమైయున్నదనియును, దానిని కేస్టెట్టుట నేరాశోపణమునకు భాజనంబగు ననియును మెయిలు పత్రికకు తెలిపియుండెను. మెయిలు పత్రిక వ్రాసిన ప్రత్యుత్తరమునం దీక్రింది విషయములు గలవు.

- 1. నీ వ్యాసములోని వాక్యములు నిందాస్పదములైనను సంగతి సందర్భములను బట్టి విమర్శించినపుడు రాజద్రోహపూరితములు గావనియును, ఒకవేళను రాజద్రోహ పూరితము లని యంగీకరించినను పాలకానుకూలమగుటం జేసి నేరభారమును తగ్గించదా యనియును,
- 2. నేరములుచేసిన వారి యుద్దేశ్యములకు నీకేవిధముగను, దెలిసియుండుటకు వీలులేక పోయినను, లోగడ నీవు దురులమునకు గారణంబైన రాజ్యాంగాంధోళనముతో సంబంధమును గలిగియుంటివనియును,

సి. అట్టి స్థితిలో యుగ్ధసమయమునందు. జేకోపదన కారకుడవైన బంధకధనమును గోరుటవలన ప్రయోజనము గలుగదనియును నితకోపాయము లనవలయునను, జేకోప ద్రవకారకుడవు గాక పోయిన బంధక ధనమును గోరుట యనవర మనియును తెలిపితిని.

నీ ప్రాతీనేరములను డెయిలీప యసంగతమని తలచి నదో వానిని నీ ప్రస్తుత వ్యవహార ముద్రవకరము అవునా కాదాయను విషయమును నిర్ణయించుటకు మాత్రమే ప్రకటించితిమి. ఆ ప్రశ్నను నిర్ణయించుటకు సమకట్టలేదు. వ్యక్తుల యొక్క గత దోషములకును వాని వర్తమాన విజ్ఞాత కీలముతో సంబంధము గలదు.

ఈ యుత్తరమును నీవు ప్రకటించవచ్చును. నేనీ పత్రిక యందు నీవు కోరిన నీ యుత్తర సహితముగ గాని ప్రత్యేకముగ గాని ప్రకటించెదను. పొరబాటున నేమైన ప్రచురితమైన సదుద్దేశముతో ప్రచురింపబడినది..... సరే జేలెం తెను చిహ్నమునకును నీకును వాదగ్రస్తమైన విషయ మిందు గలదని తెలిసిన దానిని వదిలియుండును.

లిలకుమహాశయుడు-5 నిమిషముల వ్యవధి

లోకమాన్య బాలగంగాధర లిలకు కన్ఘాటకదేశమున గత వారమునందు సంచారమును చేయుచుండెను. ప్రజలు వారి రాకవెరిగి స్వాగతంబు నొసంగుటకు సమకట్టిరి. రైలుస్టేషను "వందేమాతరం" ధ్వజముతోను "లోకమాన్య లిలకు మహారాజునకుజయము" అను మహారామముతో మిన్ను ముట్టుచుండెను. గడగుస్టేషనునందు లిలకునకు స్వాగతంబు నొసంగి సత్కరించుటకై వేలకొలదిప్రజలు గుమిగూడిరి. లిలకు మహాశయుని గంధతాంబూలాలదులతో సత్కరించుట కేర్పాటులు లుచేయబడినవి. లిలకు మహాశయుడు దుపన్యాసమును జేయుటకు వదంతి పుట్టినది. ప్రజలను గృహోన్మథులను జేయుటకు ప్రయత్నములు చేయబడినవి. కాని ప్రజలు నిరాశను జెందక చేచియుండిరి. లిలకాచార్యును సభాపేదిక నధిష్ఠింపబోయెడి సమయమునలోకరాజభటుజోకయాభావత్రయము సమర్పించెను. దానియందు "బాల గంగాధర లిలకుగారు గడగు జైల్లెరి యందుండెడి కాలమునందు వారి యాకారము గోచరించెడి వీధులందు గాని మరి ఏ ఇతర ప్రదేశములందు గాని యుపన్యాసమును జేయజనదు జిల్లా పోలీసు చట్టము 42 సెక్షను" అని దండనాధి కారియైన టిక్కరుగారి సంతకముగలదు. ధీరుడైన లిలకు మహాశయుడు కంపిరుడు కాకను తానుపన్యాసములను జేయననియును గంధ తాంబూలాలను గ్రహించుట కవకాశ మొసగబడునా యని యడిగెను. అందులకై నైదు నిమిషముల వ్యవధి యొసంగబడినదని రాజభటుడు తెలిపెను. లిలకుగారు ప్రజలు చూపుచున్న యుత్సాహ గౌరవములు తాను పట్టిన నేవాదీక్షకుగాని తనకు గాదనియును ప్రజలు నేవాపరాయణులై దేశమును నేవించవలయు నని యును బోధించుచు గంధ తాంబూలములను స్వీకరించెను. రాజ భటుధికారి వంచితుడై వెదలిపోయెను. ఇట్టి అనాలోచిత వ్యవహార మునోళ్లన వ్యాపనమునకు గావణంబు లగుచున్నవి. కాని శాంతిస్థాపనమునకు దోడ్పడుటలేదు.

జగ్గను రాజకుమారులు

జగ్గను యువరాజునకు తండ్రికివలెనే అధికారాభిమానము పూర్తిగగలదు. ఆయన ప్రజలమోదనేకాకను బంధువుల మీదను సయిత మధికారమును జూపుచుండును. ఇటీవల యువరాజు సోదరుడైన ఏయిలెలు రాకొనుచున్న నెధికారమును జూప బ్రయత్నించినపుడు సోదరుడు తిరస్కార భావమును జూపెను. యువరాజు సోదరుని నికోధింప సమకట్టినపుడు రాకుమారుడు ప్రతిఘటించి పోరులతో ముచ్చటించుట తగిన పనియని చెప్పి పురలిపోయెను. రాకుమారులబంధువులు ఏయిలెలు రాకుమారుడు ధీరువుగ బరిగెరింపబడు చున్నాడను వదంతి గలదు. జగ్గను రాకుమారులందరను కలగంగమునుండి మరల్చబడినప్పుడు స్వగృహములందు నివసించుచు న్నారని యును నిటీవలవార్తలు తెలుపుచున్నవి.

జలప్రళయము-౩ వాసుల ప్రజానురాగము

ఈ యేడు చెన్న పురి రాష్ట్రమునందలి యుత్తరభాగములకై దక్షిణభాగములను గరివారమునందు జలప్రళయమునకు పాలైనవి. పురుచ్చేరీ గూడలూరు చెంగల్పట్టులందు విశేషమైన నష్టము గలిగినది. పురుచ్చేరీయందు గవర్నరు ప్రత్యేక సభాసమావేశమును జేసి రూ. 1,50,000 లను ప్రభాసహాయగ్రాము వినియోగించుట కుద్దరువు చేసెను. మరియును క్రొత్తగ వృద్ధిచేయుట కేర్పాటుచేసిన పన్నులను ప్రస్తుతము హెచ్చించుట మానునటు లాజ్ఞాపించెను. మనపాలకు లీ రీతిని జలప్రళయము వలన బాధితులైన వారికి సహాయమును జేసి ప్రజానురాగమును బడయుట శ్రేయస్కరము.

విరోధా మహా సంగ్రామము

మిత్రమండలి సేనాని గ్రీసరాజుగారిలో ముచ్చటించుట

శత్రువిమానముల దాడి—స్వల్పముగ నప్తము

0000000000000000

మిత్రమండలివారిని హతముచేయుట—గ్రీసరాజుపక్షమువారి ప్రగల్భములు

విరోధాయుద్ధము—అమెరికావారు కోటిశ్వరులగుట.

ఎరలు కోనాల్లుపే గారు—బంగారాగవర్నరుగా నియమింపబడుట.

(రైటరు ఏ జె సి.)

ఇంగ్లండు

స్టీమరులు ముంచబడుట.

లండను నవంబరు 28:—“సిటీ ఆఫ్ బర్మింగ్హామ్” అను ఇంగ్ల స్టీమరును, “వైబోర్” అను నావ్వేవారి స్టీమరును ముంచబడినవి.

“ఎర్నాస్ట్” అను ఇంగ్ల స్టీమరు ముంచివేయబడినదని ప్రకటింపబడినదని అది క్రేల్స్టెన్డువద్దకు వచ్చినది.

“బ్రిటానిక్” “బ్రిమర్ కాశిల్” నౌకలు

లండను, నవంబరు 28:—ఇంతకుముందు తెలిసిన వృత్తాంతమునుబట్టి ఈరెండునౌకలను గనులకుతెగిలి మునినో, టూర్ని డోలు తగిలి మునినో బాగుగా తెలియలేదు. తూర్పు మధ్య భారాసముద్రమునందున్న వైస్ ఎడ్మిర్లగా “బ్రిటానిక్” నౌక లోని నావికులైర్వేసాహసములనువిశేషముగా కొనియాడిరి. కెప్టెన్ బార్లెట్ గారు అందరికంటె పెనుక నౌకనుండి బయటికి వచ్చిరి. ఇంకొక పడవలో నెక్కింపబడుటకు ముందు 90 నిమిషములనే పతడు నీటిలోనే యుండెను.

రైలు ప్రయాణములు.

లండను, నవంబరు 28:—యుద్ధోపకరణములను పంపుటలో రైలుబండ్లను విశేషముగా నుపయోగింపవలసి వచ్చినందువలన ప్రజల రైలుప్రయాణములు కాటంకముకలుగుచున్నది. అత్యావశ్యకమైన సేనాని ఎవ్వరును రైలు ప్రయాణమును నెట్టుకొనగూడదు. ఇట్లు సలుపనియెడల ప్రభుత్వమువారు రైలు ప్రయాణముల విషయమున నిష్పంధనాత్రములను ప్రకటింతురని వర్తకసంఘమువారు వ్రాసిరి.

యూర్పు-మైరు డో హో జిల్లాలపై

బాంబులుపడుట.

లండను, నవంబరు 28:—నిన్నటిరాత్రి జరిగిన విమానముల దాడియందు యూర్పు-మైరు డో హో జిల్లాలపై బాంబులు పడినవిని తెలియుచున్నది. డో హో తీరమునందు ఒక శత్రు విమానము వుండుచు నేలగులినది. మిడ్లండు జిల్లాలపై మతి యొక విమానము బాంబులనువేసెను. దాని నాంగ్ల విమానములును విమానాశీరంగులును ముట్టడించెను గాని యది నాకోస్కో తీరమునందు మరమత్తుచేసికొని తూర్పువైపునకు పారిపోయినది. దాని కొంతదూరముపోగా నాలుగు నౌకావిమానములును, ఒక నౌకయును దానిని ముట్టడించి ఉడయము 6-45 గంటలకు నేలగుల్పెను.

శత్రు విమానములు.

లండను, నవంబరు 28:—శత్రువిమానములు ఆగ్గరా త్రమున దాడిగలిగెను. ఆవిమానములలో కొన్ని తక్కినవానితో సంబంధము లేకుండ యేప్రయత్నమును సలుపకనే యెగురుచుండెను.

విమానము నేలగుల్పబడుట.

లండను, నవంబరు 26:—ఒక ఇంగ్లవిమానము నిన్నటి రాత్రి ప్రప్రథమమున 11-45 గంటల కొక శత్రువిమానమును నేలగుల్పెను. రెండవది తెల్లవారుజాముకు సముద్రతీరమునకు పోలేను. ఫిరంగు లనేకములు తీరమునుండి దానినిగొట్టెను. అది చాల మెల్లగా పోయెను.

ఇటీవల వచ్చిన వృత్తాంతమునుబట్టి నిన్నటిరాత్రి జరిగిన విమానముల దాడివలన లండనునందు 9 మందికి గాయములు తగిలినవని తెలియుచున్నదని ప్రకటించిరి.

హిందూ దేశ సైనికోద్యోగులు

ప్రజాప్రతినిధి సభకు పోవుట.

లండను, నవంబరు 28:—చేంబర్లెన్ గారిలో గలసి హిందూ దేశ సైనికోద్యోగులు కొందఱు ప్రజాప్రతినిధి సభకు పోయిరి. వారు సభాభవనమున నిలువగా అస్పృశ్యులుగాను, లాండన్ జార్జి గారును వారిని జూచిరి.

ప్రాస్తు

విమానముల దాడి.

లండను, నవంబరు 28:—నిన్నటిరాత్రి జరిగిన విమానముల దాడియందు నవ్వుమత్త్యల్పముగా గలిగినది. 100కి మెక్ బాంబులు వేయబడినవి. ఒక స్త్రీ బెదరుకొని మరణించెను. 5 గురు పురుషులకును 7 గురు స్త్రీలకును, 4గురు పిల్లలకును కొద్దిగా గాయములు తగిలినవి. ఒక పురుషునందు 15 గృహములకు విశేషముగా దెబ్బలు తగిలినవి. 20 గృహములకు కొద్దిగా దెబ్బలు తగిలినవి. సేనా సంబంధపుగు నవ్వుమేమియు గలుగలేదు.

శత్రువిమానములు చాల యెత్తుననుండి మధ్యాహ్నము నందు లండను పై 6 బాంబులను వేసెను. ఒక స్త్రీకి విశేషమైన దెబ్బలు తగిలెను. నవ్వు మత్త్యల్పము.

బాంబుల యుద్ధము వ్యర్థ మొనర్పబడుట.

లండను, నవంబరు 28:—బ్రిటిషు వారిట్లు ప్రకటించిరి.—ఈవైస్ తుత్తరమున తీవ్రముగా ఫిరంగి యుద్ధము జరుగుచున్నది. మనకు నవ్వు మత్త్యల్పము. సాక్షిజీతు ఆగ్నేయమున మే మొక గనిని వ్రేల్చి అక్కడ దొరకిన ప్రదేశము నాక్రమించుకొంటిమి. శత్రువులు మాకు పర్యాయములు బాంబుల యుద్ధము సలిపి యోడిపోయిరి.

శత్రువుల ముట్టడి వ్యర్థ మగుట.

పారిస్, నవంబరు 28:—ఈమధ్యాహ్న మిట్లు ప్రకటింపబడినది. మేన్-డి-హాం పెను అనుష్ఠలము వైర శత్రువులు రాత్రిపూట ముట్టడి సలిపిరిగాని వారినిదొంగి పారదోలితిమి. ఇతర స్థానములందు పొగమంచు దట్టముగా గలదు.

ఇటలీ

ఇటలీవారి నావ.

లండను, నవంబరు 28:—“డికాడీలీ ఆబ్రుజీ” యను ఇటలీవారి నావను ఆగ్గరాత్రమున ఒకసమద్రాతగామి ముట్టడించెననియు, చీకటియం దానావ తప్పిండుకొనె ననియు, మార్చేల్సునుండి తెలియుచున్నది.

బాలాను

గ్రీసు వరిశితులు.

లండను, నవంబరు 28:—ఏథెన్సునుండి ఈ క్రింది తంతివార్త వచ్చినది.—రైటరు విలేఖరుని స్నేహితు జొకడు అతనిని ఏథెన్సునుండి వెడలిపోయి డిసెంబరు 1 వ తేదీవరకు వేటొకచోట నుండుచుని సలహా చెప్పెను. బహుశః రాజపక్షమువారు రైటరువిలేఖరునిగూడ శత్రుగణములలో చేర్చి నారని అతనిస్నేహితుడు నమ్మియుండును. విషమావృత్తి సిద్ధించు వని యతడు తలంపలేదు. కాని మిత్రమండలివారు నిర్బంధించు నెడల వారినిందటిని చంపివేయుచునని రాజపక్షము వారు బహిష్కరముగా చెప్పవచ్చుననియు.

మిత్రమండలి ఎడ్మిర్లగారు గ్రీసురాజుగారిని దర్శించుట.

లండను, నవంబరు 27:—“టైము” పత్రికకు ఏథెన్సునుండి ఈక్రింది తంతివార్త వచ్చినది.—ఎడ్మిర్లగారు గ్రీసు రాజుగారిని దర్శించి ప్రస్తుతవిషయస్థితిని స్థాపించిరి. ఆనంతరము ఎడ్మిర్లగారు వెనిజలస్ పాక్షికులగు వర్తకులనుజూచి వారి కభయ మొసంగెను. మఱి 200 మంది పరాసు నావికులు ఏథెన్సులో దిగిరి.

రుమేనియా నమ్మకము

లండను, నవంబరు 28:—జర్మనులు ముందునకు సాగుచున్నను రుమేనియనులు తమకు విజయముకలుగునను నమ్మకమును సంపూర్ణముగాకలిగియున్నారు. రష్యనులసాహాయ్యము డొబ్రూజా రంగమునందు చాల ఉపచరించెను. రష్యనులు డాన్యుబునది తుత్తరమునగూడ సాహాయ్యమై శత్రువులను పాతాద్రోలగలరని రుమేనియనుల నమ్మకము. రుమేనియనుల మందుసామగ్రియు అసాధారణముగా నెక్కువగుచున్నది.

ట్రాన్సిల్వేనియా రంగము.

లండను, నవంబరు 28:—ట్రాన్సిల్వేనియా రంగము నందును డాన్యుబు రంగమునందును మార్చేమియు లేదనిరష్యనులు ప్రకటించిరి.

ఫిరంగియుద్ధము

లండను, నవంబరు 28:—ప్రహోవా బోయాయందు తీవ్రముగా ఫిరంగి యుద్ధము జరిగినదని రుమేనియనులు ప్రకటించిరి.

శత్రుకందకములను ముట్టడించుట.

లండను, నవంబరు 28:—సెల్వోనికానుండి బ్రిటిషువారిట్లు ప్రకటించిరి.—మొకుకోవోకు ఈశాన్యమున మేము జయప్రథముగా శత్రుకందకములను ముట్టడించితిమి. శత్రువులలో ననేకులు హతులైరి. కొందఱు పట్టువడిరి.

రెండు దుర్గములను వశపఱచుకొనుట.

లండను, నవంబరు 28:—మెసిడోనియానుండి ఇటలీవారిట్లు ప్రకటించిరి.—యన నేనలు శత్రుతీవ్రతను హత మొనర్చుచున్నది. మిసోపోతు నైర్వతిని రెండు దుర్గములను వశపఱచుకొనెను.

మెసపోటేమియా

మెసపోటేమియాయందు సేన.

బాంబాయి, నవంబరు 28:—మెసపోటేమియాయందు యుద్ధసౌకర్యములు వృద్ధియగుటను గూర్చి ఉత్సాహవంతములగు ఉత్తరములు వచ్చుచున్నవి. ఇంగ్లదేశమునుండి నూతనముగా ట్రైగ్రీసు రంగమునకు బోయిన ఒక సైనికోద్యోగి యిట్లు వ్రాసెను:—మేము చేయదగినవని విశేషముగా గలదు. దానికిదగిన క్రీడావిశోదములును గలవు. నలుగురు ఇంగ్లదేశమునుండి వచ్చిరి. వారిలోమువ్వరు ట్రైగ్రీసరంగమునకు వచ్చిరి. కాలమాన మతిమనోహరముగా నున్నది. రాత్రిమాత్రము కొంచెము చలిగా నున్నది.

అమెరికా

యుద్ధమువలన యునై టెడ్ స్టేట్సుకు లాభము

లండను, నవంబరు 28:—అమెరికాయందు యుద్ధము వలన విశేషముగా లాభము గలిగినది. ఈ సంవత్సరము ఆదాయపు పన్నుల వలన 135 లక్షల డోలర్లు సామ్యువచ్చినది. గత సంవత్సరము 80 లక్షలే వచ్చెను.

శత్రువిమానమును గూల్చుట

లండను, నవంబరు 28:—పరాసు అధికారులు గత మంగళవారమునాడు ప్రాతఃకాలము 2½ గంటలకు ఒక శత్రువిమానమును నేలగుల్పితిమని డెన్విర్సునద్ద మున్న ఆంగ్ల సావికోద్యోగిలో జెప్పిరి. ఆ శత్రువిమానమునందు ఇద్దఱు సాకోద్యోగులును, ఒక పెద్దలండనుపటము నుండెను.

ముంచబడిన నౌకలు

లండను, నవంబరు 28:—మిహైలు క్రిస్టోఫర్సు అను గ్రీసునౌకలును రోనా, రాయస్ గర్లు - అలిసను - అలర్టు అను బ్రిటిషుస్టీమరులును మూడు నేల్సుల్రాలరులును ముంచబడినవి. చెమాగు ఇను అమెరికా నౌకవైని అమెరికాపతాక మెగురుచుండగనే దానిని ముంచివేసిరి. ఆపతాకమును దింపుటకు కెప్టెన్ ఆంగీకరించలేదు.

దేశీయ తంత్రీవార్తలు

(౦) [మా విలేఖకుల యొద్దనుండి]

ధీన్

అఖిలభారత శాసనసభ.

సామాన్య శాసనసభవారు 1917వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరి 7వ తేదీన మరల సమావేశమగుదురు.

బొంబాయి

యుద్ధ ఆసుపత్రులు

కరాచి, నవంబరు 28:— అఖిలభారతయుద్ధ సహాయ నిధి కార్యనిర్వాహక సంఘమువారి సభయందు ప్రజలు యుద్ధ ఆసుపత్రులకు కొంచెము సహాయము చేసినయెడల ప్రభుత్వమువారు వానికి తక్కిన సౌకర్యములనుగూర్చి వానిని సక్రమముగా నిర్వహించెదరని ఆధ్యక్షుడు చెప్పెను. అంతర మతము కరాచియందలి యుద్ధ ఆసుపత్రులను గొనియాడి వాని కేమియు గొడుగులేదని నుడివెను.

తాతా కంపెనీ

బొంబాయి, నవంబరు 28:—తాతా కంపెనీవారి సభ ఈసాయంకాలము సర్ వొరాట్ తాతాగారి అధ్యక్షత క్రింద జరిగినది. తాతాగారు కంపెనీ చేసినపనికి విశేషముగా శక్తినిందించి భాగస్థులకు ఈ సంవత్సరమునకు లాభము లను ప్రకటించిరి.

హిందూదేశ రక్షణ శాసనము

బొంబాయి, నవంబరు 28:—బొంబాయి రాజధాని సంఘమువారు సమావేశమై హిందూదేశ రక్షణ శాసనమును ఆయుధమును బీసెంటు దొరసాని గారిమీదను మఱి కొందఱి మీద ను పయోగించినందులకు తమ విచారమును ప్రకటించు వారిపై శాసనపు బలమునుబట్టి వేయవలయుననియు, అట్లదేశమునందున్న దేశరక్షణ శాసనమునంటి సౌకర్యములే హిందూదేశరక్షణ శాసనమున కుండునట్లు చేయవలయుననియు హిందూదేశ ప్రభుత్వమువారికి విన్నవించుటకు తీర్మానించిరి.

బంగాళము

బంగాళా రాజధాని గవర్నరుపదవి.

ధీన్, నవంబరు 28:—రాజోవు మాన్యమాసమునందు కార్తైకేలు ప్రభువుగారు బంగాళా గవర్నరుపదవిని వదలి వేసెదరు. వారిస్థానమున కొనాల్సేప్రభువుగారు గవర్నరుగా నియమింపబడిరి.

ఒక దోపిడి

కలకత్తా, నవంబరు 29:—మైమిన్గింగు జిల్లాలో భల్లూక అను గ్రామమునందు 24వ తేదీన భాగ్యవంతుడగు నొక హిందూనియంటు నొక దోపిడి జరిగినది. దొంగలయెద్ద బాంబులును, తుపాకీలు నుండెను. రిలేల రూపాయల నగదును, రిలేల రూపాయల నగలును దొంగిలించబడినవి.

బర్మా

బర్మాయందు ఒక మకాముబాగళా తగులబడుట.

రంగూను, నవంబరు 28:— దత్తరాత్రి 2 గంటలకు బహాల్ పోలీసు స్టేషను వద్ద మన్న మకాము బంగాళాకు నిప్పంటు కొనినది. 11, 13, 15 సంవత్సరముల ఈడుగల ముగ్గురు పిల్లవాండ్రు దానిలో కాలిపోయిరి. వారు పండుకొనునప్పుడు దీపమునల్లయుంచినట్! నిప్పక్రమముగా ప్రాకి గుడ్డులు మున్నగు వానికి దగిలెను. పొగ వలన వారికి ఊపిరాడలేదు. ఇట్లు అంటుకొనిన వెనుక వారు బయటికి పో జాలక దానిలో కాలిపోయిరి.

జాన్ విల్కాక్సుగారి స్మరణ చిహ్నము.

1908వ సంవత్సరమునుండి 1913 సంవత్సరమువరకు బర్మా రైలువేల ఏజంటుగానూడిన జాన్ విల్కాక్సుగారి స్మరణ చిహ్నమును నిన్నటి సాయంకాలము హాడ్విల్సన్ గారు బహిరంగపరచిరి. ఇది గడియారపు గోళురము. దీనిని నిర్మించుటకు ౨ ను 2 వేలరంగుల రైలువే ఉద్యోగులు వందలాది నేసిరి.

బర్మా యుద్ధసహాయనిధి

బర్మా యుద్ధసహాయనిధికి ఇంతవరకు 20 లక్షల రూపాయలు వసూలు అయినవి.

ప్రజలను మోసగించుట.

రంగూను, నవంబరు 28:— ఆర్. ఎస్. బర్మో అను నతడు కిచెనర్ ప్రభువు యుద్ధనిధి పేర సొమ్మును వసూలుచేసి, ప్రజలను అక్రమముగా మోసగించి, వసూలైన మొత్తము స్వోపయోగమునకు వినియోగించి కొనినందున మేజిస్ట్రేటుగా రతనికి మూడు కేసులలో నొక్కొకదానికి మూడుమాసముల కఠిన శ్రమను, 100 రూపాయల జూర్మానాయును మఱి మూడు కేసులలో 6 మాసముల కఠిన శిక్షయును విధించిరి.

మేఘము.

‘ప్రశంస దివసము’

ఈ నవంబరు నెల నాలవదినము ఆంధ్రపత్రికలో ‘నింహపురవాసి’ పూర్వమేముగాని ‘ప్రభుప్రశంస’ పాత విప్రతిపత్తిం దడవి ‘ప్రభుము’ ను గ్రహించిన శ్రీమన్మల్లి నాథ పాదులవారి యువపత్నీనికమును ఇట్లు సంగ్రహించి వాడు. — (1) ఆహారాతిమునందు మేఘాలోకన మసంగతి మనియు, 2. భాగ్యవర్ధ ప్రతికారమును ముందుగానే చేయవలసి యుండుననియు, 3. 20 దినము లిహారమున భేదము వచ్చుననియు గాన ప్రభుదీపవసంతము శ్రేష్ఠమని మల్లినాథ నూరివారు రచించియున్నారు. — అని ఈ యసంగతాది ప్రశంసమెల్ల అట్లే మేఘసంశయియందు లేమి ఇది నిజముగా వ్యాఖ్యాతృపాదులవారి వాదసంహృతిగా నాకుఁ దోఁపమి, దద్దిస్తరము— అస్థానమునగదా ఈ జిజ్ఞాసువు హృదయము సందియపుట్టు మెల్లల యెక్కినది—అని లోకము కుఁ దెలిపి, ప్రస్తుతములైన ఆసంధియములకు కడకొత్తుని యొందినాడ.

ఇదేదానిని ఉదాహరించెదను:—

“కొందఱు ‘ఆహాసస్య ప్రభువదిన’ మనుట ప్రత్యాసక్తికావసి’ అని చెప్పెను నభోమాస ప్రత్యాసక్తి కొనము ‘ప్రశంసదిన’ మనుపాతముం గల్పించును. అది యసంగతము. ప్రభుమాత్రీకముజనునకు కారణములేమిచేత.”

“నభోమాస ప్రత్యాసక్తికొనము” అని యంగురేని.

కాదు. (ఏలయన) ప్రత్యాసక్తిమాత్రము ఇష్టమయిన యెడ మాసముల ప్రత్యాసక్తి దినమునకును ఉపపత్తియగును. (అంతకుమించిన) అత్యంత ప్రత్యాసక్తి, ఉపయోగములేమిచే ఇట వివక్షితిము గాదు.”

“వివక్షితి” యేనియు.

“తరు పక్షమందును ‘ప్రశంసదిన’ న్నిరుక్షణమందే మేఘదర్శనము గల్పించుట, ప్రమాణములేమిచే, అసంభవ మగును. — అట్లు గాక, మా పక్షమే మతిమతము. ఎటులన, సందేహము భాగ్యవర్ధ ప్రతికారమే ప్రయోజనముగాఁగల దానిని ముందుగానే ఆపస్త్రీయట సుంజన చుటనని, (సందేహమునకు) ఉపయోగనిధి కలుగును.”

“ఉన్నట్టునీ ఉర్రొట్టి వివేకమా” యందురే.

“(నినుండు). అప్పటికి ఉన్నట్టునీ అనర్థప్రతికారము నేకై ప్రహత్నించు తెలివి సయితము ఉండదు. కావున ఈ సందేహమే అబద్ధమై, కావ్యాంశుమే ప్రతిబద్ధమగును అహో, ఏమి ఈ రాక్షసికప్రకర్ష, మూలమునే ఛేదించగదా గినది!”

“మఱి, ‘కాపావోమే భుజకశయనా దుభితే కార్వ పావో’ అన్నట్లు కాపమునకు, భగవద్విభోధావధిమునకు,

మావతత్వమై మావశిష్టత్వము ఎట్లు చెల్లును? కనుకై కాదే, మొదలుకొని ఉత్తానైకాదనితో నాలుగు నెలలు నిండి పదిదినముల యాధిక్యము వచ్చుటచేత?” అందుగా,

“తరు పక్షమున మాత్రము ఆయురవది దినముల మృత్యు తరు ఏమి జవాబు? కావున సంతోషింపుడు ఈ యలంతి వైమధ్యము వివక్షితిముగాదు. ఇట్లు ‘ప్రభువదిన’ చనుటయ లెస్స. — అని మేఘసంశయి.

‘ప్రభువదిన’ గ్రహించినది మల్లినాథపాదుల వారు మాత్రమే కాదు. ఇందుక మహాకవుల మార్గమున పరామర్శించెదను.

(ఎ) భట్టభవభూతి మాలతీనవమాంకమున తాను మేఘసందేశము ననుకరించి ‘కవిమలగురువు’ నేమింకొనిన చోట, నివాళుసయమున, భుక్త్యా మౌనిగమాగమవ్యతికర

(శ్రీవాహినో వాసరాః (9-17) అని కాలనిర్దేశముండేసి ‘మాత సతోయవాసమును (9-24) చెప్పి మదనసందేశమును ప్రస్తావించినాడు.

(బి) అట్లే కత్తిరరామ చరిత్ర యందు “మాతసర్వో యవాహః 1-83” అని ‘ఆమాతస’ శబ్దమునే మెలకువతో ప్రయోగించుకొన్నాడు.

అంతే రెండవ యంకారంభమున, విష్ణుంభావము లో “ఘర్మసంసితబద్ధవై. 3-9” అని ఘర్మముం జెప్పి “మేఘాలమ్మితహా నీలశిఖరాః క్షేద్యభృతో దక్షిణాః, 2-30” అని మేఘములం జెప్పి, “ఇహసచదశకువ్రాకావ వాసీరవీరుత్ 2-20” “దధతికువారభాజాం మత్తధ ల్లుక యూవాం..... 2-21” అనర్థ వానికమును, మూల లిలో మేఘ సందేశముం జెప్పికడ నుండి తెచ్చి దించు కొన్నాడు.

(సి) అట్లే, తన వీరచరిత్రమందు శ్రీరాముడు ఋశ్య మూకముం దరి మకముండు, వాలీకకు పూర్వము, మాల్యవత్త ముకడ “శ్రయతి శిఖరవ్రజే యూతనస్తోమవాహః 5-42” అని మరల ఆమాతస’ శబ్దముచే ఆహాప్రస్తావమును సూచించినాడు. ఇందులకు వైమాలక్యద్భుతిమలే టిక.

(డి) మురారిపట్టితుఁడును తానిందించుక వీరచరిత్రము నకు నేకలు చేసికొన్న అనర్థ వాసునందు, ఆఘట్టముననే “అభినవఘనవృత్తోరస్కః ప్రవర్తతి మాల్యవాక 5-21” అని భక్తితో ‘అభినవ’ శబ్దమును ప్రయోగించుకొన్నాడు.

సుగ్రీవాభిషేకానర్తకము కగా నానుకథలో వర్ష. అట్లే భోజనమారాజు చంపువులో:—“అభిషేక్తు ముగ్రీవే రామః శ్యామప్రయోమచా | అభిషేక్తుం క్షితా మేఘాస్త్యస్తోహిం మహిషీమవ. ”: 5-19.

(ఇ) కాలిదాసేవిక్ర మార్కశీమముగా నాలుగవ యంకములో “నవజలధరః” 4-7. అని ‘నవ’ శబ్దమును, ఆహాప్రభువై” టికగాఁ గొనదగినదానిని వేసికొని యున్నాడు.

ఈ యన్నియెడలను వర్ణనా సునానమును, కదంబు, కేకక, వానీర, జమ్బూనిచులముల నాశ్రయించినది, నిపుణ ముగా నిరూపించుకొనదగినది మెంతుగా నున్నది. ఇట్లు మహాకవులు పలువురు ‘ప్రభువదిన’ మందే తరుపక్షపాతముం జూపినబాద ఉన్నేయముగ నున్నది.

కావున, బాబూ, (మేఘ) గతంతయః’ అని చెప్పకొన్న మల్లినాథపాదులవారితో విరోధితువేనియి, మురారి భవభూతుల నేరియు, మహితులను మన్నించువుగాక. మేఘములోని వర్ణనమును వర్షమున అపేక్షింపవు. తొలకరివర్షమును అపేక్షించును గాక. తొలకరి మొయలుకు వారి ధారా సహ ప్రములెక్కడివి? అంటివి. సందేహములని యెజ్జలు చెప్పదురు. అయినను ‘ప్రశంస’ పక్షమునను ఆధారకథ ఎట్టిది? దాను నిదానమున కాలిదాసు వర్ణించినాడు— “జ్వలతి పవనవృద్ధః పర్వతానాం దరీషు, స్ఫుటతి పటునినాదైః శుక్లమశేధతీషు | ప్రసరతి త్విణ మధ్యే లబ్ధవృద్ధిః క్షణేన, గ్లపయతి మృగవర్షం ప్రాప్త లగ్నోపవాగ్నిః.” ఋ. 1-25. మఱియు కాలిదాసు యక్షుని రామగిరిమీదను, పుమారవుని కైలాస పృష్ఠమునను, అట్టి భవభూతిభట్టు మాధవుని బృహద్వోశివైరి, శ్రీరాముని మాల్య వంతముకడను, అట్లే మురారియు శ్రీరాముని మాల్యవంతము కడను—ఇట్లు అందఱును తమ నాయకులను ఆదర్శోన్మాదిను సులభమైః కొండలమీదనే నిలిపిన రహస్యమును అరచికొనవచ్చును.

నేలటూరు రామదాసయ్యంగారు.

మదరాసు కార్పొరేషన్ నోటీసు.

మదరాసు కార్పొరేషన్ వారి ప్రత్యేక సభ 1916 వ సంవత్సరము డిశెంబరు నెల 5వ తారీఖు ముగళ వారమునాడు 5 గం-15 నిలకు మదరాసు కార్పొరేషనువారి కట్టవయలయందు జరుగును.

ఆనాటి కార్యక్రమణ ఈదిగువరీతినిజరుగును.

(1) 1916 17వ సంవత్సరపు జమాఖర్చుల పట్టియొక్క సరిజూడబడిన పరామర్శిక.

కార్పొరేషనువారి ఆహ్వానా నిమిత్తమై యుంచబడిన 1916 వ సంవత్సరము నవంబరు 24 వ తేదీనాడు బ్రాండ్రింగు కమిటీవారి యొక్క తీర్మానములును.

మదరాసు కార్పొరేషన్ } జే. సి. మొలోని, 27, నవంబరు, 1916. } సెనెడెంటు.

ఆంధ్రదేశవార్తలు

తిరుచనాపల్లి ఆంధ్రవిద్యార్థి సంఘపు పూర్వపు కార్యదర్శి రాజీ ఇచ్చినందున వారికి బదులుగా డి. వి. సుబ్బారెడ్డి గారిని కార్యదర్శిగా నిర్ణయించినది.

స్కూలుజిల్లా, ఇందుకూరు పేటయందు, 25 వ తేదీన, భాండాగారమునందు బండెపల్లి సుబ్బారాయుడుగారి యాజమాన్యముక్రింద నొక సభ జరిగినది. శ్రీల విద్యావత్సలకతను గురించి కొందరు పరస్పరసింపిన తరువాత సభ ముగిసినది.

కృష్ణాజిల్లా రొయ్యూరు గ్రామ సంఘపు విద్యావిషయకసభ బ్రహ్మాదేవరేణిపాతశాలల అసిస్టెంటు ఇన్స్పెక్టరు పప్పు శ్రీరామశర్మగారి యాధిపత్యము క్రింద జరిగినది. విద్యను గురించి కొందరు పరస్పరసింపిరి. అధ్యక్షుని యాపన్యాసముతో సభ ముగిసెను.

మోగల్లు కరణములయ్యగారి తిరుపతిరాజుగారు 1914 సం॥ ము జనవరి నుండియు కరణముల విషయమై పనిచేయుచున్నారు. ఇంతవరకు కరణములవలన వసూలైన సొమ్ము రు 527-8-0 లు. ఖర్చు 359-3-9 లు. ప్రస్తుతము రూ 168-4-8 నిలువగలదని తిరుపతిరాజుగారు మాపేర వ్రాయుచున్నారు.

స్కూలుజిల్లా అగ్రారుగ్రామమునందు 24-వ తేదీన ఓరుగంటి వేంకటసుబ్బయ్యగారు స్వదేశీద్యమము గురించి యుపన్యాసించిరి. వారు మన మాతృభూమియగు హిందూదేశము మిగుల దాండ్రద్రవ్యము దున్నదనియు మన వివిధవృత్తులు ఓడించినందున వట్టి గర్భదారిద్ర్యము సంప్రాప్తమైనదనియు గాన సుదూరమనస్సులగు ధనవంతులును, దేశభిక్షులును దేశమందంతట వెలకొని పారిరామకపాతశాలలను, కర్మాగారములను నెలకొల్పవలయునని నొకప్పుడు వక్కాణించిరి.

శ్రీశేషులయిన మోతే అచ్చయ్య జమీందారు సంవత్సరక సందర్భమున అనేకమంది వీధులకు విరివిగ ఏలూరునందు అన్నదానము చేయబడినది. చాలామంది బ్రాహ్మణోత్తములకు సంభానలు, వస్త్రములు పంచివెట్టిరి. హిందూయునిజన సంఘమువారికి అచ్చయ్య జమీందారుగారి సంస్కృత, ఆంధ్ర పాఠశాలగ్రంథములు గల పెద్దలయిబ్రరి యిచ్చి మోతే గంగరాజు జమీందారుగారు తమయొక్క విశాలహృదయమును వెల్లడిచేసిరి.

ఏలూరులో జరుగుచున్న సయ్యము అహమ్మద్ మిమోరియల్ (వెసిడెన్సీ) చాంబర్స్ డిప్యూటీడల్ సందర్శకున కీల్లు, వెండిగిన్నెలు, వెండిబంగారు పతకములు బహుమతులుగా నొసంగబడును. ఆటలు లోగడ ప్రచురణ ప్రకారం డిసెంబరు 20 తేదీనండి ప్రారంభించుటకు చెన్నపట్టణపు సామ్రాటలు, విజయనగరపు ఆటలు అడ్డవచ్చిన హేతువుచే డిసెంబరు 20 తేదీనండి ప్రారంభించుటకు కమిటీవారు తీర్మానించిరి. దరఖాస్తులు ప్రవేశపెట్టుముతో డిసెంబరు 15 తేదీలోపుగా కార్యదర్శిగారికి పంపుకొనవలెను.

విశాఖపట్టణమునందు కురుపాము రాజావారు మార్కెటును కట్టించిరి. కాని అక్కడ చుకాణముల పెట్టుకొనిన వస్త్రములు నానావిధముల పడుచున్నారని ఒకరు మాకు తెలియజేయుచున్నారు. మార్కెటునకు పూర్వము చుకాణములు మెయినుగొన్నవిగాను నుండెడివి. ఇప్పుడు అక్కడనుండి వెళ్లిపోయిన తరువాత చేరసాములు లేవు. సాయంకాల మారు గంటలకు చుకాణములను కట్టి నేయవలయును. అరుగంటల తరువాత మార్కెటులోని కపరము రాదు. అతివస్త్రముల కలన మార్కెటులో నీరు నిలిచి దోచులభాధ అపరిమితముగ నున్నది. దీని వలన జ్వరములువచ్చి వస్త్రములు బాధపడుచున్నాను. మార్కెటులో నుంచినట్టి కొరాయిలేదు. పేరునకుమాత్రముక నుయ్య కలదు. కర్ర కంస, చెత్త నీటిలోపడి పురుగులు పట్టి యున్నది. కావున మునిసిపాలిటీవారు వస్త్రల యిబ్బందులను తీర్చి ప్రాశ్నితులు.

ఏలూరునందు దీనులత్సవము కలరా అనేకమంది వీధిజనలకు లేగినది. పాపము వారికి లేగునహాయము లేక చాలామంది బాధపడిరి. వంగాయగూడెము చింతాయగూడెము మొదలగు పంచములు నిరవేందు ప్రదేశములలో సహితము కలరా ప్రవేశించుట మరలలేదు. జనులందరూ భీతాహులై తల్లడిల్లి జొచ్చిరి. మొదట బ్రాహ్మణులలో బయలుదేరెను. పాతశాల

లన్నియు మూసివైచిరి. జనుల హృదయము లన్నియు అల్లకల్లోలముగా నున్న సమయములో దేశసేవాపరాయణులను, దయాన్విత హృదయులను, ఏలూరులో భిక్షువులును నగు డాక్టర్ కంభంమెట్టు శ్రీరాములు పంతులుగారును డాక్టర్ జోగయ్యశర్మగారును తమ మిత్రబృందములతో ఒక్కొక్కరు ఒక్కొక్క భాగమునకు వెళ్లి జనులకు ఔషధములను ఉచితముగ పంచివెట్టియు ఆరోగ్యవిషయ కోపన్యాసము లిచ్చియు చాలా మహాపాపకారము చేసి అనేకమంది జనులకు ప్రాణదాన మిచ్చిరి.

స్వరాజ్య సమితి

రాజాసంఘము.

గుంటూరుజిల్లా, అమృతలూరు గ్రామమున ఉలుచి వేంకటసుబ్బయ్య గారి యాజమాన్యముక్రింద 24 తేదీన నలుగురు సభ్యులతో స్వరాజ్యసమితికి రాజాసంఘము స్థాపించబడినది. మదరాసు హోమ్మరూలు లీగు వారిచే నామోదించబడు విషయముల నన్నిటిని ఆమోదించబడి తదనకూలముగా ప్రవర్తించుటకును కాలాచిత నియమముల నిర్ణయించుకొనుటకును సంఘమువారు బద్ధులయి యున్నారు. — ఒకవీలేఖకుడు.

II

రొయ్యూరు

24 వ తేదీన కృష్ణాజిల్లా రొయ్యూరు గ్రామ “స్వరాజ్యసమితి” వారును పాఠశాలను కొందూరు వాస్తవ్యులు విద్యాధికులునగు పుత్తానీతారామశర్మగారి యాధిపత్యమున సమావేశమైరి. సభయందు క్రింది తీర్మానములు జరిగినవి.

లోకమాన్య బాలగంగాధర తిలక్ మహాశయునివిదితేజసిన జామినాథేనుండి విడుదల చేయిగాని వారికి మనఃపూర్వకముగా అభినందించుచున్నాము.

క్రియత లోకమాన్య తిలక్ మహాశయునిగురించి “మద్రాసు మెయిలు” పత్రిక వ్రాసిన వ్యాసములను, ఖండించుచు ఆత్మగౌరవము గల ప్రతి భారతీయుడును ఆ పత్రికను బహిష్కరింప వలయుననియు దొరతనమువారు పత్రికావిదవ్యాధులయిన విసుర్వ జరుప వలయుననియు సభవారు కోరుచున్నారు.

అసలీనెంటును అమరావతిలోని దివ్యజ్ఞాన మహాసభకు అధ్యక్షురాలుగా రావీలు కలుగకుండ మధ్యపరగజాలు, వీరారుల, దొరతనమువారు, జారీచేయించిన ఉత్తరపు శ్రీ విక్టోరియా మహారాజుగారి వాగ్దానముకు వ్యతిరేకమనియు, బొంబాయి దొరతనమువారు జారీచేయించిన ఉత్తరముకూడా నిర్ణేతుకముగాన వానియెడల అసమ్మతిని తెలుపుచు అట్టి ఉత్తరముల రద్దు పరిపంపవలయునని సభవారు కోరుచున్నారు.

ఆంధ్రరాష్ట్రముకు స్వరాజ్య సమితికి ప్రత్యేక కార్యదర్శి అవసరమనియు ఆ పదవికి డాక్టరు భోగిరాజు పట్టాభి రామయ్యగారు అన్ని విధముల తగినవారని వారు తీర్మానించుచున్నారు.

తుపాను

దక్షిణఆంధ్రాటూ జిల్లారుగూడ తుపానుకష్టము కలిగినది. విస్తృతము లిండివనము తాలూకాల కధికవస్త్రము కలిగినది. అచట చెరువుగట్టు తెగుటవలన ఇండ్లకూలుటవలనగు 140 మంది చనిపోయిరని ఇంతవరకు తెలిసినది. ఇంకను తెలిగ్రామముల వచ్చుటలేదు. వాస్త్రులు తెలియుటలేదు. కల్వెరుగుగుచుకాములలోనికి కమాను వెళ్లి యున్నారని దొరతనము వారు ప్రకటించిరి.

తుపాను పట్టిన 22-వ తేదీ రాత్రి చెన్నపట్టణమున రాత్రి 12 గంటలు మొదలు 1 గంట వరకును గంటకు 31వ మైల్లవంతనను 1 మొదలు 2 వరకును 35; 2 మొదలు 3 వ. 28; 3 మొ. 4 వ. 26; 4 మొ. 5 వ. 20 మైల్ల వంతనను గాలివీచినది. మిక్కిలి గొప్పతుపాను పట్టినపుడు గంటకు 80 మొదలు 150 వరకును గాలివీచునట. కొంచెము గొప్పతుపాను పట్టినపుడు 40 మొదలు 60 వరకును వీచును. 21 మొదలు 40 వరకును వీచిన పెద్దగాలి అనిపించుకొనును. 14 మొదలు 21 వ. వీచిన మంచిగాలి అనబడును. 7 మొదలు 14 వరకు వీచిన సామాన్యపుగాలి యగును. 1 మొదలు 7 మైళ్ళ వరకును వీచిన మందమారుత భవబడును. ఆ నాడు వీచినది మిక్కిలి గొప్ప

తుపాను. కొంచెము గొప్పతుపాను అమరగతులలో చేరిన పెద్దగాలియనుతరగతిలో మాత్రమే చేరుచున్న దుడుకు మాత్రము చాల వడియినది.

పునుచ్చేరిలో గవర్నరుగారి యుత్తరువుల ననుసరించి మరాఠ్తులు శివుముగ జరుపబడుచున్నవి. ఈనెల 27 వ తేదీ రాత్రి ఉత్తరభాగమున విద్యుద్దీపములు వెలిగినవి, తక్కిన భాగములలో 28వ తేదీసాయంకాలమున వెలిగినవి. దేశీయులున్న భాగమున వస్త్రము చాల హెచ్చుగా నుండుటచే దీపములన్నియు సరిగ వెలుగుటకు నెలదినములు పట్టును. వైద్యశాలకు వచ్చిన వారిలో కొద్దియంది స్థితి చాల ప్రమాదకరమగు చున్నది. రైలుబండ్లు మరల సరిగ నడుచుచున్నవి. ప్రజలును దొరతనమువారును సకాలమున సహాయము చేయుటచే బాధితులగు పేదల యిబ్బందులు చాలవరకు తొలగినవి.

పురుక్కోటలోగూడ తుపానువలన వస్త్రము కలిగినది. 22-వ తేదీ తపాలు 26-వ తేదీవరకును చేరలేదు.

చెంగల్పట్టు కడలూరులకు మధ్య చాల గ్రామములు నాశనమైనవి. చాలమంది మనుష్యులు మృతిచెందిరి. పశువులు నష్టమైనవి.

ప్రాచీన శిల్పవస్తు పరిశోధకశాఖ.

ఈశాఖవారు ప్రాచీనశిల్పములను శిథిలముగాకుండ కాపాడుటకు గతవత్సరమున నీ రాజధానిలో రు 80,000 లను వ్యయ పరచిరి. అదవులలోనున్న ఆలయములమట్టుకు బలసిన తరుగులల్లరాదులను తొలగించి మగావత్తు చేయించిరి. చాలవోట్ల శిల్పములవిదాన బ్రహ్మచేయుచు బలసియుండెను! ప్రాచీనశిల్పములపట్ల నాగరికతగల స్వదేశముల వారును గౌరవముగలిగి వానిని భద్రముగ కాపాడుచున్నారు. అటులే భారతీయులగూడ తగ్రక్షణమున శాఖవారికి తోడ్పడదగును.

మహేంద్రగిరి.

ఈప్రాచీన శిల్పములలో గంజాముజిల్లాలోని మహేంద్రగిరి దేవాలయ మొక్కటి. మహారాతప్తీపుష్కణ్ణతో దీనికి సంబంధము కలదు. ఇదిబహు శతాబ్దముల వాటిని. ఈ పర్వతము వైమాదును ప్రసిద్ధ శిల్పము లున్నవి. క్రీస్తుఅనంతరము 2 వ శతాబ్దమున గూడ నీ మహేంద్రగిరి దేవాలయములను గూర్చిన శాసనములును దానపట్టములును గలవు. 100 ఆడుగుల ఎత్తుగల స్థూప మొకటి ఈపర్వతము విద సుండిపట్లు చీనాయాత్రికుడగు హ్యూను తెసాంగు వ్రాసెను. 11వ శతాబ్దమున చోళరాజ్య విభవర్థముల యుత్తరభాగము వరకును వ్యాపించినది. కొండలోంచి సులువుల కట్టుకొనబడిన శిల్పము ప్రమాత్నించినది ఆదేవాలయములను చూచినవారికి సస్పృహకాగలదు.

మోటుపల్లి

ఇట్టివెన్నెమో శాఖవారివలన బహిరంగ మొనరింపబడినవి. గుంటూరుజిల్లా మోటుపల్లి గ్రామమున నొక చిన్న చోళదేవాలయము కలదు. అచట చారిత్రక సంబంధములగు శిలా శాసనములనే, మున్నవి. వెనుక నీ మోటుపల్లి యొకరేవు పట్టణమనియు నిరటచుండి వస్త్రము నాకలలో విదేశములకును ద్వీపములకును బోయి నాకావ్యాపారము చేసెననియు వారి కట్టివ్యాపారము చేయుటకు అప్పడు భేమును పరిపాలించుచున్న రాజు పట్టమునొసంగెననియు ఒక శాసనమున్నది. ఇది బహుశతాబ్దముల నాటివర్గ. అపుడు సముద్ర వ్యాపారమును ప్రోత్సహించుటకు తనకు వర్తకులీయ్యవలసిన పన్నుల నన్నిటిని రాజుకొట్టివేసి కూపకుల్లమును మాత్రము వసూలుచేయుచుండెను. కూపకుల్లమునగా రేవునుకమునండి. కూపకుల్ల విదగము నాకావసరముగ వ్రాసుబడినది. మంచిగంధము, దేశీయకర్పూరము, చీనాకర్పూరము, ముత్యములు, పన్నీరు, దంతము, కర్పూరపువ్వు, రాగి, జింకు, రజు, సింజెలు, సీసము, పట్టు, ధారము, పగవములు సుగంధద్రవ్యములు, మిరియాలు పోకచక్కలు మున్నగు సరువులను వర్తకులు మోటుపల్లి నుండి విదేశములకునాకలలో తీసుకొనిపోవుచుండిరి. ఈవ్యాపారజరిగినట్లు మార్కోపోలోగారు గూడ వ్రాసియున్నారు. వారు మోటుపల్లిని ముప్పలి అనివాడిరి. ఈ శిలాశాసనములపైటి నాటిజన్మిని నిలుల స్పష్టపరచినవి గాన నవి బాగుగా కనబడునట్లు పాలగచ్చుచేయబడిన గోడ కమర్చునలెనని దొరతనమువారు తుర్తరువిచ్చిరి.

జూ బు లు.

విలేఖకులకు సూచన.

మాకుల దాఖలా ప్రక్రియలను; ప్రకటించే లేనందులకు చింతించునాము. (ఆం|| ప్ర|| సం||)

I

ఒంగోలు తాలూకా పంగులూరు రోడ్డునీటి

అయ్య.

మా గ్రామమునకు అన్ని వైపులను వాగులున్నవి. ఈ సంవత్సరము వాగులన్నియు సంబంధ బాంధవ్యములు కలుగజేసికొనుటచే నన్నియు నేకమైనవి. ఒక రస్తాకు వెళ్లవలెన్న పడమర అద్దంకిరోడ్డుకుగాని తూర్పునకు భీమవరం రోడ్డునకుగాని వెళ్లవలెను. బురదవలన కాలుతీసి కాలుపెట్టుటకును వీలులేదు. కావున ఒంగోలుతాలూకా బోర్డువారు ప్రజల ఇబ్బందులను నివారించు ప్రార్థితులు. బోర్డువారు భీమవరం రోడ్డునుండి గంగవరంమీదుగా అద్దంకిరోడ్డు కలియునట్లు రస్తావేయవలెనని శ్రద్ధతో పనిచేయుచున్నారట! త్వరలో పని ప్రారంభము చేయుదురని ప్రార్థితులు.

గ్రామవాసులు.

II

దేవస్థానములు.

న్యాయవాదుల సాహాయ్యము.

అయ్య.

హిందూధర్మమునందుండి "దేవాలయము"ల నున్నతస్థితికి దెచ్చువిషయమై బందరులోని న్యాయవాదులగు వల్లూరి మూర్త్య నారాయణరావు పంతులు బి.ఏ., బి. ఎల్., ఎల్. టి. గారు న్యాయవాదులందరిని బోధించుచు చాలసారులు పుత్రికలలో ననేక వ్యాసములు వ్రాసి పాటుపడుచున్నారు. గోదావరిజిల్లా యంతటికిని కాకినాడదుర్గిరాల మూర్త్యప్రకాశరావు బి.ఎ. గా రొక్కరుమాత్ర మిందుగురించి కృషిచేయుచున్నారు. మిగతావారలలో దైవభక్తులు, దేశభిమానులు నమహాసేయు (న్యాయవాదు) ల నేకులుండియు నింతదనుక శ్రద్ధ బూసకుండుటకు హేతువేదియో సూహించ నవసరమైనది. ఫలవంతములగు మన జిల్లాధ్యక్షములవలన హెచ్చురాబడి గలదనియు, ఎంత రాబడియున్నను హైన్యదశయందనేకదేవాలయములున్నవనియు దెలియనివారలగుచుండ వచ్చును. బందరు పంతులుగారు సలుపు కృషిచే పత్రికల మూలమున "ధర్మకర్తల నేర్పాటుచేసి యర్హులకు తీతము లిప్పించెద"రనియెడి దొరతనమువారి "క్రాంతియేర్పాటు" సం గతి కొంతవరకు పల్లెగ్రామములలో వ్యాపించినది. కాని కొద్దలదట్టు సంతకాలము దిగువవలెనో, సా మ్మెంతవ్యయ మగునో, మనప్రాంతపుట్టిదరు లిందువిషయమై సాహాయ్యము చేసెదనోచేయనోయని సరిగా తెలియనివారలగు పల్లెటూళ్లలోని చాలమంది జనులు భయపడి వెనుచేయుచున్నారు. కావున నిజ్జితరుణయందు భగవంతునికి బ్రేమాస్త్రులగుటకును, మన యొక్కయు, మనమాతృభూమియొక్కయు పురోవృద్ధి కొరకును (గోదావరి) మండలములోని న్యాయవాదులందరును "దేవాలయపు వ్యాయోగము"లపట్ల శ్రద్ధవహించి తగు సలహాలిచ్చియు, సుచిత్తుగ నున్నతస్థానమువరకు వాదించియు, నింకను జేయవలసినసాయ మంతయును చేసియు మన జిల్లాయందలి దేవాలయముల సన్నిధిని ఉన్నతస్థితికి దీసికొనివచ్చుటకై చేడుకొనుచున్నాను.

దయతోనిందు కంగీకరించి పాటుపడు ఉదారహృదయులగు మహాశయుల నాయుధేయముల నీ పత్రికామూలమున దెలియపరచినచో ప్రతి పల్లె గ్రామమును వెల్లడియి కడలిక ప్రారంభమయి చురుకుగా పనిజరిగి దేవాలయముల స్థితి చక్కబడును. కాన ముఖ్యముగా శ్రీఘ్రములోనిట్లు గావించుటకై ప్రార్థితులు.

వెనురుచాక నివాసి.

ఫిరంగియుద్ధము తీవ్రముగా జరుగుట

అంశము, నవంబరు 28. - విన్నతిరాత్రి 5వ డ్యూన్ హేగు గా రిట్లు ప్రకటించిరి: - ఆంధ్రునది కిరుప్రక్కలను తీవ్రముగా ఫిరంగియుద్ధము జరిగినది. మన ఫిరంగులు జోరుగా పనిచేసినవి. శత్రువుల కందకపు ఫిరంగులు ఆర్పినినీకుకు దక్షిణమున తీవ్రముగా పోరునల్పినవి. మన విమానములు శత్రుస్థానములపై దాడినలెట్టి విశేషనష్టము గలిగించెను.

ఆంధ్ర శబ్ద చింతామణి భావ్యము

(0)

అనంతపురము నుండి మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి గారిట్లు మాకు ప్రాయశాస్త్రము.

తెలుగు వ్యాకరణముయొన యాంధ్రశబ్ద చింతామణి నెఱుంగని యాంధ్రభాషాభిజ్ఞు లుండరు. అది తొలవ 1860 లో ముద్రిత మయినది. ఆదియే యాధారముగా నిపుటివఱకు గ్రమముగా దాని ముద్రణము గానవచ్చుచున్నది. ముద్రిత ప్రతులలో దీనికికా తెలుగుటీక గానవచ్చుచున్నది గదా! అది యెలకూచి బాలసరస్వతి రచించినదని లోకప్రతితి గలదు. కాని ముద్రణములో నతఁడు వ్యాఖ్యాత యయినట్లు నిదర్శన మేమియు గానరాదు. ఇంకొకఁడు రచించినట్లును బ్రమాణము తెలియరాదు. అయినను బాలసరస్వతియే దాని టీక వ్రాసినట్లుగా నతఁడే తన యాదకరాఘవ పాండవీయమున జెప్పికొనియున్నాఁడు. దానికి దగినట్ల పుకరీయములలో నప్పకవి సాక్ష్య మిచ్చియున్నాఁడు. ఈ రెండును గారణములుగా ముద్రితప్రతులలోని టీక బాలసరస్వతియే రచించినదని మనము నమ్ముచుంటిమి కాని యీ టీక యతనిదగునా కాదా యని యెన్నఁడును సంశయించి యుండలేదు.

ఈ యనంతపురమండలములో నందందుఁ గొన్ని య ముద్రితగ్రంథములు గలవని వివి యొకటి రెండు గ్రామములు చూచినక్షణముగాక యను కుతూహలముతో నేసినదమ నా మిత్రులగు రాళ్లపల్లి గోపాలకృష్ణ శర్మగారు సహాయముగా నీతాలూకాలోని బూజేడు కృష్ణపురమున నొకవఱకుఁ జూచుముంటిని. అచ్చట శ్రీవైష్ణవులు వీరరాఘవాచార్యులు గారి యింట మూఁడుగ్రంథములు వొరకనవి. అందొకటి యాంధ్రశబ్ద చింతామణి. దానిందెచ్చి మొదటి భాగముగా పద్యగద్యములతో నొక యవతారిక గనబడినది. అందు బాల సరస్వతి తన కాంధ్రశబ్ద చింతామణి లభించిన ప్రసంగమును వైజయగ దెల్పికొని తా నాగ్రంథమువకు భావ్యమును వ్రాయఁబూనుకొనినట్లుగా వర్ణించికొనెను. ఈయవతారిక య త్యంత ప్రాచీనమయ్యు నాంధ్రలోకమున కత్యంతనవీన మనుట నిక్కము. అందలి యొకటి రెం ఁదాహరించెదను.

"చ. అని యుష్టదేవతా ప్రాప్తంబునెసి మున్నొక్క నాఁడు విద్యానగరిలో నచింత్యకారణోపాగమ స్నేహసా హచర్యుండగు శివయోగివర్యుచే దేవవోదితంబై ప్రాప్తమైన యాంధ్రశబ్ద చింతామణి లోకోపకారార్థంబుగాఁడీక గావించం గోరి నెచ్చునంబున.

చ. ఏమి మహావ్యుత్పత్తి హరిహరి! యొక్కడి యాంధ్రశబ్దచింతామణిపక్కి! యొక్కడివతంగనగంబు! యుగాదిసంభవుం డై మనిచన్న నన్నయ మహాకవియెవ్వఁ? సిద్ధుఁడెవ్వఁడా హ! మదగణ్యపుణ్యముదగ్రతజేకు తెగాదెయిన్ని యొక.

చ. అని గణపించి... ఆంధ్రవ్యాకరణభావ్యనిబంధ నోత్సుకుండనై యందాది నవ్యుచ్చిత్ర మభినన్దించెన.

చ. తొల్లి సకల కవితాప్రవృత్తుం డగు శబ్ద కావనండు సకల కవిహితంబుగా యథోచిత నూత్రగర్భితంబు లగు నార్యాకృత్యంబులఁ బంచపరిచ్ఛేదకంబుగా సమకట్టె. నేను నానేర్పుకొలఁదిఁ దత్సూత్రవిభాగంబును దత్ప్రమేయ వివరణంబును దదుదాహరణ స్వరూపంబులును సంధ్రమయ గద్య పద్యంబుల నేర్పరించి నాయాత్మజేవత కర్పించువాఁడ.

తరువాత ముద్రిత గ్రంథమున నదిచూచుచు నీతాటకు ప్రతిలోని కొన్ని మాత్రముల భావ్యమును జదివెని. దానికి దీనికి నేమియు సంబంధము గానరాలేదు. మాత్రముల కక్కు మఱియొక విధముగా వ్రాయుటకు వలను పడకపోవుటచే ముఖ్యాంశము సరిపడుచున్నదిగాని యిందలి వ్యాఖ్యాసరణి యు సుదాహరణాతియుఁ దావ్యవనివరణము పూర్వపక్ష సిద్ధాంతములు మున్నగు నవిచూడఁ గా నచ్చు పుష్కములోని టీక యొక టీకయే కాదని తోచినది. అదియెవరో యాభావ్యమును జదివి మాత్రముల ముఖ్యాంశము ను మాత్రము వ్రాసికొనియుండఁగా నదియేయచ్చువలలభించి నదనియుఁ గావుననే వ్యాఖ్యాతనామ మందుఁ జేరలేదనియు నిజమయిన బాలసరస్వతియేమి భావ్యమే కాక ముద్రిత ప్రతులలోని టీక గాదనియు నిపుడువిదితమయ్యె. ఆహా చూచి తిరా! నన్నయభట్టియను నాశ్రయించినందులకు దానికి బట్టి నట్లే దీనికిఁగూడ నుమాను మూఁడువందల సంవత్సరము లజ్ఞాత వాసయోగము పట్టినది.

ఆంధ్ర శబ్ద చింతామణి నన్నయ భట్టారకుండే రచించు చినట్టిదయ్యెన్న మావనలు గలవు. గ్రంథవిస్తరభీతిచే నిందవ కాశము చాలక యా విషయము నొక విపులవాగ్యముగా వేలుగాఁగ బకటించఁబూని యున్నాఁడను.

ఈప్రతి యపండితుఁడు వ్రాసినదగుటచే సుదాహరణ ములు పద్యములును దక్కఁ దక్కిన వచనము గ్రామ్య పద భూయిష్టముగా మాత్రమున్నది. కావున వ్యాఖ్యాన వచనభా గము సంస్కరించినఁగాని ముద్రణమున కన్గముగా లేదనుట యొకలోటు గాఁగనఁబడుచున్నది గాని చాలవఱకుఁ దాళపత్ర ప్రతులలోని వ్యాఖ్యానగత వచనము గ్రామ్యపదసంకలిత మైయుండట మనము గనుచున్నారము గావున నది యంత విచారణీయము గాదు. ప్రాచీన తాళపత్ర గ్రంథములలోని వచనవైలిగూడ గ్రామ్యవాదమునకు సహాయపడునని తలచుట యెంతవఱ కుచితమో చెప్పఁజాలను గాని యిట్టి వ్యాకరణ గ్రంథమందున్న గ్రామ్యముగూడ నట్టిదియగుటఁ బూర్వపు వ్రాతప్రతులలో గ్రామ్యము చేరుటకు లేఖకుల భాషాభిజ్ఞానము లేమియే కారణమని చెప్పవచ్చును. తరున్న ఉకార మునకు సంధినిత్యమని కనఁబడుచుండ "తరుయంపే" యని వ్రాయునా?

వ్రాత తప్పులమాట కేమిగాని నిజమయిన బాలసరస్వతీయ భావ్యము జీవించియున్న దని, యాంధ్రసోదరు లానందింతురు గాక.

వాతావరణ సితి

1916 సం॥ నవంబరు 29-క తేది

ప్రదేశములు.	నవంబరు నెల 29 తేది, ఉదయము గంటలు	కడలిక 24 గంటలలో, నీడను ఉష్ణోగ్రత			వర్ష పాతము.	
		నాయునీడను అంగుళములు	అధికతమోష్ణోగ్రత	అల్పతమోష్ణోగ్రత	కడలిక 24 గంటలలో	8 నవ ప్రీలు మొ. నెట్టికి
గోపాలపురము	29.976	84.0	71.3	...	41.98	42.62
వాడేరు	29.948	84.0	74.2	...	39.51	34.11
కాకినాడ	29.961	82.6	73.7	0.09	49.80	36.75
బందరు	29.949	84.3	73.0	...	66.14	38.07
గుంటూరు	...	87.2	72.5	...	51.15	31.27
నెల్లూరు	29.921	86.4	72.7	...	32.53	30.01
మద్రాసు	29.905	84.4	71.6	0.09	42.44	41.51
కడలూరు	0.28
నాగపట్టణము	29.866	81.4	73.9	0.42	32.80	38.92
కొలంబో	29.832	87.1	72.0	2.05	32.06	38.92
తిరువనంతపురము	29.848	84.0	69.5	1.72	59.99	38.05
కొచ్చిక్	29.878	88.8	73.7	...	118.39	108.67
కల్లికోట	29.876	85.6	75.4	...	114.90	114.66
మంగళూరు	29.882	90.9	72.7	...	122.41	126.37
బొంతాయి	29.931	86.1	74.4	...	86.05	71.67
హైదరాబాదు	29.965	81.1	66.9	...	56.38	30.04
అనంతపురము	...	84.8	63.8	...	29.81	20.03
బళ్లారి	29.950	85.3	66.2	...	27.62	19.45
కర్నూలు	29.967	87.1	66.6	...	41.33	26.07
కడప	29.939	86.7	71.6	...	43.06	29.95
దెంగునూరు	29.928	77.9	60.6	...	52.80	34.09
కొడైకనాలు	22.763	67.2	50.8	0.47	53.39	50.16
ఉదకమండలము	23.002	67.7	51.2	0.59	47.15	50.26
కోయంబత్తూరు	29.933	85.1	69.2	0.41	27.22	19.47
వెల్లూరు	29.942	84.6	67.0	...	54.44	39.50
నీలము	29.914	86.8	68.8	0.72	44.89	37.87
తిరుచనాపల్లి	29.891	86.1	72.4	0.16	26.55	28.34
పుదుకోట	29.897	86.2	71.2	0.85	35.00	30.23
మధుర	29.883	91.1	74.8	0.02	25.44	30.93
తిరునల్వేలి	0.30	16.82	20.31

కణ్ణాటకము నందును, సింహళమునందును వాయు భారము తగినది. ఇతరస్థానములందు కొద్దిగా హెచ్చినది. వాయు భారమునందు మార్పులత్యల్పములు. కాని బంగాళాఖాతమునకు దక్షిణముననో, వైశ్యతిమాలనో వాయుభారము చాలవఱకు తగ్గు నూచనలు గలవు. ఉత్తర సర్కారులందు ఈశాన్యము గగన, కణ్ణాటకమునందును చెన్న పుత్తిశిమునందు ఉత్తముగను వాయువు వీచుచున్నది. తూర్పుదీవులందును సముద్రము శాంతియంతయుగా నున్నది. మలబారునందును, పశ్చిమదీవులము లందును మధ్యమోష్ణ మధికముగా నున్నది. రాత్రి యుష్ణమును షకటి యుష్ణమును సామాన్యముగనో కొంచె మెక్కువగనో యున్నది. గాఢగాని దక్షిణము నందు నాయు భారము చు దావ్యత యొక్కరగా నున్నది. కొన్నిదీవులందును కష్టమధిక ముగా నున్నది.

ఆర్. ఎల్. జోన్ను, వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞుడు, చెన్నపురి.

THE GREAT WAR.

Allied Admiral's Audience of Greek King.

Royalists' Talk of Massacring the Allies.

The Air Raid: Insignificant Damage Done.

REMARKABLE WAR PROSPERITY OF AMERICA.

EARL RONALDSHAY APPOINTED GOVERNOR OF BENGAL.

[Reuter's Agency.]

GREECE.

Admiral's Audience of the King.

LONDON, November 27.
A telegram to the "Times" from Athens says that Admiral Fouract had an audience of the King and drew the latter's attention to the gravity of the situation. Admiral Fouract subsequently visited Venetian merchants whom he had promised protection. Two hundred additional Blue Jackets have arrived in Athens.

Royalists' Talk of Massacring Allies.

LONDON, November 28.
A telegram from Athens says a friend has warned Reuter's correspondent that he had better remove to some unknown address till after December 1st. Apparently the correspondent figures in Royalist's list of undesirables. He does not seriously believe that there will be trouble but the Royalist officers openly talk of a massacre if the Allies have recourse to force.

AIR RAIDS.

Air Raid on London.

Many Houses Damaged.
But No Serious Loss of Life.

LONDON, November 28.
It is officially announced that in last night's air raid damage and casualties were very slight. Over one hundred bombs were dropped. A woman died of shock and five men, seven women and four children were injured. Fifteen houses in one town were seriously damaged and twenty slightly. Elsewhere the damage was insignificant. No damage of military importance was done.

Official Announcement.

The official announcement says that hostile aeroplanes from a great height above have dropped six bombs on London at noon. A woman was seriously injured. The damage done was slight.

Bombs Dropped on Durham & Yorkshire.

It is officially stated that in the last night's raid bombs were dropped in Yorkshire and Durham. One airship was brought down in flames off the Durham Coast. Another airship dropped bombs in the Midland Counties. It was repeatedly attacked by aeroplanes and guns and appeared to be damaged but apparently succeeded in effecting repairs near Norfolk coast. It then proceeded east at a high speed but was attacked nine miles out at sea at a height of eight thousand feet by four naval aeroplanes and an armed trawler and was brought down in flames at 6.45 in the morning. Casualties and damage due to the raid are believed to be slight.

Airships lose Bearings.

The Air Raid occurred at midnight. Some Airships apparently lost their bearings and wandered aimlessly. The official statement regarding the air raid says that an aeroplane brought down the first airship at 11.45. The second did not reach the coast before daybreak. It travelled at a slow speed which was increased after it had passed the gunfire of land defences which claim to have hit it.

The Official statement says:—That later reports show that bombs dropped on London by the aeroplanes injured nine persons.

SEA WARFARE.

Ships Sunk.

LONDON, November 28.
The British steamer "City of Birmingham" and the Norwegian steamer "Visborg" have been sunk.
The British steamer "Ernaeston", which was erroneously reported sunk, has arrived at Gravesend in tow.
The American steamer "Chamung", the Norwegian steamer "Belleile" and two French sailing ships have been sunk. The steamer "Villemoes" Esbjerg for Grimsby has been captured.

Italian Liner's Distress.

Attacked by a Submarine.

LONDON, November 28.
A telegram from Marseilles says a steamer which has arrived picked up a wireless message from the Italian liner "Dica Degli Abruzzi" which was attacked by a Submarine in the middle of night but escaped in darkness.

The "Britannic" and the "Braemar Castle."

LONDON, November 28.
The Admiralty says:—Reports received do not prove whether the "Britannic" and the "Braemar Castle" were mined or torpedoed. The Vice-Admiral in the Eastern Mediterranean reports that the behaviour of the "Britannic's" crew was exemplary. Captain Bartlett was the last to leave the ship and he was thirty minutes in water before he was picked up.

were mined or torpedoed. The Vice-Admiral in the Eastern Mediterranean reports that the behaviour of the "Britannic's" crew was exemplary. Captain Bartlett was the last to leave the ship and he was thirty minutes in water before he was picked up.

RUMANIAN FRONT.

Rumania's Confidence in Holding Out.

Great Russian Help.

LONDON, November 28.
Reuter learns that the Rumanians have unabated confidence despite the German advance. They are convinced that the effects of Russian co-operation, which have already been shown in Dobruja, will manifest themselves north of the Danube, while the Rumanian supply of munitions is daily improving owing to the unstinting efforts of the Allies.

No Change in Transylvania.

LONDON, November 28.
The Russian Communiqué reports no change in Transylvania and nothing important on the Danube front.

Hostile Firing.

LONDON, November 28.
The Rumanian communiqué merely mentions hostile artillery firing especially in Prahova valley.

SALONIKA FRONT.

Enemy Trenches Raided.

LONDON, November 28.
A British despatch from Salonika says:—We bombarded and successfully raided enemy trenches north-east of Macukovo, many of the enemy were killed and a number were captured.

BRITISH FRONT.

Three Bomb Attacks Repulsed.

LONDON, November 28.
The British communiqué says:—There was continuous heavy shelling northwards of Ypres. Our casualties were small. We exploded a mine south-east of Scutz and consolidated the crater where we repulsed three bomb attacks.

FRENCH FRONT.

A Night Attack Repulsed.

LONDON, November 28.
PARIS.—This afternoon's communiqué reports that a night attack on the small post east of Maison-de-Champagne was easily repulsed. Fog prevailed elsewhere.

ITALIAN FRONT.

Two Heights Captured.

LONDON, November 28.
The Italian Macedonian Communiqué says:—Our troops are breaking down the stubborn resistance of the Enemy. We have captured two heights south west of Misopole.

GREAT BRITAIN.

Restriction of Railway Traffic.

War Material to Obtain first Consideration.

LONDON, November 28.
The Board of Trade emphasises that heavy and urgent demand for conveyance of vast quantities of war material on railways will render delay in other traffic inevitable. It urges that none should travel unless it is really necessary and hints that otherwise Government may be compelled to restrict railway travel.

Indian Officers in the Commons.

Inspected by the Premier and

Mr Lloyd-George.

LONDON, November 28.
A number of Indian officers and non-Commissioned officers were present at the sitting of the House of Commons accompanied by Mr. Chamberlain. The men were subsequently drawn up in the lobby and inspected by Messrs Asquith and Lloyd George.

TELEGRAMS.

UNITED STATES.

Remarkable War Prosperity.

LONDON, November 28.
The remarkable war prosperity of America, as shown by the income tax returns for the year ending 1915, is down millions sterling compared with 8 millions last year.

INDIAN TELEGRAM.

[FROM OUR OWN CORRESPONDENT]

(BY WIRE.)

DE

The Next Meeting of the Imperial Council.

DELHI, November 28.
The following press communiqué has been issued:—The Governor-General has been pleased to fix the 1st February as the date for the next meeting of the Imperial Legislative Council.

BOMBAY

Troops in Mesopotamia.

Campaigning Conditions Improved.

BOMBAY, November 28.
Cheerful reports are being received in letters and members of the Expeditionary Force in Mesopotamia reflecting the great improvement which has taken place in campaigning conditions generally there. An officer in the regiment newly out from home writing from an advanced position on the Tigris front says: "We have plenty of work to do and also fair amount of amusement. Four concert parties came out in a steamer from home recently and we have had three of them round here. The theatre is an impromptu stage rigged up with a few oil lamps and a crowd of officers and men watching. We are now having really lovely weather, rather like July days at home. The nights are a bit cold but nothing serious. We are having sports and a gymkhana and also a race meeting. Just fancy such a thing. Even a few ladies were present, English nurses."

The Defence Act and Mrs. Besant.

Bombay Presidency Association's Decision.

BOMBAY, November 28.
The Council of the Bombay Presidency Association have unanimously decided to draw up a representation to the Government of India complaining of the manner in which the Defence of India Act has been used in the case of Mrs. Besant and others and urging that safeguards should be introduced such as exist in England in the working of the Defence of the Realm Act.

Tata Iron and Steel Co.

Shareholders Annual General Meeting.

BOMBAY, November 28.
The tenth annual general meeting of the shareholders of the Tata Iron and Steel Company Ltd., was held this evening, Sir Dorab Tata presiding. In moving the adoption of the report the Chairman said that the year had been one of marked prosperity and they had established records in their history in many directions. Their production had been the highest so far recorded and their costs the lowest. They had succeeded in giving more and more satisfaction to their customers and yet they had obtained record prices for their products.
The Chairman then explained the various difficulties that had confronted them since the outbreak of the war and how they had been got over by the skill of the management and of the engineers and of the sagacity of the directors. The profits of the year were partly due to luck, but only partly so. They were emphatically not unearned increment. A regards prospects in the future Sir Dorab Tata said they needed up-to-date plant, large output, unstinted employment of expert skill and experience, great good will, free markets, diversification of staple products, etc. The company itself hoped to manufacture most of their new plant from its own material, and the necessary skill, tools, and money have been arranged for.
The report was adopted. Dividends aggregating to 15 per cent. for ordinary and 18½ per cent. for deferred shareholders, as recommended by the directors, were then declared. The meeting closed with the usual vote of thanks to the chair.

BURMA.

European Sentenced for Cheating.

RANGOON, November 29.
The Western Sub-Divisional Magistrate, Rangoon sentenced last evening R. S. Bruchel, a European, to six months rigorous imprisonment on each of three charges, sentences to run concurrently and to pay a fine of Rs. 100 or six months further imprisonment on 3 charges of cheating certain members of the public by collecting subscriptions for a bogus fund known as General Lord Kitchener's War Relief Fund under circumstances already reported. In sentencing the accused the Magistrate remarked on the gravity of the offence and on the need of protection by public from such persons as the accused.

A memorial to the late Mr. John Wilcocks, Agent Burma Railways 1908-13, was unveiled by Mr. Huddleston yesterday evening. It is in the form of a clock tower standing at the southern entrance to the Rangoon main station and the fund was subscribed to by some two thousand railway employees.

ఆంధ్రవాణి

ఆంధ్రవాణి

ఆంధ్రవాణి ముద్రాణమునకు భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రముల
అనుబంధమున చాల ననుకూలముగా ప్రాయము
సంపాదకమున స్వరాజ్యమునకు ఆంధ్రరాష్ట్రమున
కలములకు ప్రత్యేక రాష్ట్రముగా కార్యదర్శి నొసంగ
వ. ఈ కార్యదర్శి. హైదరాబాద్ ను గాని ఇండియా
కాలమునకు గాని వాస్తవము దేశములము చిన్న
రాష్ట్రములుగా విభజించబడవలయు నని చెప్పినపుడు
రాష్ట్రములు భాషాప్రయుక్తములుగా నుండవలయునని
వీరాలు గోమహాళిక తమ ప్రతికారము వ్రాసియుండిరి.
అనుకూలములను కేరళమునకు ఆంధ్రరాష్ట్రమున
దర్శముగా నొప్పకొంటిమి అని అనవలసియుండిరి. విశాఖ
జిల్లాము, గోదావరి, కృష్ణా, గుంటూరు, నెల్లూరు, కర్నూలు
చుండవలయు ఆంధ్రరాష్ట్రము నంగీకరించినది. అనంతపుర
చుండవలయు ఆంధ్రరాష్ట్రము ననుసమానుని విచారించుట కొక
యజమానుని నియమించినది. ముందునంతయు మనం
పుము రాష్ట్రమునకు తూర్పుగోదావరిని విచ్చునని నమ్ము
అగును. బల్లారి చుండవలయునను బల్లారి చుండవలయునను
కనుగొనుటకు ఉపసంఘమును నియమించినది. బల్లారి చుండ
వలయుననుకూలము కనుగొనుటకు కన్నడభాషను మాట్లా
డుచున్నది తూర్పుగోదావరి కలు కలుగము తెలుగువారికి
సరిపోయి. అధునము మన తాలూకాలయినను మనకు వచ్చు
నని నమ్మువలసియున్నది. గంజాము ఉత్పలపు సరిహద్దులు
వలన అందుకు బుద్ధిచుట్టినది దక్షిణభాగము మనకు రావ
లసియున్నది.

దక్షిణభాగములలో ననేకులు రాష్ట్రోద్ధ్యమము నంగీక
రించియున్నారు. అందు లెరువాదూరు నీనియదెవాక
సేవాదు సుప్రహృద్ధ్య అయ్యునుగా ముఖ్యులలో నొకరు.

ఈకమాన్య బాలగంగాధరతిలక్ మహాశయను, దేశ
భక్తి భావప్రసాదము, గొప్పచింతనరాధ మొదలయినవారు,
వర్. యస్. సుప్రహృద్ధ్య అయ్యును, కె. సి. అయ్యును గారు
మున్నగువారు లనేకులు హిందూదేశము భాషాప్రయుక్త
రాష్ట్రములుగా విభజించవలయునని నుడిచియుండిరి. ఆం
ధ్రరాష్ట్రమును ప్రతిపాటుచేసిన యాందోళనము పొందినవిజయము
ఇంతవలకు ప్రత్యేకముగాని వారిక నుత్సాహముతో పని
చేసి యొక్క ఫలప్రాప్తిని పొందుదుగాక. — బొత్తకొండ.

యాదవకొండలు నుచు

ఈయేమ పట్టపదాననభిలో నవాబుసయ్యును హుసేన్
బిల్లామి గారిచే జనునబడిన ఉపన్యాసమునూర్చి విమ
ర్శించుట కన్నడదేశ విషయము లేనియు గనించుటలేదని
మొదలనే నూచించియున్నాము. ఎన్నదొగినది కాకపో
యినను, రెండోకములు మాత్రము, ఇంక చక్కనియులులు,
నవాబుగారి యవాలోచితస్వభావమును తెలిపుచుండుట
చే, కాని నిట స్థానములక న్యాయానుసారముగ ఆనెడ
ము. “ఎన్నడ” గానించిన యాగడము లొక్కొక యుద్ధంబు,
హైదరాబాద్ నావికాదళ విరాట్టమునకు సాయపడ వలసినదని
నవాబు గారు హెచ్చరించిరి. దొరతనమువారి నీనొకాదళమును
నిర్మించవలసి యునదట్లు తెలిసి ఈయన్వయము దీర్చుటకు, దేశ
కాలన వ్యవహారముల గీవలసినాడే లేని దేశభక్తి
చేయగలము? నవాబు గారు చుట నీవిషయమై యేమి చేయు
నని నెలచిచిక్కి యూహించవలయు! మనమందరముచేరి
కొన్నితలు చంపాలు ఇచ్చినచో నాకాదళ మేర్పడునా?
నాకాదళ నిర్మాణమునకు గొన్నితలుద్రవ్యము చాలునా?
కొట్టిలొడి ద్రవ్యము మన విరాట్టమునకు విరాళము లా
గుగలమా? మనయార్థికదళ యెట్లున్నది మనవాబుగారికి
తెలియునా? రెండోకములము దిలకింపుడు. ఈయద్ధము
విషయము మనమెవరినైన ద్రవ్యసాహాయ్యముగూర్చి
మొన్నికొనును, మన మొనరించిన ద్రవ్యసాహాయ్యము చాలి
యుండలేదని నవాబుగారు నుడిచిరి. నవాబుగారు మనదేశ
ముయొక్క యార్థికనీలగూర్చి యెప్పుడయిన ఇంక క్రమ
పడి యొందియుండిరా? మనదేశమునండి చాలధన మీస
గితే యుద్ధము నిట్లు వ్యయముయొన్నదని యధికారులే
యెప్పుడెప్పుడు నిర్ణయించియున్నారు. గొప్ప మేయరు దొరగా
ని మొన్నికొనుట కట్లుకలదుగాన సాహసించ జాలరయిరి.
దేశమును మరల, అంటుబాధ్యములు మున్నగునవి లెట్లని
నినను, నెడము క్రమముల విరాళము లిప్పించవలసి ధనసంప
న్నుల, యువము నిట్లు లక్షలకొండలూపాయ లొస
గియున్నాడు. సుగంధద్రవ్యము లట్లు సమస్తము గనించు
చుండగా, మన మింకను ద్రవ్యసాహాయ్యము చేయవలసి
యున్నదని నవాబుగారు నిర్ణయించి, దేశముయొక్క ప్రస్తు
తార్థికస్థితి, అనుకూలము దెలియదని, లోకమునకు స్పష్ట
ముగ దెలియజేసిని వ్రాయుచు, వీరమునన్యాసము ‘దూ
రపు కొండలు నుచు’ అనునామతము సార్థకపరచెనని చెప్ప
సాహసించుచున్నాడు. — ఆంధ్రప్రకాశిక.

బృహత్సమాజము : జాతీయవాదులు

ఎన్నియో మహాపాపముల చేసిన జాతీయభావ
మును ఎం. వి. ఎస్. సుబ్బారావు, పి. రామస్వామిగార్లు నిం
దింది, పిరికిపండులకు కపటవేష ధారులను నిదేశరణ్య
మగుచున్నదని వ్రాయుట యెంత విపరీతమో యూహించుట
మలభసాధ్యము. జాతీయభావ వ్యాపకమునకు దోడ్పడిన
లోకమాన్య తిలక్ గారు గాని, లజపతిరాయి గారుగాని, వివేక
చంద్రపాలు గారు గాని, పిరికిపండులని వీరు చెప్పగలరా?
స్వార్థత్యాగము లేకుండ జనల మెప్పు వడయుటకు జాతీయ
దోడ్పడు చున్నదట! మైన బెల్గావిన జాతీయవాదులు
స్వార్థత్యాగముగారా? ఆంధ్రజాతీయ కళాకాలము తీరిన
మలన ధారవోయు చున్నట్లయితే జాతీయవాదు లయినట్లయితే,
కొవ్వల వానుమంత రావు గారుగాని, పట్టాభి నీతా రామయ్య
గారుగాని, స్వార్థత్యాగము గారా? జాతీయవాదు లగుట
వలన వారతనమువారి మెప్పు వడయుటకు వీలంకనా?
ఎంతయంది జాతీయవాదులు దేశాధిపతి కా గాగృహ
ప్రాప్తి జెందియుండలేదు? ఎంతయంది ధనప్రాణాప్తముల
జెందియుండలేదు? జాతీయవాదు లగుటయినక మెత్తని పరు
పులపై పరుండుట వంటిదిగాదని విమర్శకులు తెలిసికొందురు
గాక! ఒకప్పుడు సంస్కారవాదులకు దూష్యులైనవీ మర
యొక్కకాలమున వారకే భాగ్యము లని దోయచున్నది. ఇది
ఎవరిలోపము? వీరు నుడిచినటుల సత్యమే ప్రధానదర్శము.
సత్యము పొడగట్టినపుడు దానిని గ్రహించక తమ ప్రార్థనలుట
ప్రాయములనే పట్టుకొని వ్రేల్చుటకు పురుషధర్మము కాదు.
విగ్రహారాధనమున “కృష్ణాపత్రికా” ధివతులను ముట్టూరి
కృష్ణారావుగారు సత్యంబుచున్నందున, యని పిరియోజేము
నకు కారణ మగుచున్నది. ఇందువలన కృష్ణారావు గారు
జాతీయవాదులై యుండి సంఘమును మెప్పించుటకును, దేశా
భిమానులని ముఖ్యముగ పేరుతెప్పించు కొనుటకును యత్నిం
చుచున్నారని విమర్శకులు చెప్పెదరా? అవనిందలను బాకో
పించుటమాని జాతీయోద్ధ్యమభిప్రాయములకు చక్కగ గుర్తె
రిగి, సత్యమే గమ్యస్థానమని యెంచి, అసత్యములని తోచిన
రెండల అభిప్రాయముల మాన్చుకొనుట బ్రాహ్మణ ధర్మము.
ఏయధ్యయమున కపటముమీదను, అసత్యము మీదను ఆధార
పడి యుండదు. అట్టిది ప్రవర్తిల్ల నేరదు. జాతీయోద్ధ్యమము దేశ
ము నధర్మములకై సత్యమందలి యాదరణచేతనే ప్రేరే
పింప బడినది. అదినయనుండియే హిందూదేశ చరిత్రలో నూతన
శక్తి ప్రారంభ మయినది. ఈశక్తిమునందు బోరాడుమున్న
సమన్వయమే ముఖ్యమై బరగుచున్నది. ప్రాచీ ప్రతిపేటకు
సమన్వయము, పూర్వాచారలకు సంఘసంస్కారలకును సమ
న్వయము, జాతీయవాదులకును నిబంధనవాదులకును సమన్వ
యము, హిందూమహమ్మదీయదర్శములకు సమన్వయము.
అంతయేల విమర్శాభిప్రాయముల కన్నిటికిని సమన్వయము
జరుగుచున్నది. విమర్శకులారా! మీదృష్టిని విశాలప్రపంచ
మునై ప్రసరింపుడు. అప్పుడు జాతీయభావము విపరీత
మేదియు గానింపదు. దేశారాధ నాభిలాషయే జాతీయ
భావము. భగవంతునియందు సత్యమందు ఆదరము
గలగుటయే జాతీయభావము. — దేశభిమాని.

కంద్ర సారస్వత మహాసభ.

ఆంధ్ర సారస్వత సభయందు అగ్రాసనాధిపతుల
యొసనాగ మహాపాపములకు విమర్శనాదృష్టితో
నొసంగబడి యుండుటచే జక్కగ నున్నది. కాని యంతటి
యలోచనలను, అభిప్రాయములను గలిగియున్న జహిం
దారుగా రాయనియములను గుఱించి ప్రతికలకు
వ్రాయుచున్నచో నెంతో ప్రజలకు లాభము కలుగుటయేగాక,
ప్రతికలకునూడ గొంత గౌరవము పొచ్చును. విశ్లేషముగ
దయ మభిప్రాయములను జహిందారు గారు తెలియజేసినప్పుడు
ప్రజలందలి చుంచిచెడ్డలను నిశ్చయించి, మంచిని గ్రహించి
యూహకారము నర్థించుటకు వీలకలుగును గాని మనయాం
ధ్రదేశములో లేని రుద్ర వ్రాయుటకు సామర్థ్యమున్న వెడ్డల
సిలు రచన వారలు ప్రతికలకు వ్రాసిన అను
గౌరవమునకు భంగమనియో మరయేకారణముచేసినో యట్లు
చేయకున్నాడు. కాని యట్టి యుపేక్ష యపేక్షించదగినది
కాదని మామభిప్రాయము. అదియునుగాక రెండవనాడు
సభ ప్రారంభమైనప్పుడిందు సగ్రాసనాధిపతిగారు కొన్ని
విషయముల నభిమానమును వహించి పక్షసాతముగను, గొంత
వలకు నిరంకుశముగను బ్రవర్తించినట్లు మాకు దోచినది. కాని
యగ్రాసనాధిపతి యుధయపక్షములను సమానభావముతో
దిసికొని యాయాదిషయముల దన యభివృత్తి మెట్టికా
కుండ నిష్పక్షపాతముగ, శాంతస్వభావముతో చర్య జరుపుట

యొప్పునుగాని తొందరకొలది ప్రవర్తించుట కూడదు. సభలో
వొకవింతయైన పొరపాటు జరిగినది మామభిప్రాయము. ఎట్లన
నాసభలో జరిగిన? వ తీర్మానము వ్యాకరణమును గుఱించిన
దను భృతులతో గాబోలు - అదియట్టిని కాకపోయినను - వ్యాక
రణముండవలె ననియు వ్యాకరణము వ్రాయవలసిన విధానము
లను గుఱించియు, వివరములను గుఱించియు వాదోపవాదము
లను జచ్చులుచేసి తుద కాతీర్మానమున కాసభవా రామొంది
నది. కాని యది వ్యాకరణవిషయ మైనదిగ గనిపించదు.
గ్రామ్యవాదులకు వీలుచిక్కించు నీతిర్మానము వ్యాకరణవిష
యమైనదను భృతులతో సభ్యు లాతీర్మానమున కామొందించిరే
కాని లేనిచో నాతీర్మానము సందర్భమున వ్యాకరణవిషయక
చర్య చేసియుండవలయు, నట్టి తీర్మానమున కంగీకరించి
గ్రామ్యవాదులకు వీలిచ్చి యుండవలయు మామభిప్రాయము.
అయిన సంతటి ప్రమతు లోపముల కంతటి మహాసభలో
ముమ్మాటు చదివిన యాతీర్మానము యొక్క యర్థమును విన్న
వైముగ గ్రహింపజాలిన బుద్ధి యందు లే లేరామని సందేహించ
వలసి వచ్చుచున్నది. ఎట్లయిన సభవా రాతీర్మానము నామొ
ందించినకలిమున గ్రామ్యవాదులకు గొంతయూత నిచ్చినవార
లైరి. అయిన సభలో గ్రాంథిక వాదు లంతగా లేక యొక
పక్షమువారే ప్రబలముగ నుండుటచే నీవైతిర్మానము
యొక్క విలువ చదువులకు దెలియకపోయి. ప్రతినిధులు 225
గుము ప్రేక్షకులు వాదాపు 800 ల మందియు వచ్చుటచే
సభ మొత్తముమీద చక్కగనే జరిగిన దనచున్నది. — దేశమాత.

కృష్ణాపత్రిక

కృష్ణాపత్రికయందు పండుకాలనెల్లయు చాలభాగము
క్రింది లెవోలో నున్నది. పట్టిక డాములు మ్రోవేటు అడ్డ
గట్టు నీటిప్రవాహమునకు చాలా అడ్డంకి గలిగించుటకు
కారణభూతులు. పండుకాలనెల్లగాక నెడ రహదారికాలు
మలుగుడ లో లెవోలోనే యున్నవి. అవి లోతుగా
త్రవ్వబడక కట్టతెత్తుచేసి మెరకయిన నీటిని నడిపించుట
ప్రతిబోధన అనవరము. లో లెవోలోనున్న లోపముచేత
పొంగిననీరే రైతుకు వశ్యమగునని గాని లోపలి చుట్టుము
నీరంతయు మురుగు కాలవల పాలగుచున్నది. పండుకాలవల
యొక్క స్థితి యిట్లుండగా మురుగు కాలవల స్థితిని గురించి
చెప్పనక్కరలేదు. మాగానీక మురుగు కాలవ లుండుట చాల
యవసరము. వీని విషయమున డి. పి. డబ్లియు వారు ఏమా
త్రమును శ్రద్ధమాపుచున్నట్లు కన్పట్టును. ఈసాలన మురుగు
కాలవలకు ఎన్నిమేట్లు విరిగి బంపినట్లు తెలియచున్నది.
కొంక్ష నే కూడ కొనచున్నాను. కాని పనులు జరుగుటలో నెడ
లోపముకలదు. కొంక్షావ్యవస్థ ఉపపటి రేలుకుబట్టి మాడగా
ఏమాత్రము గట్టుబడికాదు. ఈరేలును హెచ్చించి గొప్పయధి
కారులు కనిపిచేయుచుండినచో పనులు సవ్యముగా జరుగును.

ఈ సంవత్సరము, మురుగు కాలము నరిగ లేనందున
క్రైతలూరు తాలూకా రైతులు పొందిన నష్ట మింతయని చెప్ప
టకు వీలులేదు. కొన్నివైరులు జాత్రై నానమున నే నష్టము
నవి. రక్తిన నెడమైవైర్లు ఈ నవంబరు వరదలతో గంగ
సాలైనవి. చేలన్నియు మునిగినవి. కొంపలు కూలినవి. పశు
వులు మేతకు అల్లాసుచున్నవి. ప్రజలు అన్నాపన్నులై
గొల్లన నేర్చుచున్నారు. ఈతాలూకాను పాడుచేయుచున్న
కొమ్మలైరు, అన్నవ, పుల్లక, నమ్మిడి, మున్నగు మురుగు
కాలవల బాధనుండి తప్పించవలసినదని కృష్ణాపత్రిక సంఘము
వారు 1914 సం॥లో గన్నురు గారు బంకరునకు దయచేసి
నష్టము మనచేయగా కొటిరూప్యముల ఖర్చు అగుననియు
అందుకుతగిన ఫలితము రాదనియు జవాబిచ్చినట్లు జ్ఞాపకము.
క్రైతలూరు తాలూకావారు ఈసాలన ఈకాలవ లన్నియు
రెత్తుటకే ఎన్నిమేటు చేయబడినదని చెప్పచున్నారు. ఇం
దేని వాస్తవమో కాదన సభ్యులు విచారింపవలసియున్నది.

ఈకాలవస్థితి యిట్లుండగా రైతులు తీరున దరఖా
స్తులనుగురించి పడేడు కష్టములు మితిలేక యున్నవి. తీరున
దరఖాస్తులు మంజూరకాగల అవకాశము కొంతవరకు గల
దని ఎన్నికట్టివు ఇంజనీరుగారికి స్ఫురించవచ్చును. జవా
భా హెచ్చుచున్నది. ప్రజలకు వ్యవసాయముకన్న ముఖ్య
మైన జీవనము వేరులేదు. భూముల విస్తీర్ణము హెచ్చుట
లేదు. రైతుకు నీటివరకు లేనిది వ్యవసాయముచేరి లాభ
యంతజాలదు. నీటివరకు ముఖ్యము. దీని విషయమై ప్రభు
త్వమువారు హెచ్చు శ్రద్ధ తీసికొనవలసియున్నది. కాసన
నిర్మాణసభ్యులును స్వయముగ గ్రామములవారోయి, రయి
తులతో సంప్రదించి, డెబ్బా చిక్కులను వారతనమువారికి
దెలియపజుచేదుగాక. — కృష్ణాపత్రిక.

న్యాయ విశేషములు.

(0)

న్యాయమూర్తులు: స్పెన్సరు, కృష్ణన్

ఒకవారం టు దరఖాస్తులో పారబ్రాటున మంచి నమ్మకముతో పూర్వపు వారంటు దరఖాస్తు తేదీకి పూర్తిగా ఉదహరించిన యెడల అది యొక పెద్దలోపముగా భావించకూడదు.

అట్టి దరఖాస్తు సవరణ నిమిత్తము తిరిగి యియ్యబడి మరల దాఖలు చేయబడక పోయినను డిక్రీని బ్రతికించును. అప్పటి తేదీ అనగా దరఖాస్తు తేదీనుండి మూడు సంవత్సరముల వరకు డిక్రీ నిలిచియుండును.

(2)

న్యాయమూర్తులు: అబ్దుల్ రహీము, శేషగిరి

అయ్యరు, ఫిలిపు

వాడుల పూర్వపు 1750 వ సంవత్సరములో ఒక గ్రామము శ్రోత్రియముగా నియ్యబడెను. 1862 వ సంవత్సరములో పై సాలాయిత్తి జరిగినపుడు పట్టాబుట్టి క్విట్రెంటు మాత్రము కట్టుచు ఇతరులు వచ్చిన రీతిని అన్యాక్రాంతము చేయుటకుగాని అనుభవించుటకుగాని హక్కు ఈయబడినది. గ్రామములోని కొంతభాగములో రాలిక్వారీ పడినందున గవర్న మెంటు వైక మిచ్చి రాలిని విక్రయించుకొనుటయు కొంతభాగము కంపెక్ సేషనిచ్చి ల్యాండు అక్విజిషన్ ఆర్డర్ క్రింద కొంత రాలి ప్రారంభించు భూమిని పుచ్చుకొనుటయు తటస్థించెను. తరువాత 1907 వ సంవత్సరములో గనినుండి తీయబడిన రాలికి సీనియరేజీ అను పన్నును విధించగా వాడుల సదరు రాలిగనులయందు తమకు గల హక్కును స్థిరపరిచింది అదివర కిచ్చిన పన్నును రిఫండు చేయించవలసిన దని దావా తెచ్చిరి.

తీర్పు:—మొదటి దాన పట్టాయును దరిమెలా ఫయిసలా యిలియును. శ్రోత్రియముదారులకు సర్వాధికారము. కలుగజేసినననియు గవర్న మెంటువారు క్విట్రెంటుమాత్రమే పుచ్చుకోవలసిదనియు సీనియరేజీ నమూనా చేయ వీలులేదనియు తీర్పు చేయబడెను.

ఈనాము ఎన్ఫాన్సివ్ మెంటువలన శ్రోత్రియముదారుల హక్కులు యథాప్రకారముగా నష్టవిగాని హెచ్చుతక్కునలుగా లేదు.

(3)

న్యాయమూర్తులు: అబ్దుల్ రహీము, కృష్ణన్

దురుద్దేశముతో నేరము మోపినందులకై మానవత్వపు దావాను వాది దాఖలు చేయగా అది కొట్టివేయబడెను. వాది దానిమీద అప్పీలుచేసి అది పైసలు కాక పూర్వమే కాలము జేసెను. అప్పీలు అంతటితో నిలిచిపోవుననియు వారసులు అప్పీలు గ్రంథము జరిగించుటకు వీలులేదనియు తీర్పు జేయబడెను.

(4)

దేవస్థానపు న్యాయము

1893 సంవత్సరములో దేవస్థానము కమిటీవారు దేవస్థానములో వచ్చు కానుకలు వస్తే రాలు అర్చకులు తీసికొని స్వామికి సాలుకు రు 500-0-0 ఇచ్చేటట్లుగా అర్చకులకు శాశ్వతపు గుత్త కిచ్చిరి. 1825-వ సంవత్సరప్రాంతములో కానుకలు అర్చకులే నమూనా చేసి కొనుచుండి రనియు తరువాత రాబడి ఎక్కువగుటచే 1882 సంవత్సరములో ఏర్పడిన కమిటీవారు కానుకలు దేవునికి చెందవలసినవని తగాదా చేయగా అర్చకులతో రాజీయై వై జేప్పిన ఏర్పాటు జరిగెను. 1911-వ సంవత్సరములో ఇద్దరు భక్తులు భక్తులందరితరపున శాంక్షన్ పొందకయే వైసుదహరించబడిన గుత్త కాలను రద్దుపరచు నిమిత్తము కమిటీవారియగున అర్చకులమీదను దావా తెచ్చిరి.

తీర్పు:—శాంక్షన్ ఈ కేసులో అనవసరములేదు. కానుకలు స్వామివేగాని అర్చకులకు హక్కులేదు. కమిటీవారు చేసిన రాజీగాని ఏలన్యాక్రాంతముగాని సదుద్దేశముతో చేయబడినను చెల్లదగినదిగాదు. రాజీయే ఆదాయము సహితము అన్యాక్రాంతము చేయబడి యుండుటచేత కానుకలు పుచ్చుకోవలసివచ్చు డల్లా న్యాయశాస్త్రకారణము గలుగును గాన కాలదోషము లేదు.

(5)

ప్రాసీజరు కోర్టు 92-వ కెక్షన్ ప్రకారము ట్రస్టీని తీసివేయుటకును స్క్రీము తయారుచేయుటకును న్యాయశాస్త్రము దాఖలు కాబడి న్యాయశాస్త్ర పద్ధతయన ప్రతివాది కుమారులను

సదరు ట్రస్టీ యుద్ధోగము వంతపారంపర్యముగ వచ్చునని గనుక తనను సహపాట్టిగా జేర్చించవలసినదని ఆర్జి దాఖలు చేయగా అది త్రోసివేయబడెను. అత డందుపై హైకోర్టులో రివివల్ దాఖలు చేయగా అట్లు చేర్చుకొనకుండుట తప్పని తీర్పుబడెను.

(4)

ఒక దస్తావేజు రిజిస్టరు చేయునిమిత్తము సకాలములో సబు రిజిస్ట్రారువారి దగ్గర దాఖలు చేయబడెను. ఆయన రిజిస్ట్రారువారి సలహా ప్రకారము కాల మతిక్రమించినదని త్రోసివేసెను. అప్పీలు చేయగా రిజిస్ట్రారువారును అట్లే తీర్పు జేసిరి. ఈ స్థితిలో 77-వ కెక్షన్ ప్రకారము రివిల్ కోర్టులో రిజిస్టరు చేయించు నిమిత్తము న్యాయశాస్త్రము జేవచ్చును.

అనాడబ్బుల కొర కొకడ దావా చేసి ప్రీమి కాన్సిలు వరకును బోయి 135,000 రూపాయలను వ్యయపరచెను. చివరకు ఆతనికి అనాడబ్బులును రాలేదు. అతడు హైబరీవాక్త పుష్క (గోగను అను నతడు. వెన్నీ కొరకు 9 వేల పానులను వ్యయపరచెను.

గ్యాలీన్ మోటారు పాఠశాల.

మోటారుబండ్లు నడుపుటకును, వాటిని బాగుచేయగలుగుటకును తరిపియందు నిచ్చుటకును మోటారుబండ్లు ఎట్లు నడుచునో యేయేభాగములు యేయేపనులుచేయునో అవి చెడిపోయినపుడు స్వల్పముగాచేయు రిపేరులను యాయాంశముల నెల్ల ఆభ్యాసపూర్వకముగా ఈపాఠశాలలో, యూరోపియన్ దొరకల్ల నేర్పించబడును. ఇది రెండుమాసములలో నేర్పించి గవర్న మెంటు వారినద్దంబి.లై సెన్సు యిప్పించిపంపబడును. అందులకు ఫీసు 60 రూపాయలు కట్టవలయును.

తిరిగి క్లాసులు డిసంబరు నెల 1వ తేదీనుండి ప్రారంభమగును. క్లాసులో చేరదలచినవిద్యార్థులు ఈనెల 30 వతేదీనిగాని అంతకు ముందుగాని దరఖాస్తులు చేసికోవలయును పొరుగురి విద్యార్థులు కోరినచో నివసించుటకు తావాసంగబడును. ఈ క్రింద నుదహరించువారికి వ్రాసికొనుడు.

(41) గ్యాలీ అండ్ కో, బ్రాడ్వే, మదరాసు.
Galley & Co., 149, Broadway Madras.

శ్రీమదాంధ్ర బ్రహ్మాండ పురాణము

వ్యాసమహర్షి విరచితములగు పదునెనిమిది పురాణములలో నిదియొకటి. ప్రపంచమెట్లు పుట్టికదా? కులభేదము లేల కలిగె? ఆచారవ్యవహారము లెట్లుంటాయో? ఈ మొదలగు విషయము లెన్నియో యిందు స్పష్టముగ వివరింపబడియున్నది. గొప్పవా రీగ్రంథమువై మంచుబిళ్ళిప్రాయము నిచ్చియున్నాడ. శ్రేణిమిగుల సులభము. 400 పుటలు వెల 4-0-0. అత్యుత్తమ ప్రతి 5-0-0 కర్పలు చేతు.

శ్రీమదాంధ్ర లలితోపాఖ్యానము

సులభము, మృదుమధురము, భావగర్భితము. 2000 పద్యములుకలవు. మంచికాగితములపై అచ్చు, కాలికోలైండు ధర రు. 1-8-0. పోస్టుఖర్చులు చేరు.

26] జనమంచి శేషాద్రిశర్మ,
తెలుగు పండితుడు. మునిసిపల్ ప్రెస్, గుంటూరు, కడప,

కల్యాణి - ప్రతీకుడు

ఇది షేక్స్పియర్ న్ను ఇంగ్లీషు మహాకవి నాటకము ననుసరించి తేట తెలుగున శ్రీలక్ష్మణును బాలనకును తెలియనట్లు రచింపబడినది. ఇతర భాషాకవుల రచనా చమత్కారములు, మన తెలుగువారికి తెలుపవలయునని ప్రారంభించిన వానిలో నిది మొదటిది. దీని కథాసంవిధానమును పాత్ర చమత్కారమును రసమును అద్భుతములు. కల్యాణి అ 1. ప్రతీకుడు

దైత్య కవచము

మనుజునకు గల పాపము గుణములలో దైత్యము ప్రధానము. దైత్యులనగా ఆపదలయందు మనస్సు చలించకుండుట. మనుజుడు భరింపదగిన యన్ని కష్టములను ఆత్మశత్రువులచే భేదించదగినవి. ఈదైత్య మనెడి కవచమోయత్త శత్రువులకు అభేద్యము. ఈదైత్యమును ప్రతిపాది: చుటకై "అన్యత్రభిష్కాత్ గంగేయాత్ అన్యత్రచ హనూమతః" అనెడి జితేంద్రియుడైన భీష్మునియొక్క చుర్రెము నతి సులభతైలిని తెలిపియున్నది. వెల 6 అణాలు.

ఆర్. వేంకటేశ్వర్ అండ్ కో,
285 ఆనందముదాలయము, మద్రాసు

టూ జానా ప్రకృతి శాస్త్రాభివృద్ధి

593

ప్రపంచమునందలి ప్రతిదేశమునను, మానుషిక దౌర్బల్యము అవస్థలను గూర్చియు, వర్తమాన భవిష్యత్కాలముల సంతతివారల ఆరోగ్యాభివృద్ధి సాధనమునుగూర్చియు, అనేకులు ప్రకృతిశాస్త్రముల వారి జీవితముల ధారపోసియున్నారు. ఆకాలపు వృద్ధాప్యమునకు నూచనముగు వెంట్రుకలురాలుట హానికరములగు క్రిముల పనియను నిర్ధారణ నవీనపు () లలో ముఖ్యముగ మనకు సంబంధించినది.

ఈ వ్యాధి అనేక యావనులందు సామాన్యముగనున్నది. ఈక్రిమి సముదాయము వెంట్రుకల నంటియుండు చర్మపు కప్పలో ప్రవేశించి వెంట్రుకల యభివృద్ధికి వలసిన, రక్తనాళములనుండి వచ్చు పదార్థమును తినివేయును. దీని పర్యవసానము వెంట్రుకయొక్క పొడునకించి వెంట్రుక పాలిపోయి రాలును.

ఇందుకు కారణమును కనుగొనుటలో ప్రకృతిశాస్త్రజేత్రులు ఆ కారణాభివృద్ధి సాధనమునుకూడ కనిపెట్టివారు. ఆక్రిమిసముదాయమును నశింపజేసి వెంట్రుకల పొడునకు తగిన ఆహారమును కలుగజేసి వాటి నారోగ్యమునకు దెచ్చుటయే ఇందుకు సాధనము. ఇంతవరకును ఇట్టి సాధనము అసాధ్యమని తలంచబడెను కాని, ఇప్పుడు "టూజానా" యనునది ఇందుకుగాను యిప్పుడు కనిపెట్టబడినది.

"టూజానా కేళాహారము" క్రిములను జంపును. వెంట్రుకల పొడులకు పుష్టిజేయును. వెంట్రుకల పెరుగునట్లు చేయును. కిరీటమునుబోలు తన శిరోజపుంజము షీజించెననియే శ్రీయును విచారపడ నవసరములేదు. త్వరగ నిశ్చయముగ నవి రాగలవు. ఏమానవుడును యౌవనదశలో వృద్ధాప్యమును భరించనవసరములేదు. తమ దృష్టిపథమునందున్న యా యౌవధమును వినియోగించి తమ యౌవనమును కాపాడవచ్చును. "టూజానా"లో కొవ్వుకలియును.

కెమిస్టు నడుగవచ్చును. ఇది రెండువిధములగు నుంచబడును. ఒకటి పురుషులకు, నేరొకటి స్త్రీలకు, మొదటిది అంటుకొని యుండునట్లుగనూడ యుండును. నీరేచుండుల దుకాణములో నడిగినను యిత్తురు లేదా పోల్ ఏజెంట్లు మట్టి అండు కో లిమిటెడ్ 19 కెకండులైన బీచ్ పోస్టు బాక్సు 226 మద్రాసు అనివ్రాసిన తెప్పించియ్యెను యిత్తురు. ఖరీదు 5 షెన్సులు సీసా చల్లుకొను పానితో సహా 1.12.0
,, 10 ,, 2-12-0

చిన్న పురుగులు

124

వెద్ద వెద్ద బట్టతలను జేయును.

చుండు, బోడి యగుట, వెండ్రుకలూడుట, పుర్రెపై జిల, అన్నియు చుండుపురుగుల వలన గలుగును.

పాఠకులారా! ఈ పురుగువలె కేయింబవల్లు, విధి విధానములేక మీరు పనిచేసినచో మీ మిశ్రిక్కునాములలోని నేలకొట్టెలు బంగారంతో నింపబడియుండును.

తిరిగి లేక పనిజేయుచుండు ఈచుండు పురుగునకు, అతివ్యాధికయి పేరొందిన తే నటిగ సహకారిగా నుండదగినబంబు. చుండు ఆరంభమయిన వెంటనే నిరోధక నిర్బంధద్రవ్యముల నుపయోగింపక ఉపేక్షించిన అచిరకాలముననే బట్టతల వారితో సహాధ్యాయు గాకలసినచ్చును. కావున నిట్టి పరమశక్తువును

"కామినియా నూనె"

సహానుమన సంతోషింపుడు. చుండుకు బోగొట్టును. వెండ్రుకలను రాలినివ్వను. పుర్రెమండుకు బోగొట్టును. తలకట్టుకు పరిచుకొనుగంధద్రవ్యము.

ఈరీతిని, నకలు నూనెలను తయారు చేయువారి మోసమున పడకుడు.

వెల బుడ్డి 1-కి రు. 1-0-0 వి. పి. రు. 0-4-0
,, 3-కి రు. 2-10-0 వి. పి. రు. 0-7-0
ఉచితము.

ఈ నుగుణముల రుజువుపరచుటకయి, అర్థజాబీటి పంపుకొనువారి కెల్ల ఒకపారి వాడుకొనుటకు సహోవునంగ నూనె గల సీసా ఉచితముగ బంపబడును.

సోలు ఏజెంట్లు:—
ఆంగ్లో యిండియన్ డ్రగ్స్ అండుకెమికల్ కంపెనీ,
నెం 155, జుమ్మామసీదుబీధి, బొంబాయి.

